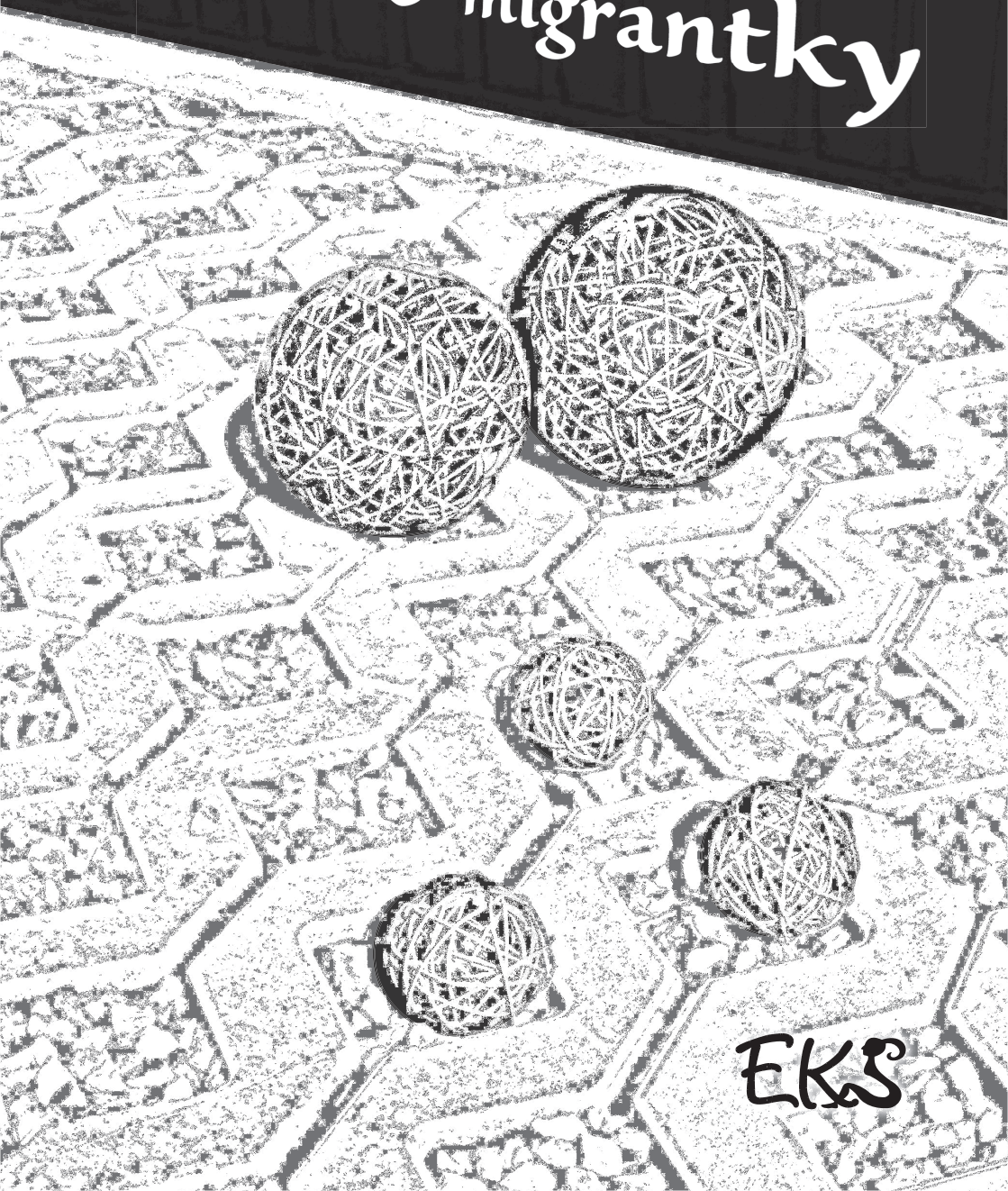


# DENÍK migranta migrantky



EKS



**Evropská kontaktní skupina v České republice**

Žitná 45, Praha 1, 110 00, tel./fax: 222 211 799,

[www.ekscr.cz](http://www.ekscr.cz), [office@ecgnet.cz](mailto:office@ecgnet.cz)

---

**Evropská kontaktní skupina v České republice** je občanské sdružení, které prosazuje rovné příležitosti mezi muži a ženami, bojuje proti rasismu a diskriminaci a mění zažitý genderové stereotypy a předsudky v ČR i v Evropě.

#### **Čím se zabýváme?**

- **ženy na trhu práce**  
diskriminace na trhu práce, nezaměstnanost, práce z domova, rekvalifikace a návrat do zaměstnání po mateřské a rodičovské dovolené
- **migrace a integrace**  
postavení cizinců a cizinek ve společnosti, problémy, kterým čelí při začleňování do většinové společnosti, odlišné modely integrace, komunitní rozvoj, svépomocné aktivity migrantů a migrantek
- **rovné příležitosti mezi muži a ženami**  
osvěta, vzdělávání, publikace a kampaně

#### **Jaké jsou naše aktivity?**

odborné přednášky • semináře • interaktivní vzdělávací workshopy • mezinárodní konference • multikulturní skupiny • sociologické výzkumy • analýzy • informační a osvětové kampaně • zahraniční stáže • síťování • publikační činnost

Jsme součástí **České ženské lobby**, platformy nevládních neziskových organizací, která hájí práva žen nejen v ČR ([www.czlobby.cz](http://www.czlobby.cz)).

---

## **DENÍK** migranta migrantky

Vydala: **Evropská kontaktní skupina v České republice** v roce 2009

Editorka: **Hana Víznerová**

Autorky: **Andrea Krchová, Hana Víznerová**

Fotografie na obálce: **Světlana Mazepina**

Jazyková korektura: **Alena Bartůňková**

Grafický návrh a sazba: **TFSOft**

© Evropská kontaktní skupina v České republice, 2009



# Úvodem

Osobní deník je jednou z nejméně známých zpovědí každého z nás. Psaním deníku chceme zachytit okamžiky života, které se nám jeví jako důležité, významné a hodné zapamatování. Požádaly jsme osm mužů a žen, aby se nám touto formou, tedy napsáním autobiografického deníku, svěžili se svými zkušenostmi s migrací a vyprávěli nám o svém životě v České republice.

Již podruhé jsme zvolily tuto neobvyklou formu, abychom se dozvěděly více o osudech lidí, kteří se vlivem okolností či dobrovolně rozhodli žít část svého života v ČR. Metodologicky navazujeme na projekt *Na rovinu*, kde bylo psaní deníků ženami migrantkami velmi pozitivně hodnoceno. Psaní ženám pomohlo některé zážitky z období odchodu ze své země a příchodu do země nové a neznámé jasně pojmenovat a mnohdy i uzavřít. Do deníku člověk mnohdy zaznamená i to, co se bojí říci nahlas někomu jinému, ale přesto chce, aby jeho slova zazněla.

Znovu jsme se rozhodly zvolit formu písemných deníkových záznamů k tomu, abychom získaly poznatky o zkušenostech, pocitech, názorech a potřebách migrantů a migrantek. Deníky nevznikaly z osobní potřeby jejich autorů a autorek, ale na naše požádání.

Chtěly jsme příchozím poskytnout příležitost vypovědět své zážitky spojené s hledáním svého místa v nové zemi a předat tyto cenné

zkušenosti dalším migrantům a migrantkám. V denících mohou najít odpovědi na spoustu otázek také lidé, kteří se v České republice narodili a chtějí se více dozvědět o nově příchozích. Jak migranti a migrantky vnímají českou společnost, jaké jsou jejich vzájemné vztahy s Čechy? Co je nejvíce trápilo po příchodu do nové země? Podařilo se jim naučit se dobře česky a najít si tady práci? Jak život v emigraci zvládají ženy a jak muži?

Deníky jsou nám také podkladem pro vytváření obsahu vzdělávacího kurzu, který je součástí projektu *Poznáváme svou novou zemi*. V jednotlivých seminářích se věnujeme oblastem, které jsou pro člověka, který o České republice skoro nic neví, důležité pro lepší orientaci ve společnosti, rychlejší a efektivnější zapojení do „normálního života“. Nechceme, abychom tu s těmi, kdo sem přišli žít, žili vedle sebe a vzájemně se neznali. Domníváme se, že diskriminační a xenofobní chování vyrůstá právě z nedostatečné znalosti a informovanosti.

Děkujeme autorům a autorkám deníků za milou spolupráci a za to, že se společně s námi napsáním svého příběhu vydávají na dlouhou cestu boření bariér, odstraňování jakékoliv diskriminace, předsudků a stereotypů v české společnosti.



# Khalil

*Khalil přijel do České republiky před deseti lety se svojí rodinou, protože život v Sýrii pro kurdskou menšinu není jednoduchý. Kurdové jsou nejpočetnějším národnostním etnikem, které nemá svůj stát. Nejpočetnější národnostní menšinu tvoří v Turecku, dále v Íránu, Iráku a Sýrii, méně početné menšiny žijí v Arménii, Ázerbájdžánu, Turkmenistáně a dalších zemích bývalého Sovětského svazu. Od 60. let 20. století vzniká z utečeneckých skupin kurdská diaspora v Německu, Švédsku, Velké Británii a USA. Několik stovek tisíc syrských Kurdů zůstává prakticky bez státní příslušnosti, a proto nemohou plně využívat vzdělávací systém, lékařskou péči a další základní lidská a občanská práva, která náležejí syrským občanům. Kurdům je odepřeno státní občanství země, ve které se narodili. Nemají řádné úřední dokumenty. Lidé se tak ocitají v neřešitelných životních situacích, stát neuznává jejich právní nároky na majetek děděný po stejně anonymních rodičích, neuznává sňatky, v nichž se rodí nelegitimní děti, které neošetří žádné ze státních zdravotních zařízení, ani nejsou přijaty do státních škol.*

*Khalil nepřijel do České republiky proto, aby si zvýšil svůj ekonomický standard, naopak po ekonomické stránce si životem uprchlíka v ČR pohoršil. Byl donucen politickou situací opustit zemi, kde se narodil a vyrůstal, protože nemohl svobodně uznávat tradice, ve kterých byl vychován, nemohl*

*svým dětem dávat kurdská jména, nemohl s nimi mluvit svým mateřským jazykem a svobodně vyznávat náboženství, kterému věří. Byl donucen k životu v emigraci. Člověk, který je vlivem okolností nucen opustit svou zemi, se stává uprchlíkem podle Ženevské konvence, která jej definuje takto: uprchlík, je „osoba, která se nachází mimo svou vlast a má oprávněné obavy před pronásledováním z důvodů rasových, náboženských nebo národnostních nebo z důvodů příslušnosti k určitým společenským vrstvám nebo i zastávání určitých politických názorů“.*

## Moje rodná země

Každý člověk má svůj počátek a konec. Já jsem se narodil v oblasti, které se říkalo Kurdistán. Historicky byl místem, kde se střetávaly národy, od dob Alexandra Makedonského až po současnost. Vzpomínám si, že do svých deseti let jsme s rodinou neměli žádné dokumenty, kterými bychom se mohli identifikovat, stejně jako mnoho dalších Kurdů, kterým bylo odepřeno jedno z nejzákladnějších lidských práv vlastnit dokumenty, jimiž by mohli prokázat svoji totožnost. Bez dokladů nemají tito lidé přístup ke vzdělání a dalším základním službám. Taková je v Sýrii politika vůči kurdskému národu: odepírání všeho, základních lidských práv, od narození až do smrti. Zakázáno je dávat kurdská jména, názvy kurdských vesnic a měst byly přejmenovány do arabštiny. Zemědělská půda, která patřila kurdskému obyvatelstvu, byla vyvlastněna a dána Arabům. Odepírají nám naši mateřštinu i naši kulturu. Kurdové nemohou hovořit svým jazykem, pěstovat své tradice, zpívat kurdské písně a nosit národní kroj, neboť se tím vystavují různým nebezpečím. A nemluvě o výuce kurdštiny, jednoho z nejtěžších jazyků.

V mé zemi neexistuje politická opozice. Lidé jsou nuceni odejít do vyhnanství, jsou vězněni a mučeni. Vládne tu totiž jediná politická strana, která vše řídí. Vůdce zastupuje lid, a ten mu musí být poslušný a loajální. Režim se snaží vyvolávat nespokojenost tím, že podporuje jednu skupinu na úkor druhé. Co se týče nás Kurdů, původních obyvatel

této země, tak se nás režim snaží zničit a opanovat všemi prostředky, zbavit nás naší identity a kulturních i náboženských tradic.

Extremismus a terorismus, který postihuje nás lidi, není nic jiného nežli výsledek mylné politiky malé skupiny lidí, bandy zneužívající lidstvo pro svůj vlastní prospěch. Existuje od nepaměti a bere na sebe mnoho podob. Bylo terorismem, že Kain zavraždil svého bratra Ábela. Člověk od nepaměti žil snad v neustálém boji s přírodou i se sebou samým. Války a státy vznikaly kvůli politice a my Kurdové jsme kvůli tomu trpěli. Příchod islámu měl za následek to, že téměř celý Kurdistan byl zničen kulturně, civilizačně i lidsky. Vyvraždili tolik mužů, co se jen dalo, ženy vzali do zajetí, děti do otroctví. Zničili zoroastrovské náboženství a spálili z učení Zarathuštry to, co bylo napsáno na pergamenech, aby hlásali novou víru. Nehledě na diktátorské režimy, které podporují takovéto extremistické a teroristické skupiny mající živnou půdu ve společnostech sužovaných chudobou a ignorancí. Negramotnost je rozšířena ve většině těchto zemí, v nichž lidská práva téměř neexistují. Vždyť žena v kultuře muslimských národů je jen pouhá degradovaná bytost, která nemá žádná práva. Prý se jí nedostává rozumu ani náboženství a musí zůstat bezmocně doma, podřízena svému muži. Stav členů rodiny závisí na náladě hlavy rodiny, kterou je třeba poslouchat.

Lidský život v arabských zemích je předurčen: člověk žije mezi poli plnými min, z nichž některá může kdykoliv zmařit jeho život. Pokud jde o další životní záležitosti, které se v demokratických zemích staly samozřejmostí, tak tam neexistují. Mnoho lidí z arabských zemí, kteří tam žijí od nepaměti, nemají žádné osobní doklady, kterými by prokázali svou příslušnost k nim. Toto právo jim je odepřeno, stejně jako jim jsou v dětství odepřena základní práva, dokonce se jim nedostává základních potravin. To je politika vyhladovění psa, aby se k pánovi lísal. Diskriminace existuje ve všech životních etapách, od narození až do smrti. Jako Kurd jsem trpěl všemi těmito problémy, jakými byla třeba i perzekuce ze strany policie i vlády.

## Útěk do Evropy

Proto je pro tyto lidi Evropa bezpečným útočištěm a zaslíbeným rájem. Mnoho z nich přijde v „korábech smrti“ o život kvůli snu dostat se do Evropy. Veškerý majetek dávají mafím, aby se do Evropy dostali, ale utrpení na cestě je nepředstavitelné. Někteří proto zemřou či přijdou o své lidství. Těm lidem se leccos přihodí: mafie je může zotročit, ženy na cestě do Evropy znásilnit, a když konečně dorazí, často se ocitnou v evropských vězeních jen proto, že nevlastní žádné dokumenty, které by jim umožnily vstup do Evropy. To se stalo mně, strávil jsem s rodinou 22 dní mezi ostatními ztracenci, ale taková je daň za cestu do Evropy. V uprchlických táborech, když se setkáte s lidmi, tak třebaže je každý jiný, máme společné osudy. Všichni si vypravují, třeba že jeden chce do Kanady, druhý do Švédska a další zase někam jinam: Afghánec do Hamburku a Londýna, Turek do Německa, Maročan do Holandska, Srílančan do Londýna. Závisí to na počtu různých emigrantů v té či oné zemi, spojení koloniálních a historických vazeb, ale snad bylo mým štěstím, že jsem se zastavil v České republice.

### V emigraci:

#### **„Jsi-li jiný, chovej se slušně“ (orientální přísloví)**

Tak jsem já, Kurd, prožíval tyto útrapy jako mnoho jiných Kurdů. Nevím, kdy jsem se narodil – zhruba 200 000 Kurdů je bez jakýchkoliv dokumentů a miliony jich žijí jako uprchlíci v Evropě, Americe nebo Austrálii. Utekli tam stejně jako já před represemi. Vybral jsem si Českou republiku, zemi pražského jara. Vždyť Praha je od nepaměti městem básníků a vzdělavců. Je drahá každému Kurdovi, prožil zde totiž část svého života kurdský předák Abdarrahmán Qasmilo. Češi jsou dobří a mírumilovní lidé, jako ostatní Evropané. Avšak Evropa, na jejíž půdě se odehrálo mnoho válek, včetně obou světových, a jež zažila režimy několika diktátorů – Hitlera, Stalina či



Franka, se poučila a na těchto troskách dala povstat demokraciím a lidským právům.

Od prvního dne, kdy jsem se ocitl na české půdě, se konečně cítím jako člověk. Bezpráví, rasismus a frustrace tu existuje poměrně málo, pokud vůbec. Česká republika, přestože od sametové revoluce neuplynulo mnoho let, se usilovně snaží jako demokratická země dohnat vyspělé státy. Já jako uprchlík cítím, že se mi dostalo výhod, jichž nemá český občan, vždyť i on trpí následky komunistické svévole.

Získal jsem zaměstnání, od počátku mi přálo štěstí a pracuji jako lékař v ordinaci. Poskytli mně i mé rodině materiální i duchovní pomoc, spoustu příležitostí a vzdělávacích kurzů. Já se zase snažím dělat svou práci, jak nejlépe dovedu, neboť kdo vyniká, získá uznání spoluobčanů, a cítím, že jsem tu teď doma. V práci nemám pocit, že bych se od svých kolegů odlišoval. Od prvopočátku mi pomáhali, na oplátku jsem se snažil být dobrý a hodně jsem se zdokonalil, až jsem byl lepší než oni v oblasti programování a počítačů, které zvládám velmi dobře.

Když jsem chtěl nostrifikovat diplom z veterinářství v Brně, velmi dlouho jsem čekal, a když jsem tam přišel osobně, dostalo se mi pomoci od úřednice, která předtím pracovala se svým mužem v Kurdistánu na stavbě přehrad. Zde mnohdy záleží na rozpoložení úředníka, záleží, na koho narazíte. Když máte smůlu, může vás to zdržovat v práci a bránit vám v dalších věcech.

Moje děti v Česku opravdově prožívají své dětství a své lidství. Staly se již Čechy a se Sýrií je pojí jen jméno, které se jednou vytratí. Učí se výborně.

Co se týče rasismu a xenofobie, tak to tu téměř neexistuje, a pokud, tak jen u krajně smýšlejících osob. Nicméně s rostoucí kriminalitou a ilegální činností, kterou se provinují někteří cizinci a někteří Rómové, se v člověku rodí trocha té xenofobie. Dokonce i u nás cizinců, kteří tu pobýváme, jí snad trocha je. My, kteří pracujeme se všemi potřebnými doklady a platíme daně, to také tak cítíme. Avšak co ve mně zanechalo

dojem, je to, že se Češi nezajímají o svou zem. Krádeže tu jsou běžné: od nejprostších věcí jako jsou kanalizační poklapy, které jsou ze železa, až naprosto po vše. Snad je tato zloba pozůstatkem komunismu. Šíření drog se děje všude, dokonce i u dětí školou povinných, občas si říkám, že taková je nejspíš daň, kterou platíme za svobodu. Přesto je Evropa rájem ve srovnání s poměry v arabských zemích.

V oblasti imigrační politiky, při zacházení s uprchlíky a vyřizování dokumentů převládá v Čechách strašlivá byrokracie. Úřady velice milují všemožné doklady a dokumenty. Sám jsem čekal tři roky na vyřízení mé žádosti o azyl. V České republice žiji již devět let a dosud jsem nezískal nárok na české občanství. Zákony si každý vykládá, jak chce. Já a moje žena jsme podle některých úřadů oddáni, podle jiných zase nejsme. Mnoho pracovníků na úřadech není profesionálních, neznají dostatečně zákony a neví, jak jednat s uprchlíky, pro které tu je mnoho věcí nových.

Například starosta našeho města se chová nepokrytě rasisticky, neboť zavírá či se snaží uzavřít město před uprchlíky, a to již několik let od doby, co vláda vydala zákon o podpoře azylantů v oblasti bydlení. Očekávaly se tehdy dvě věci: buď přidělení bytu od města, nebo pomoc s nájmem po dobu pěti let. Když jsem o tuto podporu na městském úřadě žádal, bylo mi řečeno, že nemají žádné bydlení a ani nechtějí platit nájem nezákonným způsobem. Mluvil jsem osobně přímo se starostou, ale ten to vehementně odmítal s tím, že nedá nájemné, i kdyby ho uhradila vláda z Prahy. Psal jsem dokonce i na Ministerstvo vnitra, ale bezvýsledně, takže jsem to nakonec vzdal.

Poté jsem si chtěl vzít od banky úvěr, abych si mohl koupit byt. Ale když už si banka vyžádala všechny potřebné dokumenty, které jsem dodal, tak se jistá zaměstnankyně pokoušela zabránit tomu, abych půjčku dostal. My jsme však na ní trvali a do věci se vložilo i několik důležitých lidí, kteří jim pohrozili zákony a že proti nim budou postupovat zákonnými prostředky. Půjčku mi pak dali, byt jsem koupil bez jakékoliv pomoci od státu, navzdory tomu, že jsme mladá rodina

spadající do programu Ministerstva vnitra o uprchlících a bydlení. To zůstalo jen na papíře a zákony podléhaly náladám lidí, kteří věděli, že se snažím, jak jen dovedu, postupovat v souladu se zákony, které respektuji.

Když se mi narodila dcera, vybral jsem jí jméno, které je celosvětové, což jsem upřednostnil před jménem kurdským. Jméno, které jsem pro dceru vybral, ale na úřadě zamítli a řekli, že to není možné. Když jsem se zeptal na důvod, odpověděla mi úřednice, že pokud chci dát takovéto jméno, tak proč jsem tady? Mám odejít do Sýrie, ať má žena rodí tam, a to jméno si jí tam můžu také dát. Když jsem ale na něm trval, řekla mi, že potřebuji povolení od některých pražských úřadů. A skutečně jsem jim napsal, zaplatil jsem pět set korun a obdržel jsem listinu, která mi dovolila dát jméno, které jsem chtěl. Je tohle možné ve vyspělé a pokrokové zemi ve dvacátém prvním století?

Jednal jsem se všemi organizacemi, které mají na starosti práva uprchlíků v České republice, ale nemohou toho moc udělat tváří v tvář moci některých úřadů. Na úřadu cizinecké policie je to velice špatné, že to člověk ani nedokáže pochopit. Pokud zde potřebujete něco vyřídit, musíte vystát dlouhou frontu, která začíná v pět hodin ráno, a to ani nemusíte přijít na řadu. Každý úředník jedná s nezájmem, jako že se ho to netýká a že je to normální. Co se mě týče, tak kvůli vyřizování si nemůžu věčně brát pracovní volno, které má člověk trávit s rodinou. Stále chodím na úřady, protože moje práce končí v půl třetí a nestíhám to. Začínám pracovat brzo ráno a má žena má na starosti jiné věci, jako děti a domácnost.

Po událostech z 11. září se změnil pohled Evropanů na toho, kdo se nějak odlišuje, zejména má-li východní rysy. Takovýto pohled je špatný. Existuje pro to sice dostatek důvodů, které jsou výsledkem různých konkrétních činů, za nimiž stojí některé státy a organizace hledící si jen vlastního prospěchu. Ale tento pohled je přece jen přirozeně lichý, vždyť každý, kdo má černé vlasy, není terorista, stejně tak není každý,

kdo má bílou pleť, pacifista. Náboženství, pokud se mu dá příležitost, stane se faktorem zničení národů a civilizací. Mnoho jich ve jménu náboženství zaniklo. Islám zničil perskou a byzantskou civilizaci proto, aby šířil své myšlenky. Nový kolonialismus zničil civilizace existující v Americe, jako byla Aztécká říše, kvůli expanzi a obsazování území původních obyvatel. Ve většině těchto zemí, například v Kanadě či Austrálii, se původní obyvatelstvo ocitlo v rezervacích. Člověk je už takový, když se mu dá příležitost jednat svévolně a když ho neusměřňují žádné zákony. Ale v dnešním světě vznikly instituce jako OSN či Mezinárodní trestní tribunál, kterým se tito zločinci musí zodpovídat. I kdyby většina diktatur čekala na svou příležitost, nedopadnou o nic lépe než jugoslávský prezident. Proto se musíme vzdělávat, neboť svět se stal docela malou vesnicí vlivem globalizace a telekomunikace.

## **„Naučit člověka lovit je lepší než mu dávat ulovenou kořist“**

Ačkoliv jsem se na počátku potýkal s mnoha různými problémy – jazykem, zvyky, kulturou, ba dokonce i jídlem, tak po devíti letech jsem si už trochu zvykl, třeba i na knedlíky, pivo nebo slivovici. Navzdory úsilí, které vynakládá vláda a nevládní organizace na pomoc uprchlíkům, některé potíže přetrvávají. Například český jazyk by měl stát v popředí zájmů jak vlády, tak uprchlíků. Bez jazyka nelze žít ani fungovat uvnitř společnosti. Neznalost jazyka může jedince vést k izolaci nebo uzavření se do komunit, jak je tomu například u Vietnamců. Dále by se měl klást důraz na zapojení uprchlíků do intenzivních kurzů, které by jim dodaly potřebné pracovní dovednosti. Důležité je naučit je, jak si zajistit potřebnou obživu, a ne jim ji nosit. Naučit člověka lovit je lepší než mu dávat ulovenou kořist.

Proces integrace se u jednotlivých uprchlíků liší. Já osobně jsem s ním neměl žádné potíže, nicméně jsou tu jisté administrativní problémy, zakořeněné v byrokracii úředníků. Na úřadech až na malé vý-

jimky chybí mladý duch, což je vidět na mentalitě jejich zaměstnanců. Je možné, aby se jednání o statutu uprchlíka protáhlo někdy na více než tři roky, a přiznání občanství na další dlouhé roky, pokud člověk splňuje všechny podmínky?!

## Rodina – jak se žije v Sýrii a jak v Čechách

Aby šel život dál, je třeba, aby se člověk soustředil na rodinný život. Tady v České republice jsem se začal zabývat životními problémy souvisejícími s rodinou a dětmi více nežli o politiku. Zde jsem se naučil starat se více o každodenní, ekonomické problémy, což zabralo všechnen můj čas. V Sýrii jsem to nezažil, neboť společenské vztahy jsou tam mnohem širší a rozvinutější. Vždycky se najde někdo z normálních lidí kolem, kdo je člověku ochoten se vším pomoci. To tu není. Může se stát, že vás ani nezná souseď, a tak tomu bude třeba i nějakou dobu. V Sýrii to tak není, protože stát jedinci neposkytuje nic, žádnou pomoc. Je vidět, jak si lidé navzájem pomáhají a spolupracují na všem možném, proto je tam tak důležitý sociální aspekt a vztahy mezi lidmi a v rodině. Stane-li se nějaký materiální problém, můžete čekat od lidí pomoc. V Čechách je tomu zcela jinak, protože je to stát, který poskytuje veškerou pomoc, a běžní občané se o nic nezajímají, ani o své bližní, dokonce ani o rodinu. Syn se nezajímá ani o svou matku, a když přijde peníze, vidíte staré lidi v domově důchodců a podobných zařízeních. Naproti tomu v Sýrii, čím jsou rodiče starší, tím více se o ně jejich děti a všichni členové rodiny starají, a to až dokud nezemřou. I smrt se odehrává v rodině. Rodina doprovází každého z nich až k poslednímu rozloučení. Věci související se životem se berou velmi vážně, zatímco zde se většina starostí točí kolem ceny chleba a v jakém supermarketu bude levnější. Důležitý je víkend, všechno musí mít svůj systém, čas se věnuje dětem, jejich studiu i jejich hlídání. Tady se vše přepočítává na čas a peníze, kdežto v Sýrii jsem nikdy nepřemýšlel o daních a podobných věcech a nepočítával jsem větší

materiální nedostatek. Člověk si musí dát pozor na stav financí, protože když se vám přihodí nějaký problém, nenajdete nikoho, kdo by vám pomohl, a musíte to zvládnout sám. Tady vyčnívá individualismus nad kolektivním duchem, který existuje v Sýrii, kde se lidé mnohem více zajímají o druhé a pouta jsou mnohem silnější.

Trochu se o to snažím, abych byl blíže lidem a pomáhal jim. Když k nám například přijde do bytu dělník kvůli nějaké opravě, tak mu nabídnu vodu, čaj nebo něco k pití či k jídlu. Je nemyslitelné a nezdvořilé, že přijde-li v době oběda, nepozvu ho ke stolu, to je tu trochu zvláštní. Bere sice mzdu, ale jsou to maličkosti, které sblížují lidi a upevňují přátelská pouta mezi členy společnosti. Tady je společnost poněkud materialistická, více než je třeba, a to i ve vztazích mezi dětmi a rodiči. Avšak je třeba začlenit se do společnosti, v níž člověk žije, a vykonat to, k čemu je v životě povolán. Všechny věci musí být v harmonii, třeba hmotné statky i citový život a životní záležitosti. Ale život letí kupředu a i mé děti se podobají Čechům, i když nejsou na sto procent jako oni, rovněž i má žena. A i navzdory materiálním problémům, které pocítujeme, se přibližují evropskému životnímu stylu. Před nějakým časem jsem sehnal práci ve Spojených arabských emirátech s lákavým a velmi vysokým platem, nicméně moje žena se o tom odmítla bavit, protože východní životní styl se již u nás stal něčím nevídaným. Tady je pořádek a lidé respektují čas.

Pocházím z kurdské rodiny, která měla jedenáct členů, chlapců a děvčat včetně rodičů, celkem sedm mužského pohlaví a čtyři ženského. Má žena je z dvanáctičlenné rodiny, měla oba rodiče a za sourozence chlapce i děvčata. V Sýrii existují polygamní sňatky, ale v zemích jako je Česká republika to je nemyslitelné z ekonomických a jiných důvodů, neboť děti a rodina si žádají mnoho pozornosti a péče. Jako Kurd jsem se namnoze zabýval rodinou a ekonomickými záležitostmi. Když jsem sem do Česka přišel a začal tu pracovat, strádali jsme dosti ekonomicky. Se ženou jsme se snažili šetřit, jak jen to bylo možné,

ale můj nástupní plat byl malý a nestačil nám, neboť nájemné bylo dosti vysoké a snažili jsme se získat podporu od státu, nejdříve má žena a pak já sám. Mou ženu na úřadě práce odmítli s tím, že už byla registrovaná a byla bez práce. V Praze mi nejprve slíbili pomoc, ale nakonec mi ji odmítli. Snažil jsem se hodně, ale vehementně odmítali a pomohla mi teprve má rodina a přátelé. Takovéto potíže jsem v Sýrii neměl, tam byly potíže zcela jiného charakteru – v oblasti politiky a kultury, ze strany státu, jeho tajných služeb a policejního aparátu.

Snažil jsem se v Česku využít všech svých možností. Moje děti tu mají lepší vzdělání a necítí se v tomto státě jako cizinci. Škola jim jde mimořádně dobře a učitelé se o ně zajímají a váží si jich, stejně tak i vedení školy. I já se snažím, jak nejlépe dovedu, být dobrý v práci, abych získal uznání svého okolí. Stejně tak se snažím být svědomitý v jednání se všemi státními úřady a chci být jako strom, který pokaždé když utrpí nějaké rány, vydá ze sebe víc.



# Hamid

*Hamid s rodinou byl donucen v roce 2004 odejít z Čečenska kvůli nebezpečím, která jemu a jeho blízkým trvale hrozila, pokud by v zemi zůstali. Čečensko v roce 1991 po rozpadu SSSR vyhlásilo samostatnost, která však dosud nebyla uznána. V současné době je považováno za autonomní republiku v rámci Ruské federace. Kavkaz, kde se Čečensko nachází, je regionem, ve kterém se střetávají stovky etnik různých vyznání a je ohniskem několika ozbrojených konfliktů. Porušování lidských práv je zde každodenní realitou. Dlouhá léta trvající boj o nezávislost s Ruskou federací (první rusko-čečenská válka proběhla v letech 1994 až 1996, druhá začala v roce 1999 a v podstatě probíhá dodnes) má za následek rozsáhlou humanitární krizi, úplné rozbití čečenské infrastruktury a společnosti, vzestup islamistických radikálů v zemi, rostoucí chudobu a nezaměstnanost. Přes probíhající boje Rusko v roce 2002 oficiálně ukončilo ozbrojené akce a začalo v Čečně zavádět pomocí politických akcí plán „normalizace“. Většina čečenského území je pod kontrolou ruských vojsk. Obě války zemi zcela zruinovaly.*

*V příběhu Hamida se dozvíme, jaké důsledky má nedostatek informací týkajících se možnosti žádat o udělení mezinárodní ochrany (dříve azylu) na území ČR, resp. v zemích Evropské unie. Posuzování žádostí o azyl se řídí tzv. Dublinským systémem, který je pro ČR platný od jejího vstupu*



do EU (2004). Podstatou Dublinského systému je, aby žádost o azyl byla projednávána pouze ve státě, kterým žadatel na území EU vstoupil. Systém představuje souhrn pravidel a objektivních kritérií, podle kterých se určuje stát odpovědný za posouzení žádosti o mezinárodní ochranu.

V České republice je řízení o udělení mezinárodní ochrany uskutečňováno od jejího vzniku v roce 1993, kdy přijala Úmluvu o právním postavení uprchlíků (tzv. Ženevská konvence). Správní řízení o udělení mezinárodní ochrany provádí Ministerstvo vnitra ČR, v jeho průběhu jsou zjišťovány důvody, které žadatele vedly k odchodu ze země (s žadatelem jsou vedeny pohovory). Ministerstvo vydá do devadesáti dnů ode dne zahájení řízení rozhodnutí, tuto lhůtu však může přiměřeně prodloužit. Ve skutečnosti se často azylové řízení protahuje i na několik let a úspěšnost podaných žádostí je oproti západoevropským zemím velice nízká (ročně uspějí v ČR asi 1–2 % ze všech podaných žádostí, v jiných zemích je to mezi 10–20 %).

Vzpomínám si, že když jsem byl malý, matka nás vychovávala šest, bez otce, kterého pochovala, a učila nás, abychom byli spravedliví, čestní a dobří k ostatním lidem, ať už jsou jakéhokoli vyznání nebo národnosti, hlavní je, že jsou to božská stvoření. A s takovým pocitem na duši také z tohoto života odejdu, šťastný, že moje děti toto po mně zdědí a nebudou mě odsuzovat. Zlo se na tomto světě dá zničit jen dobrem, kde není teplo, není ani dobro.

## **Stal jsem se Cizincem**

Dlouho jsem se nemohl rozhodnout odjet. A do dneška se cítím vinný, že jsem opustil blízké, že jsem odjel, abych si zachránil vlastní kůži, nechal jsem je na pospas v zemi, kde dodnes vládne úplatkářství, nezaměstnanost a tak dál. Třikrát jsme se pokoušeli dostat se přes Brest do Polska, ale neúspěšně, počtvrté jsme jim dali dvakrát tolik dolarů než předtím a byli jsme za kordonem.

A odsud začaly naše problémy. Tady v Polsku nikdo nechtěl zůstat. Učitel v táboře, kde jsme se učili polsky, nám říkal, abychom odjeli někam jinam, do jiné země, protože „my sami Poláci dojíždáme poslední kousek chleba a vy jste pro nás břemeno a vy nám berete poslední kus chleba“... A tak za měsíc se nás sedm rodin složilo na mikrobus, který nás dovezl na polsko-české hranice.

Tady jsem poprvé v životě uslyšel slovo „cizinec“ a do dnešního dne mě pohoršuje. Tady jsem pochopil, že moje představa o nás je úplně jiná, že tady jsme cizinci, v cizí zemi jsme cizinci, cizí matka nás porodila, a v tuhle chvíli mi zhasla malinká naděje na uskutečnění velkého snu.

Po příjezdu do přijímacího střediska pro uprchlíky Vyšní Lhoty jsme se dozvěděli, že zde v České republice zůstal můj starší bratr se svými čtyřmi syny, který odjel z domu o měsíc dřív než my. A tak jsme měli radost, když nám v kanceláři v táboře sdělili, že naše rodiny spojí a my se vzájemnou pomocí budeme prožívat radost i bolest společně. Na rozdíl od českých zvyků, je u nás rodina jako malý stát, kde mladší pokorně poslouchají starší a starší se starají o mladší často i na úkor sebe. A tak jsme s nadějí očekávali, až nás umístí, a těšili se na brzké setkání s bratrem.

Ale byli jsme od sebe hodně daleko, a postupně jsem se utvrdil v tom, že tady se ničeho nedovoláme. Znova jsem se obrátil na po-  
bytové středisko a napsal jsem žádost adresovanou řediteli, abychom byli pohromadě s bratrem. Všechno ale bylo napsáno k ničemu. A tak my, kteří jsme utekli z pekla války, začali jsme víc a víc uvažovat o tom, že musíme hledat útočiště v jiné zemi, i když jsem krajany vždycky přesvědčoval, že Čechy a Češi jsou nám blíží a porozumí nám lépe než Němci nebo ostatní. Po uplynutí měsíce a něco jsem dostal kýlu a byl jsem na operaci v české nemocnici. Do teď jsem vděčný a cením si, jak se o mě starali, a s pomocí mého učitele českého jazyka jsem do novin napsal děkovný dopis kolektivu, který mě operoval.

## Z Čech do Německa a zpátky

Po návratu z nemocnice jsem se rozhodl navštívit bratra, a když jsem konečně došel pěšky přes les ke středisku, k bratrovi mě na vrátnici nepustili a já, po operaci, zmoklý na kost, jsem ve strachu čekal do půlnoci a musel jsem přelézt ostnatý drát a porušit tím nelidský zákon, abych mohl navštívit bratra. Když jsem se vrátil do našeho střediska a vyprávěl jsem ženě o všem, co se mi stalo, byla v šoku. Rychle, neztrácejíce čas, jsme načerno vydělali peníze a odjeli taxíkem, který nás vyhodil v půli cesty mezi česko–německou hranicí v lese, kde manželka málem uvízla v blátě. Vydrápali jsme se na dálnici, kde nás zastavili němečtí policajti a po celkové prohlídce, kdy jsme měli pocit, jako bychom provedli nějaký nedůstojný čin, po vyřízení papírů a sejmutí otisků prstů nám koupili lístky a posadili nás na vlak, který jel směrem do střediska, kam jsme měli přijet a opět projít stejné procedury. Stejně pohovory, lékařské komise, neznalost jazyka, všechno tohle čekání. A za tři měsíce nás umístili do Norimberku, ubytovali do jednopokojové ubytovny, kde jsme dlouho nezůstali. Zase přijela policie, dali nám podepsat nějaký papír a už bylo načase se přichystat na cestu, oni nás odvezli na vlak, kterým jsme dojeli do Prahy. Pak nás málem nevzali v přijímacím středisku Vyšní Lhoty a znovu jsme žádali, aby nás dali k bratrovi, ale zase neúspěšně. Byl jsem už ze všeho na nervy. Proklínal jsem všechno na světě, chtěl jsem někam odjet, jen abych už neviděl a neslyšel nic o azylu a těch nešťastných uprchlících, kteří hledají pomoc ve lživém světě a kterým já nemohu nijak pomoci. Bylo mi do pláče, ale v hloubi duše přesto vzkvétala určitá naděje, protože ještě v Německu jsem všechno zvažoval a na cestě zpátky do Čech jsem byl nakonec stejně rád a znovu jsem se přesvědčil, že Češi a Čechy mi jsou vnitřně bližší.

## Česká republika – můj druhý domov

Znalost jazyka považuji za hybnou páku mého úspěchu a měl jsem štěstí i co se týče vztahů s ostatními krajany a bratrem. Všichni jsou rádi, že já i moje rodina jsme již získali české občanství a stáváme se tak rovnoprávními občany České republiky. Chápete, proč cítíme takovou radost?

Předtím než jsem přijel do České republiky, jsem věděl, že je to bývalá „kolonie“ Sovětského Svazu, a znal jsem jenom silný český hokejový tým a věděl jsem, že se v Čechách vyrábí dobré pivo, a dál to, že Čechy někdy v roce 1967 ruští vojáci od někoho osvobodili. Od koho jsem nevěděl... Až tady jsem se to dozvěděl, u nás o tom tenkrát bylo zakázáno mluvit a český národ byl jak pod pokličkou. Dneska se pod takovou pokličkou nachází Čečensko, kde stále pokračuje teror, násilí a vraždy. Prezident, kterého zvolili, je pouhá loutka, kterou manipulují, jak se jim zachce. Za pravdivou informaci tam prostě zabíjejí. Já jsem beze stopy ztratil mladšího bratra a z nejmladšího bratra udělali invalidu. Hledáním pravdy nebo spravedlnosti zaplatíš životem.

Práva u nás doma neexistují, jenom povinnosti a co může udělat člověk, který přijede z úplně jiné země, kde je jiná kultura, zákony, jiné písmo, jiný jazyk a tak dál? Takže osobně by to pro mě bylo v Česku velmi těžké, kdyby nebylo mých krajanů, kteří zde žijí už deset let i víc. Do dneška mi pomáhají, jak morálně, tak i materiálně, když to potřebuji.

Všichni víme, že materiální stránka hraje velkou roli. Když jsem byl v pobytovém středisku jako žadatel o azyl, pamatuji si, a pro mnohé to není tajemství, že bylo k zákazníkům potřeba jezdit pracovat po celých Čechách. Od nich pak člověk těžko těch pár vydřených halířů za špinavou a tvrdou práci dostával, protože jsem neměl pracovní povolení, takže jsem pracoval načerno. Jednou po měsíci a dvaceti dnech nás jednoduše český mistr vyhodil a vyhrožoval nám, že na nás zavolá policii, jestli neodejdeme.

Tady v pobytovém středisku, kde to trochu připomíná vězení, všude vidíš ochranku, u východu je kontrola, kde se musí odevzdat nějaké kartičky, do jídelny se zapisuješ, taky policajtovi ukazuješ nějakou kartičku a nakonec stojíš v řadě, abys dostal přiděl, ponížil se a odešel hladový s kouskem chleba, který si musíš schovat před tím, co stojí u východu z jídelny. Je pravda, že někteří z ochranky, kteří stáli u východu, se sami styděli, ale museli to dělat, kontrolovat nás.

Jednoho dne, na jaře roku 2005, jsme dostali oznámení o udělení azylu. Byl to pro naši rodinu nejšťastnější den, na který jsme tak dlouho čekali. Přišel tak nečekaně a naráz, úplně jsme ožili. Začali jsme poletovat, protože jsme se museli odstěhovat do jiného střediska pro ty, co dostali azyl. Po příjezdu nám tam přidělili takovou místnost, kde nebyl normální nábytek a kde byla neskutečná zima. Když jsme požádali o druhou místnost, která, jak jsme viděli, byla taky prázdná, odmítli.

Pokaždé, když narazíte na tyhle na první pohled maličkosti člověk se cítí bídne a uklidňuje se, ať si mě mají na svědomí, a přemýšlí, kdyby aspoň věděli, s jakými problémy jsme přijeli a proč jsme uprchli z domova. Když se s některými lidmi dáte do řeči, říkají, že jsme buď přijeli vydělávat peníze, a ptají se, u vás je hlad, nic tam nemáte? Pletou si nás s Ukrajinci, všechno to berou stejně. Všechno tohle vypovídá o tom, že český národ o nás nemá informace nebo už má dost toho, kolik nás tu z celého světa je. Lidé mají dost svých problémů, a k tomu ještě my...

Nebudu lhát, když řeknu, že mám velmi blízké lidi, co jsou Češi, se kterými se cítím velmi dobře. Naše učitelka Lenka, se kterou se učíme český jazyk, Hana a Josef, se kterými se moje žena seznámila v nemocnici, manželé Lída a Martin, se kterými jsme se seznámili ve vesnici, kde jsme žili. Tam jsme se přestěhovali do bytu z integračního střediska. Nebyla tam nemocnice a potraviny jsme museli kupovat třikrát draž než ve velkém obchodě ve městě.

Každý měsíc jsme museli jezdit na úřad práce, kde se nás ptali, jestli jsme si našli práci nebo ne, a pokaždé nám říkali, hledejte si práci, už

vám dál podporu dávat nebudeme. Jak se blížilo dvanáctého každého měsíce, chtěl jsem se vždycky propadnout do země, abych nemusel jít k tomu „výslechu“, ale krást nebo někoho okrádat zvyklý nejsem. U nás je zvykem, že muž má živit rodinu. Ale jak se říká, svět bez dobrých lidí neexistuje a sám Bůh nám je poslal, jako Martina, díky kterému jsem sehnal práci jako řidič kamionu v zahraničí a u kterého jsem se učil. Bohužel ale situace, kdy jsem dobře vydělával, netrvala dlouho. Jednou jsme se vraceli na dny volna z pravidelné cesty domů. Na německo-české hranici mi vzali doklady a začali opět ty známé ponižující procedury, kdy vás svlékají do naha, a to v gumových rukavicích, aby od vás něco nechtyli. Nakonec mě drželi až do rána, kdy přišel vyšetřovatel, který vystavil nějaké dokumenty, začal na mě křičet, abych je podepsal. Dlouho jsem je podepsat nechtěl, žádal jsem o překladatele nebo advokáta, ale potom jsem si uvědomil, že kvůli mně bude mít problémy pan Černý, který mě do téhle práce přijal. Tak jsem podepsal a tady skončila moje pracovní kariéra, protože mi dali vyhoštění z Německa, a jak se ukázalo již opakovaně a za nějakou dobu přišly papíry, že mám zaplatit pokutu 500 Euro, jinak mě na 100 dní zavrou do vězení. Peníze vypůjčené od přátel jsem musel zaplatit, protože by mě jinak zavřeli do vězení. To by můj další osud tady v Čechách špatně ovlivnilo, sami víte, že to je zbytečné oceňování.

Teď díky naší bývalé učitelce češtiny pracuju v dopravním podniku v našem městě. V práci jsem si našel nové přátele a známé. Dostávám velmi nízký plat, se kterým někdy nevystačíme do dalšího měsíce, protože se všechno zdražuje, plyn, voda, potraviny, však vy to sami víte, a plat zůstává stále mizerný. Třeba se mi podaří nalézt jinou práci, chtěl bych se přeškolit, nevím, ale doufám...

Momentálně žiju s velkou nadějí a radostí do budoucna pro moje nejcennější na světě, pro moje zlatíčko, které se nám narodilo, pro naši dcerušku, která svým dlouho očekávaným narozením odlehčila a zkrášlila můj život. Snad pro ni vytvořím všechny podmínky, aby mohla být šťastná a vzdělaná. Oproti mně, u koho neznalost jazyka

byla, je a myslím si, že i bude velkým problémem, kterému cizinci čelí v každodenním životě. Překonání této překážky je 90 % úspěchu v jakékoli zemi.

V mnohých případech, ať už se to týká běžného každodenního života nebo zapojení se do pracovního procesu, to bez něčí pomoci nejde, to znamená bez učitele nebo dobrého známého Čecha, který se za vás zaručí. Zkrátka popravdě řečeno, nikdy jsem nehledal způsob, jak si život ulehčit, a nechci si na to zvykat. Víím, že bez práce nejsou koláče, proto všechny těžkosti překonávám a dojdu ke svému cíli a budu pomáhat všem potřebným, protože víím, jak může člověk zůstat uprostřed lidí sám.

Jako to nejdůležitější v lidském životě se mi zdá udržet si svou kulturu, jazyk a tradice. Lidi, kteří nevěří v nic, nebo v ďábla... zamýšlím se nad tím, jak je to strašné, my lidé si neuvědomujeme to ohromné štěstí, které nám daroval Bůh, svěřil nám tento krásný svět, podívejte se kolem sebe, lesní cestu, zpívající ptáky a zurčící potůčky, které protékají ve slunečních paprscích, kapky rosy, včely sbírající nektar, zpěv slavíků a hlasitý dětský křik a kojící matku, která se sklání nad dítětem a snaží se ho utišit. Je snad něco krásnějšího? Nic. Jestliže se tím budu řídit, nic mi v ničem nebude bránit, ať už budu kdekoli na světě, tohle mi nikdo nevezme.

Každý člověk, který se na svět narodí, je nevyčerpatelný poklad. Děti jsou naším pokračováním a jejich vzdělání a osudu věnujeme velmi málo pozornosti. Uvedu příklad z naší rodiny: po narození dcery žena dostala sedm tisíc na dítě a potom, za půl roku tuto částku snížili na tři a půl tisíce, takže dětem vzali a přidali důchodcům. Co máme v této situaci dělat? Když nemáme nikoho, kdo by nám pomohl ve srovnání s Čechy, kterým pomáhají rodiče, mají svůj byt, přátele, vztahy, známé, a my cizinci, jak nás tady nazývají, pro nás cizince je to jako rána do bolavého místa. Do narození dcery žena nemohla pracovat, jelikož k tomu neměla povolení, a k tomu jsme ještě měli starší dceru, které

byly čtyři roky. Pobývali jsme v azylových střediscích, a když byla žena těhotná, bydleli jsme na vesnici, kde dohromady žilo 153 obyvatel, o práci nemohla být ani řeč. Co myslíte, kde je spravedlnost nebo nějaká péče? Nebo jsme například pravidelně platili za byt, ve kterém bydlíme, v kuchyni a na záchodě protéká voda, několikrát jsme se už obraceli na bytovou službu, ale bez výsledku, přitom pravidelně platím nájem.

Tak takhle žiju a ptám se proč. Kdyby se mnou počítali..., ale stát, ve kterém žiju, mě nepotřebuje a kdo vlastně myslí na lidi... Všechno neštěstí a problémy začínají tím, že člověk nezná všechna svoje práva a povinnosti, pravdu vám nikdo nevysvětlí, a toho právě využívají, manipulují s námi, jak se jim zachce.

Jsem velmi rád, že mi bylo umožněno, abych si vylil duši. Přeju vám všechno nejlepší a dlouhá léta života.

S úctou,

Hamid





# Madina

*Madina prošla stejnou cestou jako její manžel Hamid. Nucený odchod z rodné země, příjezd do České republiky, dočasný pobyt v Německu, žádání o mezinárodní ochranu, pobyt v azylových střediscích, čekání na azyl a začleňování se do české společnosti. V deníku Madiny a Hamida se odráží pohled ženy a pohled muže na průběh migrace a integrace do nové společnosti. Jaké důvody každého z nich vedly k emigraci, jaká byla role Madiny a Hamida při rozhodování o odchodu a v průběhu migrace a jaké obtíže každý z nich musel překonávat? Liší se zkušenosti žen migrantek a mužů migrantů? Toto pojetí, kdy sledujeme a zohledňujeme genderově specifické aspekty v souvislosti s mezinárodní migrací a integrací příchozích do hostitelské země, nelze opomíjet. Jestliže chceme plně porozumět situaci příchozích, kteří žijí v České republice, je nezbytné vnímat také skutečnost, že tuto tak zásadní životní změnu, kterou představuje emigrace do jiné země, ženy a muži mohou prožívat odlišně. „Gender“ jako sociální a kulturní kategorie (na rozdíl od biologicky podmíněného pojmu „pohlaví“) vypovídá o skutečnosti, že naše představy a očekávání, která vztahujeme k roli muže a ženy, se liší v různých společnostech, kulturách a historických obdobích. Tyto stereotypy určují naše představy o druhých, stejně jako o nás samých. Musíme se vypořádat s očekáváním, zodpovědností a povinnostmi, které jsou na nás kladeny. Jak píše Hamid, bylo pro něj*

*velice obtížné překonat období, kdy byl nezaměstnaný a nemohl tak plnit tradiční roli živitele rodiny, tak jak tomu byl navyklý ve své zemi. V jejich vztahu přetrvávají spíše tyto tradiční role, Madina dosud měla na starosti zejména péči o děti a práci v domácnosti. Zodpovědnost za péči o děti ve velké míře zůstává na ženě, ale pro ženy migrantky se stává potřeba skloubit zaměstnání a rodinu problematictější vzhledem k tomu, že jim chybí širší rodinné zázemí a podpora. Rodičovství je pro ženy migrantky jednou z bariér v přístupu ke vzdělání a při vstupu na trh práce.*

## **Opouštím domov, následuji svého muže**

Jmenuji se Madina, narodila jsem se v jednom malém městě v Čečenské republice. Po ukončení studia na střední škole jsem šla dále studovat na oděvní kurz. Rok na to jsem se vdala za Hamida a o rok později se nám narodila dcera.

Nejdříve bych vám chtěla vyprávět, proč jsme museli opustit náš domov, rodinu a své nejmilejší. Stejně jako všichni Čečenci také můj manžel byl nepřitelem federálních vojsk v Čečensku. Organizoval shromáždění na podporu odsunu federálních vojsk z Čečenska a kvůli tomu byl pronásledován ruskými federálními vojsky. V zimě v roce 2003 ho vzali do zajetí. Po třech dnech v zajetí ho v lese zmláceného a polomrtvého vyhodili, doufajíce, že je mrtvý. Naštěstí ho tam našel jeden starší člověk, který nedaleko pásł krávy. Zachránil mého muže před smrtí. Odtáhnul ho k cestě, autostopem ho dovezl do nemocnice. Tam mu poskytli první pomoc. Hned jak ho ošetřili, jsme ho odvezli z nemocnice. Báli jsme se totiž, že by Rusové mohli zjistit, že je naživu. Od tohoto dne jsme byli s manželem nuceni se skrývat a každé tři dny měnit místo našeho pobytu.

Nakonec jsme se rozhodli z toho pekla odjet. Neměli jsme v plánu jet přímo do Čech. Bylo nám jedno, kam pojedeme, jenom hlavně daleko od problémů. Tak jsme na jaře roku 2004 odjeli z Čečenské republiky. Byla jsem na nervy, vím, že manžel byl taky nervózní a prožíval

to víc než já, jenom to nedával znát. Za tři dny jsme dojeli do Brestu, odtud jsme si koupili lístky do Terespolu, odkud nás nepustili dál a vrátili nás zpět. Ale to nás nezastavilo, vyzkoušeli jsem to ještě třikrát a pokaždé nás vrátili. Po čtvrté nás pustili. Odjeli jsme do malinkého městečka, kde jsme zůstali skoro celý měsíc. Měsíc před naším odjezdem odjel z domu také manželům bratr se svými čtyřmi syny. V přijímacím středisku nám řekli, že je ve stejném městě jako my. S nadějí, že se setkáme, jsme se za ním vydali. Ale bohužel jsme se nesetkali. Ve středisku nám řekli, že s dětmi včera večer odjel do Čech.

Protože nám v Polsku nedali azyl, odjeli jsme za pár týdnů společně se čtyřmi rodinami do České republiky. Upřímně, o Čechách a životě tam jsem nic nevěděla. Ale srdce mi napovídalo, že se tam budeme mít dobře. Aspoň nebudu uprostřed noci vyskakovat z postele a poslouchat podezřelé ticho. Rozsvítilo se nám malinké světlo naděje na spokojený život beze strachu ze ztráty blízkého člověka. Všechno i všechny jsem opustila kvůli svému muži, doma mi zůstali rodiče, bratři a sestra. Rozloučila jsem se s nimi, abych následovala svého muže.

Ale všechno, o čem jsem snila, nebylo natolik reálné, jak jsem si představovala... Po příjezdu do České republiky nás policie odvezla do přijímacího střediska ve Vyšních Lhotách. Bylo to jako vězení. Kruhový areál obehnaný ostnatým drátem, všude ochranka, někteří měli psa. Pomyslela jsem si, z jednoho vězení do druhého! V tomhle středisku jsme byli tři týdny, odsud nás odvezli do jiného, pobytového střediska. Tam už byla atmosféra uvolněnější. Bylo tam hodně našich Čechenců, získala jsem tam nové přátele a známé.

Doptali jsme se na místo pobytu manželova bratra. Zjistili jsme, že ho s dětmi umístili do jiného střediska. Okamžitě jsme podali žádost, aby naše rodiny umístili společně. Protože on byl s dětmi sám, chtěli jsme být blízko, abychom si navzájem mohli pomáhat a podporovat se. K našemu zklamání naši žádost zamítli, z jakých důvodů nevím. Rozhodli jsme se napsat ještě jednou, na Ministerstvo vnitra, a netrpkavě jsme čekali na odpověď.

Jednoho krásného dne jsme byli s mužem a dcerou na procházce, byl teplý letní den a najednou, jako když spadne z nebe, manžela popadla hrozná bolest, byla to kýla. Výsledek toho, jak ho zbili nepřátelé v zajetí v Čechensku. V šoku jsem běžela napřed, abych někoho přivolala na pomoc, manžel kvůli strašné bolesti nemohl udělat ani krok. Přivedla jsem dva chlapy z tábora a manžela okamžitě odvezli sanitkou do nemocnice. Další den ho operovali, za což jsme já i můj muž lékařům v nemocnici moc vděční.

Dostali jsme odpověď z Ministerstva vnitra, že nás s našimi příbuznými, tedy s bratrem manžela, k sobě nedají. Po téhle zprávě se muž rozhodl azyll přerušit a odjet do jiné země. Dostali jsme pasy a výjezdní víza na tři dny a odjeli jsme do Německa. Azyllu jsme se tam vzdali, řekli jsme jim náš příběh a proč jsme odjeli z České republiky. Němci řekli, že zašlou do Čech požadavek, a pokud nás nevyžádají zpět, zůstaneme tam, v Německu. Za tři měsíce nás vrátili do České republiky, protože si nás vyžádali zpět. Velmi mě to zamrzelo, za ten rok jsem už měla těch přejezdů po krk. A bála jsem se, co máme ještě před sebou.

## Život v táborech

Za jeden den jsme dojeli do Vyšních Lhot, nechtěli nás přijmout, protože tam měli takový systém, že kdo už tam jednou byl, nemohl se za tak krátkou chvíli vrátit, do azyllu se šlo vrátit až po dvou letech. Zrovna byl víkend, jedna žena z policie nás kvůli dítěti pustila dovnitř. Řekli nám, že můžeme zůstat do pondělí a pak budeme muset odejít. V pondělí jsme seděli a čekali, až nás ze střediska odvedou. Poslali k nám advokáta, aby nám poradil. Vysvětlil nám, že jestli chceme zůstat, musíme napsat žádost na Ministerstvo vnitra, aby nás vzali do azylového řízení. Jinak nám vydají výjezdní vízum a ze střediska pošlou pryč. Dal nám čas na rozmyšlenou. Zavolali jsme bratrovi manžela, všechno jsme mu vysvětlili a on nám poradil, abychom zůstali

a požádali o azyl. Mně už bylo všechno jedno, hlavně už nikam nejezdit. Rozhodli jsme se zůstat a napsali jsme žádost na Ministerstvo vnitra. Hned nás informovali, že odpověď obdržíme až za tři týdny plus dva týdny k tomu.

Za těchto pět týdnů strávených v přijímacím středisku jsem si našla mnoho známých a s některými z nich se přátelím nebo jsem v kontaktu až dodnes. S kamarády jsme tam chodili na kurzy keramiky, moc mě to bavilo, měli jsme velmi příjemnou učitelku, která se jmenovala Anežka. Bylo tam hodně veselo. Když jsme ve středisku byli poprvé, málem jsem tam přišla o rozum a cítila jsem se tam jako ve vězení. A k mému překvapení podruhé mi tam bylo dobře a těch pět týdnů uteklo jako voda. I dneska s Elzou sedíme a vzpomínáme na dobu, kterou jsme strávili ve Vyšních Lhotách. Elza je moje kamarádka, se kterou jsem se seznámila tam a se kterou se přátelím dodnes.

Po tom, co nám přišla kladná odpověď z Ministerstva vnitra, napsali jsme žádost, aby nás opět odvezli do stejného pobytového střediska, jako jsme byli před odjezdem do Německa, protože tam jsme už všechno a všechny trochu znali. Když jsme dostali pokoj a povlečení, vyšla jsem na chodbu a uviděla jsem, že na mě netrpělivě čekají staří známí, a už padaly otázky: „tak co? jak? kde? a proč?“ Od toho dne začalo všechno probíhat normálně. Začala jsem chodit na kurzy češtiny, nevím proč, ale najednou jsem si přála naučit se český jazyk. Všichni ve středisku se mi smáli, ale mně to bylo jedno. Všichni si za našimi zády povídali o tom, že nám azyl odmítnou kvůli tomu, že jsme byli v Německu, ze kterého nás deportovali. Upřímně řečeno, my jsme si to taky mysleli. Že nám tady štěstí nepřeje.

Ale jednoho dne na jaře roku 2005 nám přišla odpověď – dostali jsme azyl!!! Radostí jsem brečela, byl to nejhezčí den za posledních pár let.

Druhý den jsme museli odjet do jiného střediska, do integračního azylového střediska pro azylanty. Cestovali jsme celý den, s přestupy.

Navečer jsme na místo dorazili unavení a hladoví. Na náměstí nás čekal náš krajan, pomohl nám s taškami. Dostali jsme pokoj, nádobí, povlečení a další potřebné věci. Když jsem ten pokoj uviděla, byla jsem v šoku! Pokoj byl špinavý a všechno ostatní jako kuchyň, toaleta, koupelna a jídelna byla prostě hrůza. V předchozím pobytovém středisku se všechno lesklo čistotou, ve srovnání s tím bylo toto středisko svinčik. Ten večer jsem nebyla schopná ničeho, natož uklízet, usnuli jsme jako zabití. Následující den jsem začala generální úklid, který mi trval ještě několik dnů.

Nejdůležitější pro mě bylo začít se léčit. Byla jsem nastydlá a nemohla jsem mít další dítě. Ve městě, kde jsme žili předtím v pobytovém středisku jako žadatelé o azyl, mě neléčili. Běhala jsem po doktorech, ale protože jsem byla žadatelka o azyl, měla jsem omezená práva a nikdo mě nebral vážně. Teď jsem si ale myslela, že se všechno změní a já se vyléčím a všechno půjde jako po másle. Našla jsem si gynekoložku, šla jsem k ní na prohlídku a ona se ani nepodívala, jaký mám problém. Když jsem jí řekla, že chci další dítě, odpověděla mi, jestli máte čtyřicet tisíc korun, tak jeďte do Jihlavy na kliniku umělého oplodnění a nechte si tam udělat dítě. Odpověděla jsem jí, že kdybych ty peníze měla, vůbec bych k ní nepřišla a hned bych jela tam. Jak jsem jí to řekla, vstala jsem a odešla. Po této příhodě jsem celý rok nešla k doktorovi, měla jsem k nim odpor a cítila jsem se uražena, že nás nepovažují za lidi. A to nebylo poprvé, co se ke mně lékaři takhle chovali, přinejmenším mi na doktory v tomto městě zůstaly špatné vzpomínky, už bych tam nechtěla být pacientkou.

V integračním azylovém středisku jsme strávili osm měsíců. Chodili jsme tam na kurzy češtiny a počítačů. Byli tam naši krajané a díky nim nám nebylo smutno. Byli tam lidé i jiných národností – Kurdové, Gruzínci, Bělorusové, Ázerbájdžánci, Afričani, Ukrajinci, Kyrgyzové a jiní. Tady v Evropě jsem poznala spoustu lidí různých národností a jsem velmi ráda, že jsem tuhle možnost měla, budu mít co vyprávět vnoučatům.

## „Konečně snad budeme jako normální lidi“

Nabídli nám byty, jeden jsme odmítli, chtěli jsme byt v jiném městě, kam jsme poslali dopis, že hledáme byt. Ale bohužel tam prázdné byty nebyly a odpověděli nám, že hned tak ani nebudou. Potom jsme dostali nabídku na byt v malinké vesnici a bylo nám řečeno, že ji už nemůžeme odmítnout, a tím nás donutili byt vzít. Měla jsem hrůzu z toho, že budeme muset žít sami, a neznalost jazyka mně naháněla hrůzu!!! Už jsme si zvykli na život ve středisku, už jsme se odnaučili žít samostatně. Zvykli jsme si na to, že za nás všechno rozhodují. A teď nás odvezli, abychom žili a přizpůsobili se životu.

Když jsme odjížděli do bytu, brečela jsem, měla bych se radovat, protože budu mít svůj dům, ale bohužel z radosti neukápala ani jedna slza. Zaprvé, tenhle byt byl v Bohem zapomenutém místě, zadruhé, na nábytek jsme dostali pět tisíc korun. Jaký nábytek jde asi koupit za tyhle peníze? Za tyhle peníze jsme si koupili dvě matrace, jídelní stůl a židle. Potom nám pomohl starosta z té vesnice. Koupil nám tři deky a tři podušky. Za obecní peníze nám koupil pračku a já mu po dobu deseti měsíců splácela měsíčně 750 korun. Přistěhovali jsme se v zimě, a tak jsme nejdřív ledničku nepotřebovali, potraviny jsem dávala zvenku na parapet. To ale nešlo věčně, přišlo jaro, jela jsem na úřad do nejbližšího města požádat o peníze na ledničku, ale tam mi to zamítli s tím, že se jich to netýká. Vrátila jsem se s prázdnou.

Potom jsem zavolala mojí kamarádce Leně. Je také azylantka a žije v Praze. Poradila mi, abych poslala poštou doporučeně žádost. Tak jsem to udělala a oni byli nuceni mi odpovědět. Jak jsem žádost poslala, za dva týdny k nám přijeli pracovníci z městského úřadu do bytu a přesvědčili se, že tam nic nemáme. Řekli nám, že nám můžou dát pouze polovinu peněz, takže nám dali pět tisíc korun. Peníze jsem dala starostovi, který k tomu přidal pět tisíc a koupil nám ledničku, a my jsme mu potom každý měsíc spláceli po tisíci koruně z peněz, které jsme od městského úřadu dostávali na jídlo.

Muž nemohl najít práci a já už vůbec ne. Tehdy nám bylo velmi těžko. Ale sláva Bohu tohle trvalo jenom osm měsíců. Od Leny jsem se dozvěděla, že můžeme náš byt vyměnit. Dala mi číslo telefonu na paní, která pracuje v nevládní organizaci, která pomáhá migrantům a uprchlíkům. Poprosila jsem ji, aby přijela k nám domů. Ona chudák zabloudila a celý den jezdila a nemohla nás najít. Když přijela, tak se divila, proč nás umístili sem, že je to Bohem zapomenuté místo... Všechno jsem jí vyprávěla, jak a proč nás tam odstěhovali a že jsme neměli na výběr. Ona mně všechno vysvětlila, řekla mi, co musím udělat, že musím najít sama nějaký integrační byt a potom nám ho vymění. Tak jsem to udělala. Začala jsem obvolávat magistráty a ptát se na prázdné byty. Našla jsem jeden byt v blízkém větším městě, ale tenhle byt už nabídli jedné rodině. Bylo mi řečeno, že kdyby ho oni odmítli, mohli by ho dát nám. Prostě to byl osud a nám bylo souzeno ten byt dostat. Ta rodina ho odmítla a byt jsme dostali my. Byl velice útulný, 2+1, kousek od náměstí. Tak jsem se přestěhovali do nového bytu a byli jsme v sedmém nebi.

Měsíc poté, co jsme se přestěhovali, jsem zjistila, že jsem těhotná, což byl zázrak!! Měli jsme takovou radost, že to slovy nedokážu popsat. Starší dceru jsem přihlásila do školky, muž si začal dělat řidičák na kamion. Najednou se zdálo, že život probíhá normálně. Já jsem se učila česky, chodila k nám učitelka českého jazyka, manžel se taky učil. Oba jsme dostali certifikát, že jsme zkoušku udělali na výbornou. Muž začal pracovat jako řidič kamionu. Ale bohužel jezdil jenom tři měsíce, zabránila mu v tom ta naše deportace z Německa. Němci ho zadrželi na hranici, chtěli ho zatknout, ale protože nevěděl, že měl vstup do Německa zakázaný, propustili ho a dali mu pokutu, zaplatil 500 euro. A začal hledat jinou práci v oboru.

S hledáním práce mu pomohla naše učitelka češtiny. Našel si místo jako řidič v dopravním podniku. Pracuje tam dodnes. V dopravním podniku jsou s ním moc spokojeni. A já jsem pořád bez práce, protože v těhotenství mi bylo strašně špatně, pořád jsem zvracela, dělalo se mi



špatně od žaludku, do čtvrtého měsíce těhotenství jsem byla upoutána na lůžku. Potom jsem byla na neschopence.

Narození dcery, toho malinkého stvoření, nám přineslo do rodiny štěstí a radost, protože byla dlouho očekávaná. Popravdě jsme si přáli chlapečka, ale říkám, hlavně že je zdravá, a chlapeček ještě přijde.

Rozhodli jsme se s manželem podat žádost o české občanství. I když jsem tomu moc nevěřila, říkala jsem totiž manželovi, že na žádost o občanství je ještě brzy, protože ještě neuplynulo 5 let, co žijeme v Čechách. Ale trval na svém. A tak jsme odevzdali všechny potřebné dokumenty a žádost o občanství pro naši rodinu. Někdy na začátku roku 2008, na konci ledna, jsme dostali pozvání na Ministerstvo vnitra, zvali nás na pohovor, měli jsme přijít v únoru. Tak dlouho očekávaný den přišel a my jsme jeli do Prahy. Byla jsem úplně na nervy a trochu jsem se té schůzky obávala. Ale všechno díky „Svrchovanému“ proběhlo dobře. Řekli nám, že za 60 dnů obdržíme odpověď z Ministerstva vnitra, buď kladnou, nebo zápornou. Ale spíš zápornou, protože jsme o občanství požádali moc brzo. Přesně jak nám řekli, za dva měsíce nám na naši žádost přišla záporná odpověď. Odvolali jsme se a poslali obratem na Ministerstvo vnitra. Pak už jsme jenom čekali, co bude dál. Čekali jsme skoro šest měsíců, když... dlouho očekávaná a nečekaná odpověď byla, že nám udělili občanství v České republice, hurá! hurá! hurá!!!

Měli jsme nepopsatelnou radost, byla to neuvěřitelná zpráva. Konečně snad budeme jako normální lidi. Konečně svoboda, konec našeho strachu, můžeme klidně jet domů do Čechenska navštívit všechny naše příbuzné a blízké!, které jsme neviděli čtyři roky. Tady v Čechách se splnily moje sny a jsem vděčná osudu, že mě zavedl do této báječné země. Do země, kde jsem získala klid, spokojenost a nezávislost. Kde jsem našla mnoho přátel a svůj nový domov.

Když jsme přijeli do Čech, zdálo se mi, že si tady nezvyknu, protože je tady jiná kultura, jiné náboženství, zvyky. U nás doma je všechno

jiné. U nás je úplně jiná výchova, protože jsme muslimové, od Čechů se našimi tradicemi a kulturou velmi lišíme. Tady mladí před svatbou bydlí a spí spolu, ale u nás doma je to velký hřích, před svatbou muž a žena spolu bydlet nemůžou. U nás ženy nepijí alkohol, nekouří cigarety, nevodí si domů milence a tak dále. A jestli mám být upřímná, chci si ve své rodině svoji kulturu, tradice, zvyky a jazyk udržet. Moje víra a náboženství jsou pro mě velmi důležité a budu se jich držet a chci, aby se jich držely i moje děti, ať už budeme kdekoli, tady v Čechách nebo v Africe, to „je jedno“. Musíme a budeme se řídit naší vírou a náboženstvím.

Co se týče vztahů s Čechy, potkala jsem jen málo Čechů, kteří nás (cizince) nemají rádi, mohla bych je spočítat na prstech. Je mnoho těch, pro které jsme my a kontakt s námi příjemný. Mám hodně známých a přátel Čechů. Taky mám kamarádky jiných národností, Kyrgyzky, Mongolky, Ukrajinky, Bělorusky, černošky z Afriky, Afgánky a další. Se všemi mám dobré vztahy. A samozřejmě jsme v kontaktu a čas od času se navštěvujeme s našimi krajany. Kdyby jich nebylo, zbláznila bych se tady, tak daleko od své rodiny. Tady je můj nový domov a mí noví blízcí a známí. Bez nich si svůj život nedovedu představit.

Chtěla bych závěrem říct, že obecně se nám náš nový domov velmi líbí. A jsme této zemi velmi vděční, že nám poskytla možnost pro nový život a vychování našich dětí.

S úctou,

Madina



# Ahmed

Ahmed žije v České republice se svou rodinou od roku 2007. Požádal zde o azyl, který mu byl udělen po necelém roce. Od té doby se snaží uplatnit na trhu práce tak, aby v České republice mohl zúročit své pracovní zkušenosti s uprchlíky, pro které pracoval v mezinárodní organizaci. Bohužel se mu to daří jen minimálně. Azylová politika ČR je pro něj terčem nekonečné kritiky, neboť měl možnost nahlédnout do zákulisí fungování mezinárodní organizace.

Od vzniku samostatné České republiky prošla situace v oblasti migrace zásadním vývojem. Ze země zdrojové, přes období velkého přílivu žadatelů o mezinárodní ochranu a tranzitujících cizinců se Česká republika v posledních letech stala zemí, která je pro cizince migrující za prací a obchodem cílovou zemí pro dlouhodobé či trvalé usazení. V roce 1993 pobývalo na území České republiky necelých 80 000 cizinců s různými formami pobytového statusu. Nejaktuálnější údaje z roku 2008 mluví již téměř o 425 000 cizincích s různými typy povolení k pobytu. Od roku 1993 do roku 2008 požádalo o udělení azylu (mezinárodní ochrany) 83 235 osob a k 31. 12. 2008 získalo kladnou odpověď 2 110 osob.

V roce 2003 přijala vláda České republiky základní koncepční materiál v oblasti migrace „Zásady politiky vlády v oblasti migrace cizinců“. Tento dokument vymezuje směr migrační politiky ČR. Znění jednotlivých zásad

*vyjadřuje vůli ČR zabývat se aktivně a zodpovědně při respektování závazků plynoucích z mezinárodních úmluv migrační politikou. Prioritou v oblasti migrace je formulace účinných opatření, která budou podporovat řízenou legální migraci a zároveň minimalizovat migraci nelegální. Mezi aktivity českého státu na podporu legální migrace patří například projekt Výběr kvalifikovaných zahraničních pracovníků nebo nejnovější projekt udělování zelených karet.*

*V roce 2006 vešla v platnost aktualizovaná Koncepce integrace cizinců, což je koncepční vládní dokument, který vytyčuje prioritní oblasti a aktivity v oblasti realizace úspěšné integrace dlouhodobě žijících cizinců/nek na území ČR. Mezi tzv. cílená specifická opatření patří znalost českého jazyka, ekonomická soběstačnost cizince, orientace cizince ve společnosti a vztahy cizince s členy majoritní společnosti. Tento vládou schválený dokument je východiskem při vytváření legislativy a při vzniku plánů integračních politik jednotlivých ministerstev, která pak dále vyhlášují své programy na podporu integrace cizinců.*

Tento deník jsem psal pro všechny, kteří doufají v záchranu svého života v Čechách, a pro ty, kteří věří, že emigrace je procházka růžovým sadem. Píši o systému udělování azylu v České republice. Tento systém by potřeboval svoji „sametovou revoluci z roku 1989“, „revoluci bez krve“, která by zemi dokázala změnit k lepšímu. Chtěl bych se dotknout tématu uprchlíků v Evropě, konkrétně v Česku, jednoho z členských států Evropské unie.

Události posledních deseti let přinutily tisíce našich krajanů hledat útočiště před válkou a ostatním neštěstím, které s sebou přinesla. Jako občan Grozného, aktivně podporující nezávislost Čečenského státu, jsem se několik let potloukal po celém území bývalého Sovětském Svazu, ale strach o život mne donutil hledat pro sebe a svou rodinu útočiště v Evropě. Jako nejjednodušší způsob pro mou pětičlennou rodinu mi připadalo požádat o vízum, nelegální přechod hranic bývalého

Sovětského Svazu se třemi dětmi by byl velmi riskantní. Nejjednodušší a nejlevnější bylo odjet do České republiky, za dospělého jsem zaplatil 1 000 dolarů a za dítě polovinu.

## *Za azylem co nejdál do Evropy*

První dny v Čechách byly jako v pohádce. Praha je krásné město. Zůstat zde však nebylo mým plánem – slyšel jsem o českém systému udělování azylu. A tak jsem hledal možnosti, jak jet dál na západ, do Rakouska, Německa, Francie, v podstatě do jakékoli země Evropské unie. Měl jsem tam příbuzné, kteří mi byli ochotni pomoci začít nový život. Jedné chladné podzimní noci mne dovezli na hranici s Německem. Převaděči, moji krajané, mne několik dnů přemlouvali, abych využil právě jejich služby. Cena byla vysoká, ale já se rozhodnul zariskovat s nadějí v Boha a v krajany. Dvě hodiny jsem musel s rodinou chodit po lese. Podle převaděče, který s námi nešel více jak 100 metrů, jsme se měli setkat s jinými převaděči s autem za dvacet minut. Ale po čtyřech hodinách nočního bloudění po lese... jsme potkali hlídku německé policie. Byl jsem za toto setkání vděčný, protože už jsem neměl síly. Mladší syn a dcera plakali a stěžovali si na zimu, starší syn se ptal: „Kam a proč jdeme, tatínku?“ Nevěděl jsem, co mu na to odpovědět. Tak jsme strávili noc na policejní stanici, pětihodinový výslech, desetiminutový soud a tři týdny v deportačním vězení strávené čekáním na vyhoštění do Čech. Ve vězení jsem zjistil, že mě krajané podvedli, dal jsem desetkrát vyšší cenu za převedení přes hranice, aniž by mi vysvětlili, že když mám vízum do České republiky, nemá smysl pod vlastním jménem jezdit dál, protože podle Dublinské smlouvy mne v každém případě vrátí zpět do České republiky. Přišel den vyhoštění do Čech. Konečně jsem se mohl vidět s rodinou, předali nás české policii a odvezli do přijímacího střediska pro uprchlíky.

## Komu udělí Česká republika ochranu: náhodná výhra v loterii?

Toto středisko je velký oplocený prostor. Uprostřed něho se nachází několik jedno-, dvou- a třípatrových budov, ve kterých, jak se později ukázalo, byly ubytovny pro rodiny a jednotlivce a administrativní místnosti. Uvnitř střediska bylo ještě jiné centrum, kde jsme spolu s rodinou strávili dvacet čtyři hodin. Jídlo bylo obstojné, ale personál se k nám choval hrubě. Ráno jsem šel se ženou na první pohovor (výslech), trval jednu hodinu, kladli nám obecné otázky. Večer mne s celou rodinu převezli na ubytovnu pro rodiny. Vypadalo to tam uspokojivě, ale hodně vzdáleně od normálního obydlí.

Šok jsem zažil při setkání s dalšími obyvateli střediska, z 80 % to byli Ukrajinci – kromě Černobyli jsem si nemohl vybavit jinou katastrofu nebo válku, která by se na Ukrajině udála, ale tihle lidé byli tady a všichni se stejným příběhem. Vůbec se netajili tím, že do azylu nebyli nuceni odejít kvůli problémům doma na Ukrajině, ale kvůli problémům zde v České republice. Jejich problém byl pouze v tom, že je policie v Čechách nenechala spokojeně ilegálně žít a pracovat, a proto musí takhle strašně trpět v azylovém středisku.

Druhou kategorií představovali političtí emigranti z Běloruska. Ti o důvodech útěku mlčeli, strach z Lukašenka měli pevně zakořeněný, doma jim za emigraci hrozilo vězení. Takových ale bylo pouze pár.

V táboře bylo také dost lidí s kriminální historií a určitě i budoucností, drobní zlodějíčci, klientské agentury, o kterých se zmiňuji dále, a prostitutky z nevěstinců podél česko-německých hranic. Byli tam zástupci všech náboženství, křesťané, muslimové, baptisté, jehovisti, ...

Lidí, jako jsem byl já a moje rodina, bylo ve středisku málo. Opravdu málo bylo těch, kteří skutečně potřebovali ochranu a podporu. Tábor hlídali ti, kteří zde byli již potřetí. Byly i takové případy, vyprávěli mi, že před pěti až šesti lety ve středisku byly tisíce mých krajanů, ale jenom jednomu procentu z nich se podařilo dostat azyl v Čechách.

Ostatní odjeli na západ a azyl jim byl udělen tam, taková že zkrátka byla v daný moment situace. Mnozí se upřímně divili, že si přeji azyl získat v Česku, když většina lidí zde byli ekonomičtí imigranti, kteří v azyl nedoufali a ani ho nepotřebovali.

Za čtyři týdny jsem byl převezen do pobytového střediska. Po příjezdu jsem se potkal s krajaný, kteří se stejně jako já do České republiky vrátili na základě Dublinské smlouvy. Podmínky k běžnému životu se ve středisku nijak nelišily od přijímacího střediska, pocit svobody nás přinutil zapomenout na každodenní problémy.

Začalo čekání... jak dopadne naše žádost o azyl? První dny ve středisku byly pro mne duševně náročné, nemohl jsem pochopit, jestli jsem v Evropě nebo v Rusku, kde bylo nerespektování zákonů normální. Ve středisku byl sklad věcí ukradených z okolních nákupních center a obchodů a burza práce (nabídka ilegální práce: celé spektrum činností od práce na stavbě po práci v bordelu). Za dobu, co jsem strávil ve vězení v Německu, jsem si zvyknul na to, že v Evropě není dobré si zahrávat se zákonem. Ve vězení tam se mnou seděli lidé zavření na tři měsíce, protože jeli třikrát načerno tramvaj a potom nezaplatili pokutu, a ilegální práce tam člověka najisto dostane do vězení až na tři roky, a k tomu je vysoká pokuta pro zprostředkovatele práce, o krádežích a rozprodeji kradeného zboží ani nemluvě. Ale to bylo tam, tady je život o něčem jiném. Klientské agentury jsou ostudný český jev, je to něco mezi agenturou na zprostředkování práce a agenturou k najímání bezplatné pracovní síly (bezplatnou pracovní silou jste vy, jelikož je 70% pravděpodobnost, že vám za práci nezaplatí). Prakticky všechny „klientky“ pracují pro zločinecké bandy, stejně jako v Rusku na začátku devadesátých let, ale jestli je tohle pro Rusko již minulost, tady se to právě rozjíždí v plném proudu. Klientské agentury se vůbec nebojí policie, ani podvedených lidí (zastírání mezi zločinci funguje), přijíždějí do středisek a nabírají nové dělníky na stavby a podobně. Vedle střediska probíhají skandály a rvačky s „klientkami“, které neplatí najatým dělníkům žadatelům o azyl, to je ale každému jedno, pokud

to neskončí smrtí. Peníze, které žadatelům o azyl poskytuje stát, stačí pouze na jídlo. Takovéto podmínky, nízká sociální podpora nebo střediska, kde se podává jídlo v jídelně horší než pro zvířata, každého donutí jít si hledat práci nelegálně a často s rizikem, že za práci nedostane zapláceno.

Uběhlo pět, šest, sedm měsíců a já byl pořád ve středisku na rozdíl od většiny „spolužadatelů o azyl“, ve skutečnosti ekonomických utečenců, kteří jakmile opustí středisko, rozutečou se po celých Čechách za prací, aniž by se báli jakýchkoli následků. Jejich pobyt na území je legální, nic jiného problém není, v Čechách není nic problém. Já jsem si musel přivydělávat, musel jsem šatit a obouvat rodinu.

Zdalo se mi, že žiji ve středisku, které je rozděleno pomyslnou čarou. Na jedné straně jsem byl já a ostatní žadatelé o azyl se svými problémy, ponechání napospas svému osudu a na straně druhé policie, přesněji řečeno policejní oddělení zabývající se imigrací. Opravdu to vypadalo, jako by tyhle dvě skupiny spolu nepřicházely do styku. Můj přirozený zájem o vlastní osud vyvolal u zaměstnanců policie podrážděnou reakci: „Co chceš, my ti nic neděláme, tak nás taky nechej na pokoji, pracuj, žij a o azyl se nestarej.“ Ostatní žadatele o azyl policie a její činnost nezajímala a policii zase žadatelé a jejich životy.

Za dobu, co žiji v Čechách, jsem poznal dobře několik rodin, kterým byl azyl dvakrát zamítnut, a to až po dvou nebo třech letech strávených ve střediscích v očekávání odpovědi na žádost o azyl. Odjeli tedy do Rakouska, Francie nebo jiné kapitalistické země, kde azyl získali za několik měsíců.

## **Proč nás v Čechách nechtějí?**

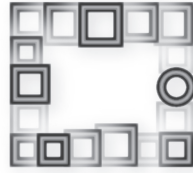
Vztahy Čechů k imigrantům jsou také naprosto protichůdné, což mne a mé krajany velmi rozčarovávalo. Mládež se k cizincům chová velmi příjemně, bez problémů nabídne pomoc, ale pro starší generaci je to těžké, někdy i nemožné. Jejich vztah k lidem z východu, z bývalého



Sovětského svazu je jako vztah Lenina k buržoazii. Vzpomínám, že jakmile jsem řekl dvě slova v ruštině ve veřejném dopravním prostředku nebo kdekoli jinde, střetnul jsem se s upřenými nevráživými pohledy. Ani po skončení války v letech 1994–1996 takhle nevráživě jako v Čechách na ruštinu nereagovali ani v autobusech v Grozném. Nejspíš nás starší lidé považují za viníky tragédie z roku 1968, všichni ne, ale mnozí ano. Přesně, jak v Čechách často slyšíte: Čečenci, Rusové, Ukrajinci – všechno jedna verbež.

Obzvláště zarážející pro mne bylo chování lékařů a zdravotníků. Pro zastánce lidských práv je to nekonečné pole působnosti. Největším problémem pro žadatele o azyl je zubař, i samotní Češi mají problémy sehnat zubaře, ale pro nás to není problém, nýbrž tragédie, jak pro dospělého, tak pro dítě. O soucitu s dítětem nemůže být ani řeč, pod jakoukoli záminkou vás i s dítětem, které potřebuje pomoc, chladnokrevně vyhodí ven. Spoléhat se na něčí pomoc je zbytečné.

Po osmi měsících čekání jsme s rodinou dostali kladnou odpověď, azyl v České republice nám byl udělen. Žijeme stále v integračním azylovém středisku. Nevím, co nás v budoucnosti čeká, přemýšlím... Roky trmácení mne unavily, mám pocit, že v Čechách mne nikdo nepotřebuje, lidé ve společnosti jsou nepřátelští, možnost se integrovat neexistuje, nejsou žádné vyhlídky.



## Sergej

*Sergej ve svém deníku vypráví příběh o tom, jak jej tíživá situace na Ukrajině dovedla k rozhodnutí odjet pracovat do zahraničí, nejprve do Ruska a poté do České republiky, kde dnes se svou rodinou žije. Na Ukrajině pro něj bylo nemožné sebe a svou rodinu uživit. Sergej píše o problémech spojených s nedokonalou legislativou, o vysokém stupni kriminality a korupce, špatné ekonomické situaci, vysoké nezaměstnanosti a chudobě. Z těchto důvodů odjíždí do zahraničí lidé z Ukrajiny, nejde však jen o důvody ekonomické, ale spíše o komplex více příčin ekonomického, politického a osobního charakteru.*

*Stejně jako mnoho dalších migrantů, má za sebou Sergej zkušenost s nelegálním pobytem a prací a s klientským systémem. V rámci něho působí „klienti“ (zprostředkovatelé), jsou to Češi, ale často sami cizinci, krajané – jednotlivci nebo skupiny, také pololegální zprostředkovatelské agentury či firmy. Zprostředkovatelé působí buď přímo v zemi původu (zejména v zemích bývalého SSSR) nebo na území České republiky a za úplatu nabízí různé služby (nábor, zajištění dopravy a ubytování, vyřízení potřebných dokumentů). Za dopravu a vyřízení dokladů uhradí migrant přímo nebo se tyto náklady stávají součástí jeho dluhu vůči „klientovi“. Zprostředkování práce či náklady na ubytování se strhávají z výdělků pracovníka.*

*Imigranti/ky, kteří odjíždí z Ukrajiny s cílem zlepšit své životní podmínky, jsou často ochotni pracovat za velmi nízké mzdy a ve špatných pracovních podmínkách, čehož zprostředkovatelé a čeští zaměstnavatelé využívají. Migranti/ky nemají dostatek informací (před odjezdem z domovské země) a po příjezdu o podmínkách pobytu a zaměstnávání, neznají svá práva a povinnosti, nedorozumí se v novém jazyce. Nejsou si vědomi rizik, které s sebou tento způsob zahraniční migrace a práce přináší. Dostávají se do postavení závislosti na „klientovi“ (ten jim například po příjezdu odebere pasy, a oni tak nemají možnost odejít), a stávají se obětmi nátlaku, vykořisťování a nucené práce.*

*S prací „na černo“ mají zkušenosti také žadatelé o azyl, kteří nemohou legálně první rok od podání žádosti pracovat, avšak nemají dostatek finančních prostředků, a tak volí nelegální cestu k výdělku. Pro „klienty“ představují levnou a snadno zneužitelnou pracovní sílu.*

## Můj domov

Narodil jsem se v roce 1963 v jednom z nejkrásnějších měst Ukrajiny ležícím na březích řeky Dněpr. Rodiče pracovali ve velkém podniku v našem městě, otec byl údržbář kovoobráběcích zařízení a matka pracovala jako frézarka na frézovacím stroji. V rodině jsme byly dvě děti, já a moje mladší sestra. Děťství jsem strávil radostně a bezstarostně. Po ukončení osmého ročníku mi rodiče radili, abych šel na průmyslovou školu železniční dopravy, protože hodně příbuzných z matčiny strany pracovalo na dráze a v budoucnu by mně mohli pomoci sehnat práci. Po půl roce výuky jsem pochopil, že tohle není pro mě, a přestal jsem na vyučování docházet. Moje jednání rodiče velmi zarmoutilo. Musel jsem něco dělat, tak mi otec navrhl, abych se šel do továrny učit na zámečníka. Tak jsem v patnácti letech nastoupil do práce v továrně, na což jsem byl velmi pyšný, ale bylo potřeba také získat střední vzdělání, takže jsem začal chodit do večerní školy, kterou jsem poté úspěšně ukončil. V továrně jsem si postupně osvojoval profesi zá-

mečníka. Mezitím jsem dovršil věku osmnácti let a byl čas jít na vojnu. Dostal jsem se do výcvikového motostřeleckého pluku, kde jsem za půl roku dostal hodnost seržanta a byl jsem odvelen do oblasti nedaleko od československých hranic. Po ukončení vojenské služby jsem se vrátil domů a šel pracovat jako údržbář kovoobráběcích zařízení na předchozí místo. Zanedlouho jsem se dozvěděl, že v sousedním městě je na státní univerzitě přípravné oddělení pro pracující mládež, která chce studovat. Odevzdal jsem svoje doklady, prošel pohovorem a byl přijat. Po osmi měsících výuky jsem složil zkoušky a byl jsem zapsán jako student geologicko-geografické fakulty této univerzity.

Během učení v přípravném oddělení jsem se seznámil se svojí budoucí ženou. Také byla přijata na univerzitu a již v prvním ročníku jsme se vzali. Na kolejích jsme dostali pokoj pro studenty manžele. Brzy se nám narodila dcera a žena si vzala roční volno. Učit se na kolejích a mít dítě nebylo lehké, velice nám pomohli jak moji rodiče, tak i rodiče mojí ženy a jsem jim za to velmi vděčný. Kromě studia jsem si ještě přivydělával jako zámečnick, na kolejích jako sanitární technik a na katedře jako laborant. Oba jsme dostali stipendium, od třetího ročníku zvýšené.

Po ukončení univerzity jsem se vrátil do rodného města a začal pracovat jako učitel na střední škole. Za rok potom i žena dokončila studium a přijely s dcerou za mnou. Nejdříve jsme si bydlení pronajímali, mezitím ale moje rodiče konečně po sedmnáctiletém čekání dostali od podniku dekret na byt. A protože jsme byli členy rodiny, podnik pro všechny z nás vyčlenil dva dvoupokojové byty v devítipatrovém panelovém domě. Rodiče se rozhodli dát jeden byt nám, druhý setře a sami zůstali bydlet ve starém domě.

V tuto dobu přišel rozpad SSSR a Ukrajina získala samostatnost. Plat ve škole byl velmi nízký, přešel jsem do továrny na místo inženýra v oblasti zásobování, ale časté služební cesty, někdy trvající i přes měsíc mi přestaly vyhovovat. Tak jsem po půlroční práci na místě inženýra

přestoupil na pozici mistra ve stejném podniku, ale v jiném oddělení. Rozpad ekonomiky a ztráta státních zakázek způsobily snížení výroby a nás začali čím dál častěji posílat na neplacenou dovolenou. Vydělaný plat byl velmi nízký a ceny potravin, oděvů a komunálních služeb rychle rostly. Nakonec se snižování stavů dotklo i mojí ženy, která zůstala bez práce. Životní úroveň byla velmi nízká, občas jsme neměli co jíst. Okolo byl chaos, velký stupeň kriminality, lidský život neměl žádnou cenu. To trvalo asi pět let. Když už se to nedalo vydržet, obrátili jsme se na své příbuzné, kteří žijí na severu Ruska, s prosbou o pomoc při hledání práce.

Nakonec jsem měl štěstí. Objevilo se volné místo mistra na stavbě, tak jsem okamžitě odjel na sever Ruska do Ľumeňské oblasti. Nejprve jsme pracovali metodou služeb, to znamená měsíc tam a měsíc doma, potom jsem ale odešel do jiné firmy, kde bylo potřeba pracovat pořád. Za nějakou dobu se mi podařilo nalézt práci i pro ženu, tak okamžitě přijela. Mezitím mi nabídli práci vedoucího úseku ve firmě zabývající se stavbou silnic. Souhlasil jsem, jelikož plat byl dobrý a měl jsem tam volnou ruku, manželce dali místo mistryně úseku. Pracovat jsme museli každý den čtrnáct, někdy až šestnáct hodin. Bydleli jsme přímo v centru v nevelkém městě padesát kilometrů od práce. Bylo to náročné, ale práce se nám líbila, všechno se dařilo, za úspěšné splnění plánu firma dávala prémie a na svátky cenné dárky. Najednou ale z nějakého důvodu investice do stavebnictví ustaly a my jsme zůstali bez práce. Asi dva měsíce se vedení firmy snažilo nalézt nové objednávky k práci, ale neúspěšně, tak jsme se museli vrátit na Ukrajinu.

Nějakou dobu, dokud byly peníze vydělané v Rusku, jsme mohli žít normálně. Najít práci s dostačujícím platem bylo nemožné, tak jsme se s manželkou rozhodli zabývat se podnikatelskou činností. Počáteční kapitál jsme neměli, museli jsme si vzít úvěr v bance, za který jsme ručili bytem. Velmi jsme riskovali, že ztratíme to poslední, ale jinou možnost jsme neměli. Nedokonalost ukrajinských zákonů, odírání ze strany policie, požární a sanitární služby, městských úřadů a také

nekalá konkurence nám znemožnila rozvíjet se. S ohromným úsilím se nám podařilo splatit úvěr a udržet si svoji práci. Já jsem dokonce musel chodit dělat nočního hlídače, abychom se užívali. To trvalo tři roky. Ekonomická situace v zemi se však nelepšila, růst cen benzínu, zvýšení daní a tak dále přispělo k tomu, že naše podnikání přestalo být rentabilní a rozhodli jsme se podnik uzavřít a odjet do zahraničí, konkrétně do Čech.

## Emigrace do České republiky

Cestovní pasy k výjezdu za hranice jsme si s manželkou nechali vystavit hned po příjezdu z Ruska. Teď přišel čas je použít. V novinách jsme našli inzerát na nábor pracujících do zahraničí. Dostavili jsme se na uvedenou adresu. Přijala nás žena ve středních letech, která nás přesvědčovala, že za třicet dolarů na hlavu nám pomůže najít legální práci v Čechách. Vyřídila naše žádosti, vydala nám potvrzení s razítkem v češtině, že jsme zaplatili za služby, a ukázala nám místo setkání k projednání detailů cesty. Za několik dnů jsme přišli na smlouvené místo. Ukázalo se, že takových jako my bylo nejméně patnáct. Čekali jsme na ni asi dvě hodiny, mezitím jsme jí už začali telefonovat, ale marně. Rozhodli jsme se zajet k ní domů. Doma nebyla a majitelka domu říkala, že podnájemnice v podvečer odjela do sousedního města. Po tomhle nám bylo jasné, že jsme se nechali napálit od podvodnice. Mezi poškozenými jsem se seznámil s jedním člověkem, který měl adresu našich krajanů v Praze, kam odjeli za práci před pár měsíci. Popřemýšlel jsem a nakonec se rozhodl odjet s ním. Na slovenské hranice jsme dojeli vlakem. Dál jsme si koupili tzv. turistickou poukázku a lístek na autobus mířící do Prahy. Jeli jsme dvanáct hodin v ne zcela pohodlném autobuse a do hlavního města České republiky jsme přijeli následující den ráno.

Hned po příjezdu jsme chtěli co nejrychleji nalézt naše krajany. Sešel jsem proto do podchodu vedoucího do metra, abych zjistil, jak

nalézt uvedenou adresu, a můj přítel zůstal se zavazadly na nádraží. Najednou se proti mně vynoří pět mladých mužů, obstoupí mě ze všech stran, přiloží mi nůž na záda a čistou ruštinou mi začnou vyhrožovat a požadovat peníze. Vylekal jsem se, a tak jsem jim dal sto dolarů, které jsem měl u sebe. Když jsem se vrátil k příteli, zjistil jsem, že ho také přepadli a zlodějům dal sto padesát dolarů. Nakonec zůstaneme v cizí zemi prakticky bez peněz až na pár desítek korun, které jsem si vyměnil ještě na hranicích. Začali jsme se vyptávat na cestu kolemjdoucích a nakonec jsme s komplikacemi našli dům našich krajanů. Díky jim za to, hezky nás přivítali, dali nám polévku a čaj k pití. Zjistili jsme ale, že ani jeden z nich nemá stálou práci a že se protloukají díky příležitostným příjmům. Byt, ve kterém bydleli, měl tři pokoje. V každém stálo deset postelí ve dvou patrech, na kterých spali Ukrajinci, ženy i muži, bez ladu a skladu. Potom, co jsem majiteli bytu, také Ukrajinci, povyprávěl historku, která se nám stala na nádraží, dostali jsme povolenou zůstat dvě noci zadarmo. Nejdřív jsme jedli to, co jsme si přivezli s sebou, samozřejmě jsme pohostili i naše krajany, ti koupili chleba. Uběhly dva dny. Hledání práce bylo neúspěšné a majitel bytu nás s přítelem vyhodil na ulici. Tohle se stalo v březnu, kdy byla ještě zima na to, abychom přespali v parku.

## **Realita. Žádná pohádka, ale skutečný příběh**

Přes den jsme se potulovali po městě a hledali si práci a potom jsme do jedné v noci čekali venku, až majitel ubytovny usne a známí nás pustí přenocovat dovnitř, riskující přitom, že ztratí obydlí. A ráno o půl páté jsme vstali a znova odešli ven, protože domácí je mohl přijít zkontrolovat a oni by z toho měli problémy. Za takovýchto podmínek prošlo šest dnů, už jsme úplně ztratili naději na získání práce a byli jsme na hranici zoufalství. Najednou k nám přímo na ulici přijelo auto Vietnamců a lámanou češtinou nám nabídli práci – dodávkou rozvážet zboží. U Vietnamců jsme pracovali tři dny. Za vydělané peníze jsme

zaplatili ubytování a ještě nám něco zůstalo na skromné jídlo. Další hledání práce k ničemu nevedlo. Byly to jenom samé sliby a ujišťování, že jen co se otevře nějaká stavba, vezmou nás. Skončila doba našeho legálního pobytu v Čechách a začaly problémy jiného charakteru. Přes den jsme byli nuceni obcházet policii oklikou, v noci policie pravidelně dělala razie do naší ubytovny, takže jsme museli utíkat a schovávat se. A také ještě mohli přijít naši krajané v jakoukoli hodinu a vzít nám násilím všechno, co jsme měli. Stávalo se, že lidi mizeli beze stop. Peníze docházely, práce nebyla, kvůli příšerným podmínkám přežívání jsem začal mít zdravotní problémy, tak jsem se rozhodl odjet domů. Prakticky za poslední peníze jsem si koupil lístek na autobus směrem na Ukrajinu. Na česko-slovenských hranicích po mně pohraničníci požadovali pokutu za propadlé doklady, kterou jsem ale neměl za co zaplatit. S velikou námahou se mi je podařilo přemluvit, aby mě nevysazovali z autobusu. Na ukrajinské celnici zdrželi autobus na pět hodin, požadovali nějaké peníze, ale nakonec nás pustili, a proto jsem nestihnul vlak a musel jsem ještě skoro celých 24 hodin čekat na nádraží na další. Domů jsem se dostával víc jak tři dny, s vysokou horečkou a v podstatě bez jídla. I můj přítel v neštěstí se domů vrátil za týden. Po takovýchto událostech jsem se víc jak měsíc nemohl vzpamatovat ani fyzicky ani morálně. Takhle žalostně skončila moje první cesta do České republiky.

## Návrat

Když jsem se vrátil domů, pokračovali jsme se ženou v naší podnikatelské činnosti. Práce nešla dobře, jen taktak jsme vyšli. Zanedlouho se objevila možnost prodat akcie závodu, které nám zbyly po privatizaci a u kterých rychle stoupla cena. Za získané peníze jsem si koupil nákladní automobil, garáž a ještě zbyly peníze na rozjezd podnikání. Když jsme se ale snažili zvýšit úroveň našich služeb, naráželi jsme na překážky byrokratického charakteru ze strany městské správy.



Mezitím přišla „oranžová revoluce“. Hesla prezidenta a jeho stoupců se nám líbila a s manželkou jsme se začali aktivně účastnit politického života města. Pevně jsme věřili, že nakonec se ekonomická situace v zemi díky reformám změní k lepšímu. Čas utíkal. Reformy probíhaly velmi pomalu a s velkými potížemi, u moci zůstali stejní lidé a začalo být jasné, že rozvoj vlastního podniku nemá perspektivu.

V tu dobu Česká republika vstoupila do Evropské unie. Ekonomika se rozvíjela a bylo potřeba legální pracovní síly ze zahraničí. Několikrát jsem volal na český konzulát v Kyjevě a snažil jsem se zjistit, jakým způsobem je možno získat pracovní vízum, jaké jsou k tomu potřeba dokumenty apod., jasnou odpověď jsem ale nikdy nedostal. Na stránkách konzulátu byly jakési informace, ale nebyly úplné, chyběla jakákoli podrobnější objasnění. Dál jsme hledali možnosti, jak odjet do Čech a legálně tam pracovat. Nakonec se nám to podařilo. Spolužák jednoho známého měl bratra, který už několik let pracoval v Čechách. Na Velikonoce přijel na Ukrajinu a nám se povedlo se s ním sejít. Když nás vyposlechl, řekl, že dokumenty se nezabývá, ale že nám může dát telefon na jednu Ukrajinu v Praze, která by nám mohla pomoci.

## **Poštěstí se napodruhé?**

Spojil jsme se s ní, objasnila nám, že pracovní vízum bude stát 600 dolarů za každého a vystavení bude trvat několik měsíců. Faxem jsem poslal kopii našich dokladů a domluvil se s ní, že teď můžeme zaplatit polovinu částky a zbytek po první výplatě a čekali jsme. Za dva měsíce nás informovala, že doklady jsou hotové a že musíme přijet s penězi do Kyjeva. V podstatně za babku jsem prodal svoje auto a spolu se ženou jsme odjeli do hlavního města. Opravdu, po návštěvě konzulátu jsme se s paní setkali a ona nám dala balíček dokladů na naše jména. Protože byly doklady v češtině, vzhledem k mé trpké zkušenosti, jsem pochyboval o jejich pravosti. Měli jsme ale jenom dvě možnosti – buď důvěřuješ a platíš nebo žádné doklady nedostaneš. Chtěl jsem se poku-

sit jejich pravost ověřit na českém konzulátu, ale tam mě ani nepustili. Nebylo jiné východisko, museli jsme riskovat a koupit „zajíce v pytlí“. Paní nám pomohla bezchybně vyplnit formuláře. Tenhle den jsme se už na konzulát nedostali, protože byla velmi dlouhá fronta a doba, kdy se přijímají dokumenty, byla omezená. Museli jsme ještě jednou do Kyjeva, je to tři sta kilometrů, a postavit se do řady v pět hodin ráno. Nervózně jsme čekali ve frontě víc jak šest hodin, ale na konzulát jsme se dostali. Naštěstí se ukázalo, že dokumenty jsou pravé, vzali si je od nás a řekli nám, že nás budou informovat, kdy si máme přijet pro vízum. Ve frontě jsem se náhodou seznámil s člověkem, který nám přislíbil pomoc najít v Čechách práci. Po příjezdu domů jsme zavřeli náš podnik a začali se chystat k odjezdu. Za tři týdny jsme z konzulátu dostali dopis, ve kterém nás zvali k převzetí víz, ale napřed bylo nezbytné koupit si pojistku na dobu platnosti víza. Když nám konečně předali dlouho očekávaná víza, měli jsme nesmírnou radost. Hned jsme zatelefonoval tomu člověku, se kterým jsem se seznámil u konzulátu, a řekl mu, že už máme vízum v ruce. Řekl mi, že je práce v továrně na výrobu plastových výrobků a pokoj v ubytovně pro mě a manželku. Dal mi telefon na paní, se kterou jsme se měli sejít a která nám měla ze začátku pomoci. Koupili jsme si lístky na autobus a s vírou a velkými nadějemi jsme odjeli do Čech.

## U „klienta“

Řidič autobusu se podíval na naše doklady a poradil nám, abychom se do tří dnů po příjezdu dostavili na cizineckou policii a zaregistrovali se, jinak by nám mohly vzniknout problémy. Tuhle tak důležitou informací nám nedali ani na českém konzulátu ani ti, kteří nám vystavovali doklady. Úspěšně jsme prošli všechny hranice a přijeli jsme do cílového města. Na autobusovém nádraží jsme se setkali s paní, která nám řekla, že za půl hodiny přijedou naši a odvezou nás do sousedního města, kde budeme bydlet a pracovat. Skutečně přijeli dva chlapi v mikrobuse,

seznámili jsme se a jeden z nich řekl, že je odteď náš „klient“ a my budeme pracovat pro něho. Na otázku ohledně registrace odpověděl, že to vyřídí sám a že my musíme zítra do práce. Cestou jsme s „klientem“ projednali pracovní podmínky, platy a bydlení a dostali jsme od něho zálohu dva tisíce na jídlo. Plat byl nižší, než nám bylo slíbeno před odjezdem z Ukrajiny. To bylo první překvapení, které nás v Čechách čekalo. Přijeli jsme na místo, poradil jsem se se ženou, že zavolám paní do Prahy, která nám nechala vystavit doklady, a vyjasním si s ní otázku registrace. K našemu velikému překvapení jsme zjistili, že se musíme registrovat v místě přihlášení k pobytu, které bylo uvedeno v dokladech k vízu, což bylo město na opačném konci republiky. Informuji o tom „klienta“, ale ten mě přesvědčuje, že se nic strašného nestane a že musíme jít do práce, jinak nám dá pokutu za nesplnění dohody. Jelikož jsem měl pocit, že by mohly nastat problémy s legálností našeho pobytu v Čechách, rozhodnul jsem se jet bez ohledu na to, že je to cesta přes celou zemi, protože zbývaly už jen dva dny. Ráno jsem vyjel, dvakrát jsem přeseďal a přijel jsem do města.

Na cizinecké policii jsem narazil na problém napsat žádost o registraci v českém jazyce. Na chodbě ale uslyším ruštinu, tak prosím o pomoc. Děkuji krajanům, kteří mi neodmítli pomoci, už se chýlilo ke konci pracovní doby policie. Úspěšně se zaregistruji a už jedu zpátky a následující den jdu do práce.

Už od prvního dne, aniž by mě něco naučili, požadovali plnění norem. Postavili mě ke stroji, který se pořád zadržával. Pás nefungoval, celou směnu jsem dýchal horký plast, veškeré hygienické předpisy výroby byly porušovány. Kousek od našeho pokoje byla pivnice. V podstatě neustále tam někdo byl, hluk a zakouřeno. A protože jsme oba nekuřáci, bylo to pro nás velmi nepříjemné. Špatné pracovní podmínky a žádná možnost odpočinout si se okamžitě projeví na zdraví. Po měsíci práce jsem důrazně našeho „klienta“ požádal, aby nám našel jiné místo. „Klient“ nás zavezl do krajského města a za několik dní nám našel práci. Dalším problémem, na který jsme narazili, bylo bydlení.

Úplně náhodou jsem se seznámil s cikánskou rodinou a oni souhlasili, že nám za pět tisíc korun měsíčně poskytnou jeden pokoj u nich v bytě.

Ale neustálé pitky, výtržnosti, problémy s vařením jídla, omezené používání koupelny, kouření a další věci nám zabírají normálně si po každodenní dvanáctihodinové práci odpočinout. V takovémhle prostředí to dotáhneme do vánočních svátků a stěží a ve stresu „vyklepeme“ peněženku a za peníze vydělané u „klienta“ zaplatíme vízum a odjíždíme na Ukrajinu.

Po návratu je situace ještě horší. Ke každodenním problémům navíc přibývají problémy v práci. Pracovní podmínky se zhoršují, pravidelně po nás požadují chodit na noční směny, pořád nás dávají na zdraví škodlivá místa, časté bezdůvodné výtky mistra nás přivedou do stavu naprostého morálního i fyzického vyčerpání. „Klientovi“ stanovím podmínku, že buď se něco změní, nebo všeho necháme a odjedeme domů. „Klient“ nám najde pokoj na ubytovně a odveze nás tam.

## Prozření

Za nějakou dobu do provozu přijela pracovat skupina mladých Slováků. Seznámil jsem se s nimi a vysvětlil jim, že bych chtěl změnit práci, a poprosil jsem je, jestli by mi v tom nemohli nějak pomoci. Jeden z nich mi poradil, abychom se obrátili na českou agenturu, která se zaměřuje na hledání práce pro cizince a kde se přijímáním lidí do práce zabývá Ukrajinka. Po tom, co jsme se s ní setkali a promluvili si, jsme prozřeli. Ukázalo se, že jsme porušili pravidla pobytu a práce v Čechách a jestli přijde kontrola cizinecké policie, hrozí nám velká pokuta nebo dokonce vyhoštění. Museli jsme neodkladně situaci napravit. Nejprve jsme požádali majitele ubytovny, aby nás zaregistroval. Za malou sumu souhlasil. Potom jsme přes pracovní agenturu podali žádost o poskytnutí pracovního povolení v České republice. Za měsíc jsme dostali pracovní povolení, a tak jsme odešli od „klienta“ na legálně zaregistrovanou práci. Po absolvování zkušební doby jsem s agenturou podepsal

smlouvu na šest měsíců, zajistil jsem si zdravotní pojištění, vyřídili jsme si na policii „rodná čísla“ a otevřeli jsme si běžná bankovní konta, na která nám převáděli výplaty. Všechno se vyvíjelo dobře, práce byla, výplata byla dostačující a podmínky bydlení na ubytovně se zlepšily. Brzo bylo načase prodloužit víza, a tak nastaly nové problémy. Protože jsme si to sami zařídit neuměli, obrátil jsem se na Ukrajince, který se legálně zabývá vyřizováním dokladů. Zjistili jsme, že platnost našich pasů končí za osm měsíců, ale vízum se vydává na dva roky, takže ho nám na tuto dobu nevystaví. Museli jsme neodkladně odjet do Prahy na ukrajinský konzulát. Po celém dni stání ve frontě nám prodloužili pas na deset let.

Když se zaměstnanec ptám na svá práva a povinnosti v České republice, dostávám knížku, která k tomu byla speciálně vydána. Takže v podstatě téměř po roce pobytu v zahraničí konečně získávám celistvé a důvěryhodné informace o našem pobytu v České republice. Je mi záhadou, proč takovéhle rady neposkytují na Ukrajině před vyřizováním dokladů k výjezdu do zahraničí nebo na cizinecké policii v Čechách. Kolika chybám a problémům jsme se bývali mohli vyhnout?

Za vystavení dokladů jsem dal skoro měsíční plat, nechal jsem prodloužit víza a pokračoval v práci. Měsíc před ukončením pracovní smlouvy jsem požádal vedení firmy o její prodloužení, ale dostal jsem zápornou odpověď. A protože se blížily Vánoce, odjeli jsme domů na dovolenou. Poradili nám, abychom hned po příjezdu podepsali smlouvu, ale tím by se porušila legislativa práce. Když žena viděla takovýhle přístup, rozhodla se do Čech už nejet. Doma jsem si odpočinul a už se vrátil sám, okamžitě jsem žádal o prodloužení smlouvy, ale jako odpověď jsem dostal jenom samé sliby, přesto jsem ale stále chodil do práce. Na úřadu práce jsem poprosil o pomoc právníka. Ten mi poradil, abych se obrátil na krajskou pracovní inspekci. Po rozhovoru s inspektorem jsem zjistil, že pokud nepřestanu do práce na stejné pozici chodit, smlouva se automaticky prodlužuje na dobu neurčitou a výše platu zůstává stejná. Vedoucímu jsem vysvětlil komplikovanou

situaci a místo toho jsem dostal bez jakéhokoli podkladu písemné nařízení o přechodu na méně placenou práci, naléhal, abych tenhle papír podepsal. Šel jsem požádat o pomoc neziskovou organizaci jménem Organizace pro pomoc uprchlíkům. Pracovníci organizace mě pozorně vyslechli a poradili mi, abych žádný papír bez předchozí konzultace s právníkem nepodepisoval. Pravidelně jsem navštěvoval kurzy češtiny, které organizuje dobročinná společnost Charita speciálně pro cizince. Tam jsem také dostal bezplatnou právníckou radu a morálně a psychicky mě podpořili. Díky radám a podpoře těchto organizací, jsem se dohodl s mým zaměstnavatelem, že zůstanu na stejné pozici se stejným platem. Za nějakou dobu jsem našel práci manželce a čekal na její příjezd. Mezitím jsem s pomocí OPU nostrifikoval svoje univerzitní diplomy s nadějí, že si časem najdu práci v oboru.

Všechny naše plány narušila náhlá celosvětová krize a nakonec oba zůstáváme bez práce. Všechny naše snahy najít si práci naráží na nepřekonatelnou propast českého zákonodárství. Je to kvůli tomu, že na území České republiky nemáme trvalý pobyt. Vracet se na Ukrajinu nemá smysl, jelikož krize tam má ještě horší dopad. Na Charitě mi řekli, že Magistrát města spolu s občanským sdružením Evropská kontaktní skupina za podpory Ministerstva vnitra České republiky pořádají bezplatné vzdělávací kurzy pro cizince. Na kurzech jsem se dozvěděl mnoho z oblasti zdravotního pojištění, systému sociálního zabezpečení a práce v Čechách a také o kontaktním centru, které Magistrát organizuje speciálně pro cizince. Díky ochotnému a lidskému chování pracovníků kontaktního centra získávám ohromnou morální a psychickou podporu v situaci, která nastala. Chuť pomoci ve mně vzbuzuje přesvědčení a naději na lepší budoucnost, vždyť Čechy se pro mě prakticky staly druhým domovem. Věřte mi, že to nejsou jenom planá slova, ale můj nejpřímnější vztah k lidem, kteří v této zemi žijí. Blízké jazyky, podobná slovanská mentalita, tolerance k cizincům tvoří krásné podmínky k životu v České republice. Jediné přání, které bych vyslovil vůči českým zákonodárcům, je zkrátit lhůtu

k získání trvalého pobytu pro cizince na tři roky, protože za tuto dobu se člověk, který do vaší země přijede, už v podstatě dovede sám o sebe postarat. Doufám, že moje povídání a moje úvahy lidem pomohou vyhnout se mnohým chyb na cestě k úspěšné integraci do české společnosti. A vám Čechům lépe a více pochopit cizince, kteří do této překrásné země přijedou žít s vámi.



## Dan

*Dan přijel před rokem žít a pracovat do České republiky, protože životní podmínky na Ukrajině neodpovídaly představám mladého, vzdělaného člověka. Chtěl odjet do země, kde bude mít možnost svobodně žít, profesně se rozvíjet a bude mít možnost pořídit si vlastní bydlení. Českou republiku na rozdíl od Ukrajiny považuje za zemi s rozvinutější demokracií, kde existuje ochrana soukromí člověka, rovné příležitosti a možnosti svobodně cestovat po světě. Neexistuje zde diskriminace například na základě rodinného stavu nebo sexuální orientace. Ukrajina je podle něj stále za „železnou oponou“.*

*Dan se před odjezdem z Ukrajiny snažil co nejvíce připravit na podmínky života v zahraničí, studoval český jazyk, vyhledával si potřebné informace na internetu. Ten se pro něj stal nejdůležitějším zdrojem informací také po příjezdu do České republiky. Dan odmítl využít služeb zprostředkovatelských agentur, které jsou mnohdy nespolehlivé a přináší řadu rizik. Získání víza a povolení k zaměstnání je administrativně velice složitý proces, který mimo jiné předpokládá mít k dispozici určité informace a částečnou znalost češtiny. Většina migrantů/tek nemá možnost získat nezbytné informace v zemi původu, a to je vede k tomu, že spoléhají na pomoc jiných osob. Danovi se přesto podařilo samostatně si najít a domluvit v České republice konkrétní pracovní místo, které odpovídalo jeho vzdělání a pracovním zkušenostem, stejně jako si samostatně zařídil všechny nezbytné dokumenty.*



## Přípravy na cestu

Měl jsem dostatek času na to, abych se připravil na odjezd do České republiky, protože nápad odjet nevznikl spontánně. Zárodek mého plánu vznikl v době, kdy jsem navštívil Českou republiku jako turista (přibližně 1,5 roku před odjezdem). Měl jsem tehdy možnost si na základě prvních dojmů vytvořit určitou představu o zemi a životě jejích obyvatel. Všechno, co jsem na vlastní oči viděl, mě jenom přesvědčilo o správnosti mého plánu a po návratu do vlasti jsem se začal intenzivně připravovat k odjezdu.

Půl roku jsem promarnil hledáním práce, kdy jsem se zároveň pokoušel naučit se sám český jazyk. Různé agentury, které se na Ukrajině zabývají zařizováním práce v Čechách, mi nabízely pouze pochybnou, nekvalifikovanou práci nebo potřebovaly pracovníky s konkrétní specializací a odpovídající praxí a vzděláním. Všichni jednomyslně opakovali, že pro mě práci nemají a jediné, co mi můžou navrhnout, je, abych si v Čechách na své jméno zaregistroval firmu, díky čemuž dostanu roční pobytové vízum v České republice. Nakonec jsem se musel začít soustředit na hledání práce přes internet sám. Hledal jsem hlavně na českých stránkách úřadů práce a Ministerstva práce a sociálních věcí, moje minimální znalost češtiny mi to umožnila.

Pravidelně jsem posílal svůj životopis v českém a ruském jazyce potenciálním zaměstnavatelům. Nakonec bylo moje hledání úspěšné a dostal jsem konkrétní nabídku od konkrétního zaměstnavatele, kde mi byla nabídnuta práce na místo odpovídající mému vzdělání a pracovním zkušenostem. Za tři měsíce, po úspěšném pohovoru s představiteli společnosti v Kyjevě (speciálně do Kyjeva přijeli) jsem si začal připravovat dokumenty k vystavení pracovního víza.

Ano, ve fázi příprav jsem se musel vypořádat s jednou nesnází – na Ukrajině je prakticky nemožné sehnat kurz českého jazyka. Na začátek vyučování jediného kurzu v našem městě jsem musel čekat půl roku, jelikož vůbec nemohli dát dohromady skupinu čtyř lidí. Nakonec

po několika hodinách, kdy jsem získal některé základní znalosti jazyka, se skupina rozpadla a výuka byla pozastavena. Kurz byl nakonec pro mě plusem v době, kdy jsem si vyřizoval dokumenty k vízu, protože jsem už věděl, na koho se obrátit, aby mi přeložil dokumenty do češtiny.

Příprava dokumentů k vyřízení pracovního víza mi trvala přibližně měsíc měsíc a půl. Potom jsem čekal dva měsíce, až mi zaměstnavatel vyřídí a pošle pracovní povolení a potvrzení o poskytnutí bydlení. Mezitím jsem musel vyplnit formulář na poskytnutí víza, navštívit český konzulát a únavně tři měsíce čekat na vyjádření (mimochodem, pořadí na schůzku na konzulátu jsem si musel sjednat už při přípravě dokumentů, to znamená tři měsíce předem).

## **Jak se zorientovat v nové zemi**

Když jsem přijel do Čech, už jsem o životě v České republice a české společnosti něco věděl díky mé první návštěvě země a množství informací, které jsem si pročetl na internetu. I dnes je nejcelistvějším a do určité míry i jediným zdrojem veškerých informací v České republice pro mě internet. Neumím si vůbec představit, jak bych se bez něho obešel. Právě díky internetu jsem znal svoje práva a povinnosti, věděl jsem, kam se v případě nouze obrátit. Když nastane jakákoli problematická situace nebo problém, prvním zdrojem, na který se obrátím, je internet. S pomocí internetu se také pečlivě připravuji na schůzky se zástupci státních organizací. Jako člověk, který vyrůstal v jiné zemi, podle jiných zákonů a v trochu jiné kultuře, neustále cítím nedostatky týkající se informací ve všech oblastech života. Velmi dobře chápu, že poznat novou zemi je dlouhý a náročný proces, proto se snažím všemi způsoby rozšířit svoje znalosti nejenom přes internet, ale také v různých vzdělávacích kurzech pro cizince. Snažím se co nejvíce komunikovat s nositeli kultury země, s Čechy.

Bohužel ne každý cizinec, který do Čech přijede, má možnost přístupu na internet. Proto si myslím, že po absolvování povinné registra-

ce na policii je nutné cizincům poskytnout možnost získat informační materiál o základních principech života v Česku, o právním systému, zdravotní službě a nuancích pracovního trhu. Ve světle rychle se rozvíjejících informačních technologií v české společnosti si myslím, že by bylo správné cizincům zařídit bezplatný přístup na internet, poskytnout odborné rady v jejich rodném jazyce týkající se všech oblastí života, včetně používání internetu.

## Úspěšná integrace: čeština a práce

Nejdůležitějším elementem, který zabezpečí úspěšnou integraci cizince do české společnosti, je jazyk. Jazyková bariéra je první a nejtěžší překážkou stojící před obyvateli z jiných zemí, kteří přijedou do Česka. Právě v souvislosti s neznalostí jazyka vzniká neinformovanost o právech a možnostech, problémy při hledání práce a izolace od společnosti.

V současné době není pro cizince v České republice žádný problém nalézt kurzy češtiny. Velmi široce jsou pak zastoupeny kurzy pro začátečníky. Po příjezdu do Čech mi zaměstnavatel poskytl kurz češtiny v jedné jazykové škole, kurzy jsem však musel rychle skončit kvůli nízké kvalitě výuky. Zároveň s kurzem v jazykové škole jsem začal chodit na bezplatný nízkoprahový kurz pro cizince, který organizuje Západočeská univerzita. Informaci o probíhajících kurzech jsem našel na internetu. O něco později jsem začal chodit na kurzy češtiny pro pokročilé pořádané Charitou. Momentálně každý týden chodím na vyučování do Charity a také mám pravidelně soukromé hodiny, protože se domnívám, že osvojení jazyka je dlouhý a náročný proces a k dosažení úrovně znalostí přibližující se úrovni rodilých mluvčích jsou potřeba ještě dlouhé roky a spousta úsilí. Takže, abych si rozšířil slovní zásobu, snažím se chodit co nejčastěji do kina, dívám se na televizi, podle možností čtu knížky v češtině. Určitá příbuznost českého a ukrajinského jazyka ulehčuje učení a porozumění v počáteční fázi,

ale později se takhle podobnost změnila na určitou překážku, jelikož slova, která zní stejně, mají většinou opačný smysl a gramatická pravidla se mnohdy zcela odlišují. Vzniká jistý zmatek, až si člověk někdy říká, že je přece jenom jednodušší učit se jazyk, který je tomu rodnému vzdálenější, třeba angličtinu.

S prací v Čechách jsem měl dá se říct štěstí, možná ale štěstí není to přesné slovo, protože to byl spíš výsledek dlouhého hledání a vynaloženého úsilí. V současné době pracuji ve stejném podniku, jako když jsem do Čech přijel. Nejprve jsem po podepsání roční smlouvy prošel tříměsíční zkušební lhůtou a nyní po roce se mnou podepsali smlouvu na dobu neurčitou. Během prvních měsíců práce se pro nově příchozí do podniku organizují krátké kurzy umožňující lépe proniknout do specifik práce, naučit se metody použití daných počítačových programů a postupů.

Práce, kterou momentálně vykonávám, plně odpovídá mému vysokoškolskému vzdělání a získaným zkušenostem. Pracovní podmínky jsou naprosto shodné s těmi, které mají ostatní, kteří pracují se mnou. Co se týče výplat, tak to nemohu posuzovat, jelikož nemám informace o výši platu mých kolegů. V současné době plánuji pokračovat v práci na stejné pozici a rozvíjet si znalosti v dané oblasti.

Nevím, jestli je to specifikum mého pracovního kolektivu nebo jestli je to osobitost náležící všem Čechům, ale co mě velice potěšilo je, že v kolektivu neexistuje nezdravá konkurence, ale snaha pomoci, napovídat a určitý strach se někoho dotknout. Taky mě příjemně překvapila absence ostré hranice mezi nadřízeným a podřízeným, na kterou jsem byl zvyklý v mojí zemi, takhle vysoká míra důvěry v podřízené ve všech pracovních vztazích. Dalo by se říct, že vztahy v kolektivu jsou velice demokratické a celkové pracovní podmínky jsou lepší, než jsem měl doma. Zatím jsem se v práci nesetkal se zjevnými znaky diskriminace.

Při vyřizování dokladů k práci musí cizinec přijít do styku s činností úřadu práce, bohužel jsem zaznamenal velmi dlouhou dobu projed-

návání dokumentů na úřadu a také bych poukázal na zcela neúčelné vystavování jednoročního pracovního povolení.

V České republice jsem pouze rok, proto netvrdím, že mám pro emigranty univerzální recept. A přesto podle mého názoru existuje několik zásadních bodů, které podmiňují úspěšnou integraci. Je nutné učit se aktivně češtinu, být co nejvíce v kontaktu s nositeli kultury, snažit se získat co možná nejvíce informací o zvycích, historii, kultuře a způsobu života. Zpočátku se musíte zbavit mnoha iluzí, nic nepřichází samo o sobě! Dosáhnout vytčeného cíle vyžaduje úsilí. Do určité míry úspěch cizince v nové zemi záleží právě na cíli, který si vytyčil. Ze své zkušenosti mohu říct, že nejhoršího výsledku dosahují ti, u kterých na prvním místě stojí vydělané peníze.

Pro mě Čechy byly a stále jsou zemí nadějí. Nadějí na volnost pohybu, osobní svobodu, únik od množství předsudků, které jsou vlastní zemím bývalého Sovětského Svazu. Možnost vydělat si na živobytí vlastní prací, vybudovat si svůj osobní život a žít v demokratické společnosti, kde se lidé neposuzují podle rasy, náboženské a politické nebo sexuální orientace. Čechy jsou země, kde lidé mohou bojovat za svoje práva: ženy za genderovou rovnost, homosexuálové a lesby za možnost uzavírat partnerské svazky a manželství, národní menšiny za rovnoprávnost... a v tomto boji jsou úspěšní. Česká republika se pro mě stala místem, kde lidé nepracují, aby se užívali nebo aby nesmyslně hromadili peníze, ale aby si mohli odpočinout, cestovat, prožívat nové zážitky a sportovat.

Velmi bych si přál, aby se i moje naděje a plány v České republice splnily!



# Anna

*Každý, kdo získá v České republice azyl, má možnost vstoupit do Státního integračního programu (SIP), který pomáhá azylantům/kám postavit se na vlastní nohy a začlenit se do společnosti. Jednou z nejdůležitějších podmínek pro osamostatnění a získání sebedůvěry je pro příchozí znalost českého jazyka. Proto je součástí SIPu nabídka bezplatné výuky českého jazyka. Kurzy probíhají individuálně nebo skupinově. Čas i místo by mělo být přizpůsobeno možnostem azylanta/ky, tak aby mu v účasti nebránilo například zaměstnání nebo péče o děti. Stát dále pomáhá azylantům/kám získat bydlení: přispívá na nájemné v obecním bytě přímo obci, nebo přispívá soukromému majiteli, pronajme-li byt právě azylantovi/ce. Třetí možnost získání bytu je v rámci nabídky nájemních bytů pro azylanty, postavených podle programu „Podpora výstavby nájemních bytů“. Třetí důležitou oblastí je podpora při uplatnění na trhu práce, kterou stát realizuje prostřednictvím úřadů práce. Po udělení azylu se azylanti, kteří nemají práci, zaregistrují jako uchazeči o zaměstnání na úřadu práce, který jim poskytne zprostředkování zaměstnání či rekvalifikace. Nárok na podporu v nezaměstnanosti azylantům/kám většinou nevzniká vzhledem k tomu, že nemohou doložit předchozí zaměstnání, žádají tedy o dávky státní sociální podpory či pomoci v hmotné nouzi. Podle zákona by měla být azylantům jako uchazečům o zaměstnání na úřadech práce poskytována*

zvýšená péče při zprostředkování zaměstnání a učiněna nabídka vypracování individuálního akčního plánu (individuální poradenské aktivity), který přispívá ke zvýšení možnosti uplatnit se na trhu práce.

*Najít práci je jedna z největších obtíží pro příchod, jak o tom ve svém deníku píše Anna, její manžel Alexandr i ostatní. Migranti/ky naráží na neinformovanost zaměstnavatelů, neporozumění, stereotypní „škatulkování“ cizinců a diskriminaci. Přes veškeré úsilí a vlastní aktivitu se Anně ani po absolvování několika rekvalifikačních a jazykových kurzů a řady pohovorů nedaří zaměstnání získat. Nemá možnost v ČR uplatnit své vzdělání a dlouholeté pracovní zkušenosti z Běloruska.*

Narodila jsem se v Bělorusku a strávila tam 35 let. Školka, škola, střední odborná škola, univerzita, manželství, výborná práce, narození syna. Celkově jsme byli dobře zaopatření, ale s nástupem nového prezidenta se nám život velmi změnil. Od roku 1994 jsme se s manželem začali zabývat politikou, účastnili jsme se různých akcí, seminářů a sjezdů. Působili jsme jako opoziční pozorovatelé při různých volbách. Manžel byl předsedou politické strany mládeže, organizoval různé protestní akce proti zákonům prezidenta, po nichž ho několikrát zadrželi za „narušení“ pořádku. Došlo i na to, že byl ze strany vykonavatelů moci zbit. U mě v práci byly také poznat změny. Všechno bylo spojeno s politikou.

V roce 2004 začal muž uvažovat o tom, že chce začít žít normální pokojný život, a navrhl odjet z Běloruska. Ještě nevěděl kam. Atmosféra v rodině začala být velmi napjatá. Ti, kteří se zabývali politikou, začali pod jakoukoli záminkou propouštět z práce a zavírat do vězení. Čím vyšší pozice, tím hůř. S manželem jsme se rozhodli, že nejprve do zahraničí odjede on. Nejrychlejší a nejsnazší bylo sehnat vízum do České republiky. Tak se v lednu 2005 bez rozmýšlení vydal do Čech, kde zažádal o politický azyl. Se synem jsme zůstali doma, protože jsem si myslela, že se ještě nějakou dobu zdržíme, aby muž mezitím získal azyl a pozval nás k sobě. To se ale nestalo hned. Poté co manžel odjel, začali

se více zajímat i o mě. Jednou za mnou do práce přišel člověk v civilu, ukázal mně doklady a začal se mě vyptávat na manžela, na moji práci a dovolenou. Klidně jsem odpověděla, že muž odjel pracovně do Ruska a že na dovolenou se chystám v létě. Dal mi podepsat papír, který se jmenuje „písemné prohlášení o nevycestování“, podle kterého jsem neměla právo odjet za hranice Běloruska, aniž bych o tom dala vědět úřadům. To byla poslední kapka... Zatelefonovala jsem manželovi a řekla mu, že zařídím vízum a odjedeme. Takhle skončil můj život v Bělorusku.

Před odjezdem jsem se už začala učit česky, ale jen podle konverzační příručky, zkrátka jako samouk. Českou republiku jsme znali z knížek, z televize, mysleli jsme si, že se ničím specifickým neliší od mnohých evropských zemí. Čechy byly proslulé svojí architekturou, zámky a jinými historickými památkami, to jsme znali ještě ze školy. Dále jsme si mysleli, že český jazyk musí být podobný ruštině, částečně ve výslovnosti některých slov, což by nám umožnilo naučit se ho rychleji než jiný jazyk.

## **Cesta, shledání a život v táboře pro uprchlíky**

A už jsme na cestě... Cestu jsme se synem zvládli v pohodě, a abychom nevzbudili nějaké podezření, celou dobu jsme luštili křížovky. Myslela jsem na jediné, přejet hranice, aby nás běloruští pohraničníci nevrátili zpět, přece jen jsem podepsala prohlášení o nevycestování. Naštěstí všechno vyšlo. V Praze nás přivítal manžel, se kterým jsme se už skoro půl roku neviděli. Tři dny jsme zůstali v hotelu, prohlédli si Prahu a viděli jsme všechny památky.

Zanedlouho nás manžel odvezl do střediska pro uprchlíky. Uklidňoval nás, že se tam dlouho nezdržíme, že si nás jenom prověří a udělají krevní testy. První dojem nemůžu s ničím srovnat. V takovém prostředí jsem ještě nikdy nebyla... Ani u příjmu se k nám nechovali nijak dobře. Prověřili si nás, sejmuli otisky prstů, zavedli nás do druhé



budovy, dali nám přiděl jídla a řekli nám, ať čekáme. Za dvě hodiny nás zavolali a zavedli do baráku, ve kterém jsme měli prožít ještě deset dnů. Skutečně to tam vypadalo jako ve vězení. Byl to pokojík se čtyřmi železnými postelemi, nad každou z nich byla ještě jedna patrová postel. Přes okno byl pověšený nějaký černý celofán. Udělalo to na mne opravdu dojem! Spíš to byla hrůza, ale na duši mi bylo z nějakého důvodu lehčeji. Ve stresu jsem přece žila už doma, a ne jen deset dní, ale celé roky. Pochopila jsem, že kvůli tomu mi manžel nevyprávěl, do jakého prostředí přijedeme, a že budeme prožívat těžké chvíle. Do střediska nám volal často a vždycky nás slovy povzbuzoval. Možná je to tak lepší, kdybych věděla dřív, co mne čeká, panikařila bych. Schůzku (pohovor) stanovili na následující den. Byl to velmi těžký den, opravdová muka. Rozhovor trval hodinu, možná i déle, ale zdálo se mi, že je to celá věčnost! Všichni, co čekali na řadu po mně, říkali, že se mnou hovořili velmi dlouho, že všichni, kdo šli přede mnou, vyšli ven rychleji, jeden za druhým. No a potom jsme dny trávili očekáváním. Přístup sociálních pracovníků byl dobrý. Vždycky se nás ptali, jak se nám celkově daří. Nabízeli nám pomoc, povídali si s námi o životě v Bělorusku, o důvodech, proč jsme z Běloruska odjeli. Na každém patře byla vyvěšená informace v ruském jazyce o našich právech a povinnostech v souvislosti s naším pobytem v ČR, proto jsem si všechno přečetla a můžu říct, že jsem byla informovaná. Před odjezdem z Běloruska jsem o tomhle neměla ani tušení, protože se o takovéhle věci staral manžel. Od začátku pobytu jsme se synem chodili na výuku češtiny a nevynechali jsme ani jednu hodinu. Chtěli jsme se jazyk naučit, jak to nejrychleji jde. Takhle tedy probíhalo těch deset dnů. Brzy bylo vyvěšeno oznámení, že nás se synem posílají do střediska, kde byl zapsán manžel. Kdybych ale nešla za advokátem a nepožádala ho, aby nás poslali k manželovi do střediska, kde v daný moment pobýval, nikdo by nám to ani nenavrhnul. I přesto, že všichni zaměstnanci tohoto střediska věděli, že se můj manžel nachází na území České republiky jako žadatel o politický azyl.

## Čekání na azyl

Dlouho očekávané setkání s manželem se odehrálo v dalším pobytovém středisku pro žadatele o azyl. Ubytovali nás do samostatného pokoje. Do jídelny se chodilo na speciální stravenky. To trvalo asi dva měsíce. Brzy jsme napsali žádost, abychom peníze dostávali na ruku, a nebyli tak závislí na jídelně. Jakmile bylo naší žádosti vyhověno, začali jsme si sami chodit nakupovat nezbytné potraviny. Hned od prvního dne jsme i v tomto středisku začali chodit na hodiny češtiny, které byly dvakrát týdně. Pilně jsme dělali domácí úkoly a už jsme docela rozuměli česky, dokonce i trochu mluvili. Paní učitelka vynakládala veškerou snahu, úsilí a myslíme si, že ne nadarmo. Ke svojí práci se stavěla velmi zodpovědně, její výuka českého jazyka měla vysokou úroveň. Ke každému cizinci měla individuální přístup, pomáhala nám se psaním žádostí, překládala z ruštiny do češtiny, řešila i mnohé každodenní problémy. Jsme jí za to velmi vděční. Manžel se ve středisku zabýval kreslením, vyučoval děti. Má na to talent. Po večerech jsme se procházeli ve středisku po cestičce mezi stromy a přemýšleli jsme o životě v České republice. Kde budeme bydlet? Kde budeme pracovat? Jaký bude náš další osud? Já jsem si například myslela, že pro mě i pro manžela nebude problém najít si práci. Už tenkrát jsem věděla o tom, že můžu v České republice doložit svůj diplom o vysokoškolském vzdělání, protože manžel pro mě koupil knížku v ruštině, kde bylo všechno do podrobností popsáno. Manžel ve středisku pro uprchlíky kreslil a své obrazy i prodával. Snil o tom, že se tím bude nadále zabývat. Po večerech jsme také hodnotili chování pracovníků střediska, které nebylo zrovna vstřícné. Z jejich strany jsme necítili nijakou podporu, prostě jen plnili svoji práci... Stále jsme byli jen žadatelé o azyl. V jejich přístupu a pohledech to bylo velmi cítit.

Než šel syn do školy, chodil o prázdninách na kurzy češtiny a hned v září šel do 8. ročníku. Byl to pro něho velmi těžký a důležitý moment, protože česky teprve začínal rozumět. Do kolektivu ho přijali, ale

občas vznikaly i problémy. Umím si představit, kolik ho to stálo úsilí. Chtěl se bavit s dětmi, žít plnohodnotný život. Nejdřív se bál mluvit, protože slyšel, jak se děti smály cizincům, kteří česky nemluvili plyně, proto na sobě usilovně pracoval a český jazyk se učil. Pro něho to byla škola života. Učitel říkal, že je to velmi milý hoch, a jestli se bude snažit, všechno se mu může podařit.

Tábor byl v lese, zdálo by se, že je tam jenom ticho a nic zajímavého, ale děly se i velmi příjemné věci, například výlety, koncerty, přijel k nám i divadelní soubor, organizovalo se promítání uměleckých filmů, slavili jsme různé svátky, pořádali různé akce. Měli jsme hodně zážitků, smutno nám nebývalo.

I když jsme žili za plotem, v tak zvaném ohraničeném místě, život byl už různorodější a veselejší a hlavně klidný. Co se mi v tomto táboře obzvláště nelíbilo? Ani nevím. V první řadě to ne zrovna přívětivé chování některých zaměstnanců vůči cizincům. Ředitelka střediska byla velmi příjemná, když jsme se s ní potkali, vždycky nás pozdravila, usmála se a to trochu zvedlo náladu. Cítili jsme se přece jenom jako lidi. Mnozí jiní však chodili se skloněnou hlavou, tak jsme hned pochopili, že tito lidé se nechtějí s uprchlíkem pozdravit ani odpovědět na náš pozdrav. Já i můj manžel jsme se narodili a vyrůstali v inteligentních rodinách, takže pro nás to bylo trochu ponižující a nesmyslné. Ale lidé jsou různí, s tím jsme se museli smířit.

V tomto středisku jsem absolvovala ještě dva pohovory. Přítomen byl překladatel, náš advokát a zaměstnanec střediska, který vedl debatu. Tady se ke mně chovali profesionálně a korektně. Čekali jsme na rozhodnutí... Zpátky domů jsme jet nemohli, jelikož byl vydán zákon, že po příjezdu domů nás (Bělorusy) prostě zavrou do vězení. Za co? Za to, že mluvíme pravdu!!! Na 99 procent jsme byli přesvědčeni, že dostaneme politický azyl. Nebyl důvod, proč nám ho nedat. A to se i stalo. Pozvali nás, aby nám sdělili, jak naše žádost dopadla. Přijali nás s úsměvem a přečetli nám kladnou odpověď, poblahopřáli nám a dali nám všechny nutné dokumenty k našemu budoucímu ži-

votu. Obezámili nás s dalšími kroky. Půl roku jsme strávili čekáním jako žadatelé v tomto pobytovém středisku a nakonec jsme dostali status azylantů. Poté jsme ještě asi dva týdny museli zůstat v tomto středisku, dokud nám nevyřídili příslušné dokumenty a postupně jsme se chystali k odjezdu. Jenom jsme ještě nevěděli, kam nás pošlou. Jakmile jsme dostali politický azyl, přístup pracovníků střediska se výrazně zlepšil, když jsme se potkali, každý zaměstnanec nás s úsměvem pozdravil. Tak člověk už cítil, že není jenom žadatel o azyl. A jak se všechno hned změnilo!

## **Stále na cestě...**

Dále nás čekalo integrační azylové středisko, které se nacházelo až na druhém konci České republiky. Nechtělo se nám jet tak daleko. Několikrát jsme žádali zaměstnance střediska, kteří se zabývali umisťováním uprchlíků do dalších integračních středisek, aby nás poslali blíž, ale nebylo nám vyhověno. Když jsme přijeli, byla strašná zima, všude byl sníh. Středisko bylo za městem, obyčejný dům u kolejí, vedle kterého každý den, i přes noc, vozili uhlí. Přijali nás tam celkem dobře. Byl tam dobrý kolektiv, příjemní a vzdělaní lidé. Přidělili nám pokoj se vším potřebným vybavením, dali nám nádobí, konvici na čaj, hrnce, ložní prádlo a různé další maličkosti. Zaměstnanci střediska se s námi pokoušeli mluvit rusky, my jsme nicméně již všechno česky rozuměli a trochu i mluvili. Když sociální pracovníci pochopili, že s námi zvláštní problémy nebudou, měli radost. Při registraci na úřadu práce nás tam prostě nechali samotné a odjeli si řešit své záležitosti. Ukázali nám, co kde ve městě je, a to bylo všechno. Už jsme byli samostatní, sami jsme chodili k doktorovi, sami jsme si zařídili kartičku zdravotního pojištění a komunikovali na magistrátu, kde jsme dostávali dávky sociální podpory. Podle integračního plánu jsme měli třikrát týdně tři hodiny výuky českého jazyka. Zapsali jsme se taky na kurzy výpočetní techniky a anglického jazyka. Kurzy výpočetní techniky

jsme dokončili, ale kurz angličtiny z nějakého důvodu ukončili. Bylo nám řečeno, že se musíme učit česky, i když my jsme se už řádně učili. Učitel byl velmi vnímavý a kvalifikovaný. Doposud jsme v kontaktu, navštěvujeme se a píšeme si.

Syna přijali do 8. ročníku v místní škole. Seznámil se s novými spolužáky, ze kterých se později stali i jeho kamarádi, s některými si dodnes píše. Když jsme do střediska přijeli, stály v pokoji železné postele a malinké skříňky, postupem času je však vyměnili za hezký nábytek. Začalo tam být útulno, jako doma. V budově byla počítačová pracovna, kde jsme mohli používat počítače – hledali jsme byt a práci přes internet, psali rodině a blízkým.

V tomto integračním středisku jsme bydleli od ledna do září 2006. Za tu dobu mi uznali vysokoškolský diplom. Pomohli mi s tím sociální pracovníci střediska a také nevládní organizace SOZE (Sdružení občanů zabývajících se emigranty). Sociální pracovníci nám pomáhali psát dopisy týkající se hledání bytu, které jsme zasílali na různé magistráty. Přeci jenom, zde se nám zůstat nechtělo. Důvodem bylo to, že tahle část České republiky nemohla zajistit práci ani Čechům, což by nám přineslo další komplikace. Napsali jsme spoustu dopisů s prosbou o uvolnění bytu v jakémkoli velkém městě, například v Praze, Brně, Ústí nad Labem, Plzni, Kladně, Liberci a jinde. Dostali jsme jasnou odpověď, že tenhle rok byty nebudou. Nejvíce ze všeho jsme si přáli žít v jednom městě v západních Čechách. Zjistili jsme totiž, že tam bydlí většina našich známých a přátel. Sociální pracovnice střediska nám ale řekla, abychom o tom ani nesnili. My jsme ale nepřestávali doufat. Čas utíkal a my jsme stále usilovně hledali byt a práci a také se pořád učili česky. Udržovali jsme vztahy s ostatními uprchlíky jiných národností, dopisovali si, telefonovali si a také jsme je prosili o pomoc při hledání bydlení. A najednou zázrak!!! Zatelefonoval nám náš dobrý známý a řekl nám, že přímo jemu nabídli byt první kategorie ve městě, kam jsme si tolik přáli se přestěhovat. On ho ale odmítl, protože byl pro ně moc malý. A protože věděl, že jsme moc chtěli v tomto městě bydlet,

zaručil se za nás. Napsal žádost na příslušné oddělení Ministerstva vnitra, načež bylo rozhodnuto v náš prospěch. Nakonec se to podařilo, byt byl náš. Tak jsme se začali připravovat k odjezdu, vyřizovat papíry ohledně bytu, sepisovat smlouvy a tak dále. Manžel jezdil na „průzkumy“ ohledně práce, ve městě se seznámil se spoustou lidí, obeznámil se s prostředím, s městem, kde jsou supermarkety, kde a jak koupit jízdenky na autobus, trolejbus, tramvaj a podobně. Náš kamarád nás seznámil s člověkem, který ve městě již dlouho žije a který nám potom hodně pomohl při příjezdu a zvykání si v novém místě. Celkem jsme ve střediscích strávili 15 měsíců. A co pro nás znamenalo dostat byt? Konečně žít s rodinou samostatně, ve svém bytě, i když v pronajatém. Měli jsme ohromnou radost!

## ***V novém městě, konečně domov***

A už se stěhujeme! Ve středisku nám poskytli auto, se kterým jsme jeli přes celé Čechy. Když jsme vynesli nějaké věci z auta, sympatičtí sousedi nám nabídli pomoc. Nicméně, jak jsme později zjistili, ve vchodu žili fajn lidé, ale mezi sebou se nebavili, řešili spolu problémy družstva, a když se potkali, jenom se zdravili. Když to porovnáám s Běloruskem, tam byli sousedi společenštější, chodili se navštěvovat, chodili k sobě na oběd, na večeri, třeba v létě jeli i společně do přírody, v zimě lyžovat nebo na chatu. Ale nemůžu lidi soudit, budu se opakovat, záleží to na každém člověku a jeho charakteru. V jednom vchodu žijí tak a ve druhém třeba úplně jinak.

Náš nový byt byl prázdný, jenom v koutu stála malá kuchyňská linka. Pokoje ale byly velké, prostorné. Všechno nutné do bytu nám koupili lidé ze SOZE. To nám hodně pomohlo, vždyť jsme neměli práci a museli jsme spát na podlaze, prát v ruce a jídlo kupovat jen na jeden den, aby se nezkazilo. Na magistrátu v oddělení pro cizince pracovala dívka, která se jmenovala Lenka. Ze začátku nám velice pomohla, ukázala nám, kde je úřad práce, řekla nám, kde se máme

zaregistrovat, jaké dávky sociální podpory bychom měli nejprve dostávat, pomohla nám i vybrat školu pro syna. Příjemné bylo i setkání s paní Evou, u které jsme se zaregistrovali na sociálce. Vždycky nám poradila nebo v případě jakýchkoli nových změn všechno objasnila.

Syna zařadili do běžné základní školy, která byla pro něho i poslední, jelikož šel do posledního ročníku. Našel si hodně přátel. Tahle škola byla pro něj ze všech předchozích ta nejlepší. Aby syn netrávil čas jenom se svými kamarády, rozdělili jsme si mezi sebou povinnosti v domácnosti. Jeho povinnosti byly: každý den vynášet koš, kupovat chleba, vodu, mýt po sobě nádobí a podle služby mýt chodbu. Muž obstarával potraviny na celý týden, vařil masová jídla a také vždycky chodil na rodičovské schůzky. Já jako hospodyně jsem uklízela byt, dělala snídani, obědy a večeře. Syna jsme s manželem vychovávali společně. Někdy jsme kontrolovali domácí úkoly. I když jsme moc nerozuměli tomu, jak to že je syn dělal jen zřídkka. Rozhodli jsme se na to zeptat ve škole třídního učitele. Muž se vypravil s tímto dotazem do školy a zjistili jsme, že dětem všechno vysvětlují ve škole, proto domů nic nezažívají, jelikož stačí to, co se dozví tam. To byl pro nás opravdový šok. Poslední rok, před sebou měl přestup na další školu a skoro nic se neučil kromě toho, že k nám domů chodila lektorka češtiny. Před odjezdem z Běloruska syn končil 7. ročník a do školy se připravoval tak 2 až 3 hodiny denně. A jak nám píšou přátelé z Běloruska, každá rodina si tam najímá domácího učitele na různé předměty, aby děti postoupily do lepší školy.

A co bylo nejtěžší, když jsme se přestěhovali do nového města? To, že když jsme přišli na úřad práce, tak jsme zjistili, že dokumenty z předchozího úřadu z města, kde jsme žili v integračním středisku, ještě nedorazily. Tak nás nemohli zaregistrovat jako uchazeče o zaměstnání, a proto jsme nemohli dostat sociální dávky. Trvalo to celý měsíc, a tak jsme si museli půjčit peníze od přátel. Tenkrát to bylo velmi těžké. Ale nakonec dokumenty na úřad práce přišly a my jsme se mohli zaregistrovat.

Začali jsme usilovně hledat práci. A protože jsme hodně času trávili na internetu, dozvěděli jsme se, že úřad práce poskytuje bezplatné

rekvalifikační kurzy. Manžel o to zaměstnance úřadu požádal. Dívali se na něho překvapenýma očima a nabídli mu práci na kase v supermarketu. Člověku s technickým vzděláním, který umí číst výkresy a může vykonávat práci v továrně. Manžel si kurzy, o které měl zájem, vydobyl. Možná, že tyhle kurzy nechtěli nabízet právě cizincům, on si ale za tím stál. V té době u nás ve městě otevřela pobočku nevládní organizace OPU, která pracovala s cizinci. A protože jsme znali advokátku, která spravovala naši záležitost ještě v době, kdy jsme byli žadatelé o azyl, obrátili jsme se na tuto organizaci, aby nám pomohli při hledání práce. Naše advokátka a sociální pracovník k nám do města jezdili z Prahy jednou týdně a pokaždě s sebou přivezli nabídky práce. My jsme se dívali, co by nás nejvíce zajímalo. Muži se konečně povedlo najít nabídku pracovního místa, které odpovídalo jeho profesi. Poprosil pracovníky OPU, aby do té továrny zavolali a domluvili mu schůzku. Vyřešeno to bylo velmi rychle a manžela pozvali na pohovor. Na všechny položené otázky v češtině odpověděl výborně, poradil si i s výkresem. Pracovník personálního oddělení poznal, že manžel se ve výkresech vyzná dobře, proto mu nabídli jiné, lépe placené místo. Manžel souhlasil, a tak ho přijali do práce. Měli jsme ohromnou radost, konečně nebudeme závislí na sociálních dávkách a budeme žít za vlastní peníze.

Já jsem dál usilovně hledala práci. Celé ty roky jsme pokračovali s hodinami češtiny. S učiteli jsme si vždycky rozuměli. I v našem novém bydlíšti se nám podařilo najít výbornou učitelku, která nás vyučuje doteď. Také jsme se zaregistrovali na poliklinice, u soukromého lékaře, u zubaře, kardiologa a tak dále. Všichni, se kterými jsme přišli do styku poprvé, si mysleli, že v Čechách žijeme už dlouho, protože tak dobře mluvíme česky. Zažili jsme i nepříjemné chvíle. Přesto jich bylo hodně hezkých. Když jsem ležela v nemocnici, byla jsem překvapena příjemným chováním lékařů. Věděli, že jsem cizinka, tak mi nabídli překladatele, i když jsem ho už nepotřebovala, protože jsem už uměla všechno vysvětlit sama.

Výrazný rozdíl mezi životem v Bělorusku a v Čechách nepocítuju, až na to, že se v České republice cítím svobodněji a klidněji. Pokud jde



o kulturu, zvyky, tradice a náboženství, tak v Česku v této oblasti nic zvláštního nevnímám. Všední dny a svátky, všechno normální. Nějaká nová jídla a to je všechno. Česká kuchyně nám chutná. Je podobná té naší běloruské. Češi jsou dobrosrdečný národ, inteligentní, možná jsou jen trochu líní. V Bělorusku, při vstupu do malého obchodu se nikdo nezdraví, s výjimkou toho, když potkáte někoho známého. V Čechách je to všechno naopak. Po příjezdu do Prahy mě to nejdříve překvapovalo, ale potom jsem si to zvykla sama dělat, a když jsem viděla někoho, kdo nepozdravil, hádala jsem, že je z bývalého Sovětského Svazu. Lidé v Čechách jsou velmi příjemní, což mě těší.

## **Hledám práci: jsem cizinka s vysokoškolským diplomem**

S něčím ale souhlasit nemůžu. Například s tím, jak firmy vybírají své budoucí zaměstnance. Na to jsem sama při hledání práce narazila. Lidé jsou vybíráni do zaměstnání velmi pečlivě, proto je třeba, aby se člověk správně ohodnotil a dokázal se „prodat“. Ale vždyť přeci to, co o sobě člověk řekne, třeba i zveličí nebo zalže, není přeci ukazatel jeho práce. Lidé mají nejenom dobré, ale i špatné vlastnosti. Mně se ale zdá, že při hledání práce se bez známostí neobejdou ani Češi. K čemu se personální oddělení zabývá výběrem kandidáta, když je už dopředu jasné, kdo místo dostane? Pořádat konkurz? Na co? Jen k tomu, aby byla vidět práce.

Jak jsem už psala, myslela jsem si, že najít práci v Čechách pro mě nebude problém. To jsem se ale velice mýlila. Co dodat, i tady to trošku zavání Běloruskem... Práci najít jde, ale najít dobrou práci, to jenom přes dobrou známost. Už jsem si o tom povídala i s Čechy a oni sami mi to přímo řekli. Navíc, ještě k tomu jsem cizinka s vysokoškolským vzděláním! Mám dojem, že se v Čechách bojí lidí s vysokoškolským vzděláním, a ne pouze cizinců. O tom jsme si už také povídala s Čechy, kteří mají vysokoškolské vzdělání. Nevím, kolik jsem poslala inzerátů při hledání práce a na kolik jsem jich odpověděla, ale

jestli se nepletu, tak přibližně kolem 200–300. Na pohovor mě pozvali za dva roky všeho všudy šestkrát. Ve většině případů mě z neznámých důvodů nevzali. První pohovor jsem měla v bance, kde jsem psala testy, potom jsem měla interview s pracovníkem personálního oddělení. Na to jsem byla dostatečně připravená, několikrát jsme s učitelkou probíraly všechny možné otázky, které by mi mohli položit. Jakmile ale viděli můj pas a status v České republice, objevil se udivený výraz, který vypovídal o tom, že moje kandidatura nebude ani projednána a že jsem byla na pohovor pozvána pouze kvůli čísům. Další pohovor jsem měla v automobilce na pozici účetní-pokladní. Ptali se mě na obvyklé otázky, na které jsem uměla odpovědět. Snažila jsem se odpovídat klidně a držela jsem se toho, co mám napsáno v životopise, ale zaměstnanec říkal, že si informaci o mně už přečetl. Nemohla jsem přidat něco neskutečného a myslím si, že jsem na otázky odpověděla dostatečně. Byla jsem na mnoha kurzech, takže vím, jak se správně připravit na pohovor, jak se obléci. Pracovníka téhle firmy zarazilo to, že já, s vysokoškolským diplomem, jsem poslala svůj životopis právě jim, kde potřebovali někoho se středoškolským, specializovaným vzděláním. Bylo mi řečeno, že mám velké šance. Když jsem přišla domů, ještě jednou jsem si prohlédla jméno a příjmení toho zaměstnance, který se mnou vedl pohovor. Ukázalo se, že tenhle ekonom neměl vysokoškolské vzdělání, a tím bylo všechno řečeno. Nikdo nechce mít jako podřízeného cizince, který ještě k tomu studoval na univerzitě. Za několik dnů jsem dostala zápornou odpověď. Na následující pohovor jsem jela do Prahy, byla jsem ve firmě, která dělala účetnictví různým organizacím. Byla jsem oblečená jednoduše, v hezkém kostýmu, který jsem nosila ještě v předchozí práci v Bělorusku. Tak tedy, jen jak jsem tam přišla a uviděla velmi prostě oblečeného muže, hned jsem pochopila, že moje oblečení se sem vůbec nehodí. Mluvil se mnou opravdu asi 3 nebo 4 minuty, přitom se na mě snažil vůbec nekoukat. Všechno bylo od prvního momentu jasné. V džínách ale na pohovor jít nemůžu!!! Ani mi neposlali vyjádření, i když ho slíbili

poslat do jednoho týdne. Mám za sebou tolik kurzů a výsledek? Firma byla solidní, ale můj kostým se jim kdo ví proč „nezamlouval“.

Takhle probíhá moje hledání práce. Bohužel kvůli mému onemocnění nemůžu pracovat na kase nebo u pásu. Hledám práci v kanceláři, chci pracovat v oboru, chci v této zemi přispět svými znalostmi, schopnostmi, chci být užitečná, ale podle mě toho nikdo nechce využít. Naději zatím neztrácím. Z jednoho platu je ale těžké vyjít.

Život probíhá normálně, dál se v Čechách vzdělávám. V roce 2007 jsem absolvovala kurz účetnictví a získala osvědčení. Pomohla mi s tím organizace CIC (Centrum pro integraci cizinců), tedy kurz mi zaplatili. Poznala jsem tam velice zajímavé lidi, kteří obdivovali moji houževnatost a životní entuziasmus. Navázali jsme přátelství. Nejdříve se mě vyptávali na život v Bělorusku, přičemž sami tvrdili, že by v jiné zemi nedokázali žít, natož pak chodit na kurz účetnictví jako já. To ve mně vzbuzovalo nadšení, ještě není všechno ztraceno. Doposud se navštěvujeme, stýkáme se, píšeme si.

V roce 2008 jsem na úřadu práce požádala, aby mi umožnili účast na kurzu zaměřeném na administrativu. Inzerát na tento kurz jsem našla na internetu. Dívali se na mě velmi překvapeně, stejně jako tehdy na manžela. Vynaložila jsem všechno svoje úsilí a kurz jsem úspěšně dokončila. Lektori byli přísní, velmi zodpovědní a kvalifikovaní. Poskytli nám teoretické znalosti, pomáhali mně při psaní oficiálních dopisů v češtině, vždycky byli pozorní a chovali se ke mně jako k normálnímu člověku, který chtěl získat doplňující vzdělání v České republice. Podařilo se mi to. Při předávání osvědčení říkali nahlas hodnocení. K mému překvapení někteří dostali dvojku i trojku, ale já dostala jedničku. Byla jsem na sebe pyšná, taky jsem si to zasloužila. V ruštině jsem neuměla psát všemi deseti, ale v češtině jsem se to už naučila. Kdybych ještě trénovala, zvýšila by se mi i rychlost psaní.

Po dokončení kurzu jsem osvědčení donesla na úřad práce. Zaměstnanci mě pozdravili, ale můj výsledek je nezajímavý. Chtěli vědět, co jsem si za peníze od úřadu koupila. Velice mě to překvapilo. Práce

zaměstnanců tohoto úřadu se mi nikdy nezamlouvala. Přes internet našli volná pracovní místa, vytiskli seznam a dali mi ho. Podle mě je to zbytečná práce a prostě jenom plýtvání papírem. Tento inzerát jsem četla už doma a mohla jsem na něj odpovědět sama a sama napsat inzerát, což jsem už dělala. Copak je tohle nějaká pomoc? A navíc úřad zaměstnavatele neinformuje o tom, že uprchlíci mohou pracovat jako Češi bez příslušného pracovního povolení. Častokrát se mi stalo, že po mně žádali pracovní povolení nebo říkali, že nemají povolení zaměstnávat cizince. Zaměstnavatelé nevědí, že podle českých zákonů mě mohou přijmout do zaměstnání. Podle nich je cizinec jenom cizinec, který musí mít pracovní povolení nebo pracovní vízum a zaměstnavatel si už potom sám rozhodne, jestli kandidáta přijme nebo ne.

Až teď jsem došla k závěru, že nejtěžší věc v České republice pro mě je najít si práci. Všechno je jinak fajn, noví přátelé, známí, neustále si zlepšujeme vybavení domácnosti, koupili jsme si nový nábytek, dokonce jsme si pořídili kočku... Úplně však ještě spokojená nejsem. Jsem totiž nezaměstnaná, pracuje jenom manžel!! Dokonce mě napadlo zajít do nějaké firmy a domluvit se s ředitelem, aby mě přijal na praxi. Za učení bych zaplatila (manžel by mi samozřejmě pomohl). Kurz je dobrá věc, ale praxe je ještě lepší. Zatím o tom přemýšlím.

V České republice jsme se zcela integrovali, umíme česky, známe českou historii, částečně i kulturu, tradice a zvyky. Máme tu přátele, známé. Stykáme se s Čechy, Rusy, Ukrajinci, Bělorusy, Kazachy, Čečenci a Kyrgyzy.

Tak jsem trochu popsala začátek našeho života v nové zemi. S počátečními těžkostmi jsme se tiše vypořádali. Chtěla bych velmi poděkovat nevládním organizacím jako OPU, SOZE, EKS, CIC, Charitě a také našim bezprostředním učitelům českého jazyka a všem těm, kteří stáli při nás a pomohli nám v těžkých chvílích. Doufám, že přes všechny nesnáze, které ještě přijdou, na své cestě ještě potkáme více dobrých lidí, známých a přátel.



# Alexandr

*Alexandr, stejně jako jeho žena Anna získal politický azyl v České republice. Prošel všemi nezbytnými fázemi azylového řízení a pobytu v azylových střediscích (pobýval v přijímacím, pobytovém a azylovém integračním středisku). Alexandrovi a Anně se podařilo získat integrační byt v jejich „vysněném“ městě, oba se naučili česky a absolvovali řadu vzdělávacích kurzů pro cizince/ky, kde získali nezbytné informace pro život v nové zemi. Alexandr a Anna se od počátku aktivně podíleli na integračním procesu, nezůstávali v pasivní pozici a v pouhé závislosti na podpoře ze strany státu či nevládních neziskových organizací. Naopak, oba se snažili získat potřebné znalosti k tomu, aby se samostatně dokázali orientovat v nové společnosti, aby byli schopni sami vyřizovat vše potřebné ve vztahu k institucím státní správy, aby se dokázali začlenit na trh práce a vytvořit nové zázemí pro sebe a svou rodinu.*

*Přesto však Alexandr i Anna museli a dodnes musí překonávat bariéry, které v české společnosti ve vztahu k cizincům/kám přetrvávají. Jednou z těchto bariér je vztah Čechů k cizincům, zejména k „cizincům z východu“, neboť předsudky k lidem, kteří přichází ze zemí bývalého SSSR, stále nevymizely z podvědomí lidí. V přístupu některých českých zaměstnavatelů nebo pracovníků/nic institucí veřejné správy se často projevuje nedostatečná znalost práv a povinností spojených s právním postavením konkrétního*

*migranta/ky. Zástupci/kyně české majority spíše jednají na základě svých předsudků a stereotypních představ. Individuální přístup a porozumění situaci jednotlivce chybí. Alexandr a Anna v této souvislosti píší o svých zkušenostech s úřadem práce nebo o zkušenostech s hledáním zaměstnání. Nejednou se setkali s problémem nerovného zacházení a s diskriminací.*

Kdyby mi někdo ještě před sedmi lety řekl, že se ocitnu v emigraci, právě já, opravdu bych se mu vysmál přímo do očí. Měl jsem zajímavou práci, perspektivy v kariéře politika, rodinu, příbuzné, přátele. Zdálo se, že mám v životě všechno, pro co člověk žije, a na odjezd nebylo ani pomyslení. Všechny knihy od Remarquy, které jsem do té doby četl, jsem vnímal jako fantazii. Tohle se nemůže stát a jestli přece, tak ale ne mně. Je to, jako když porovnáte zdravého člověka, plného života, kterému se zdá, že svět okolo něj je plný radosti a štěstí. Jakmile ale onemocní, svět se změní na černobílý. To samé se stalo i mně.

S mojí několikaletou zkušeností manažera jsem měl pravidelný plat. Manželka, zaměstnaná ve finanční instituci, byla dobře zapsaná a každý rok ji čekalo povýšení. Kriminální činnost nám byla vzdálena, problémy se zákony jsme neměli. Jediná věc v mém životě, která byla na hranici, byla politika. V Bělorusku se stává pro člověka nebezpečnou záležitostí. Může zmrzačit život sobě i svým blízkým. Je to otázka času. Státní moc mě očividně měla pod dohledem, protože jakmile byl podán návrh na moji kandidaturu do „Poslanecké sněmovny“, začaly problémy. Nejprve upozornění od těch přejících, potom výhrůžky, trestní stíhání mojí ženy a tak dál. Když na to teď vzpomínám, je to jako zlý sen. Tohle všechno nás podnítilo k rozhodnutí odjet z Běloruska.

A proč do České republiky? Upřímně, až do teď si to sám nedovedu vysvětlit. Ve stavu šoku jsme si přáli dostat se ven z uzavřeného kruhu, a tak jsme byli nuceni se rychle rozhodovat. Víza jsem sháněl tam, kam to bylo nejjednodušší a nejrychlejší. Vědomosti o České republice jsme měli přibližné, ještě ze základní školy, z knížek, televize, ale

hlavně od přátel, kteří v České republice žili. Z cizích jazyků jsem uměl jenom anglicky. Když jsme přecházeli česko-polské hranice, doufal jsem, že tahle noční můra skončí a všechno bude jako dřív. Ale osud s námi naložil jinak. Neměl jsem ani nejmenší představu o tom, čím budu muset projít. Neměl jsem tušení, co je to „azyl“.

## **Jsem tu nezvaným hostem**

Vyšní Lhoty – tam začala životní cesta mnohých uprchlíků v České republice. Půvabné místo, hory – pohledy na zimní krajinu musely zaujmout každého turistu. Ale já jsem neměl ani zdaleka romanticou náladu. První policista, který kontroloval moje dokumenty, mi připadal úplně lhostejný. Suše mi ukázal pokoj, ve kterém jsem musel ještě několik hodin čekat. Kolik lidí jako jsem já asi tak mohl vidět? Najednou mě napadlo, že jsem tady hostem, kterého tady vůbec nečekali. Druhý, který vyřizoval doklady, byl o mnoho společenštější. Dokonce vtipkoval, mimochodem, mluvil docela dobře rusky. I přesto mi však náladu moc nezvednul. Další fáze byla karanténa. Jediné, co mě potěšilo, bylo to, že tam bylo teplo. Dokonce se ve mně po dlouhé době probudil pocit hladu. Strážný se s nezájmem díval na televizi. Další, co mě napadlo, bylo, že jsem tu nezvaný host: Nelíbíš se jim, jeď domů. Naštěstí mi zůstal kousek salámu, problém ale byl, jak ho nařezat. Nůž mi vzali v první fázi příjmu. O něco poprosit ochranku by bylo k ničemu, stejně by odpověděl: „Já vám nerozumím.“ Musel jsem použít přezku z pásku. Jít ven bylo zakázáno. Na ubikaci jsem musel strávit 24 hodin před prvním pohovorem. Čas se strašně vlekl. Omezený prostor pohybu, pocit hladu a nekonečné čekání. Nejistota. Ráno se měla konat schůzka. Muž, Čech, který seděl za počítačem, žena, Ruska, kladla přímočaré otázky. V očích úplná nedůvěra, podrážděnost, psychický nátlak, pokusy zahnat tyhle myšlenky. Najednou se mi vynořily obrazy z běloruské minulosti. Metody výslechů byly stejné, lišily se jenom kanceláře. Byl jsem v šoku. Další závěr, který

jsem si udělal, bylo, že jsem tady nezvaný host, že mi tu nevěří, že se jim nelíbím a měl bych odjet domů. Později jsem našel vysvětlení tohoto chování, jak jsem se dostal do společných domů ve středisku. Osazenstvo střediska bylo opravdu pestré, velmi se blížilo kriminálu s volným pohybem. Odsud tedy to podezřívání, kontrola kamerami, ochranka na každém kroku. Doopravdy, nejprve mně to všechno lezlo na nervy, až moc mi to připomínalo vězení, ze kterého jsem utekl. Místnosti minimálně pro deset lidí, dvoupatrové postele, uzavřený prostor. Jediné, co mě uklidňovalo, byl fakt, že můj pobyt v tomto středisku bude pouze dočasný. Proto nezbývalo než si zvyknout na nové životní podmínky. Při rozdělování do pokojů jsem měl, upřímně řečeno, štěstí. Ubytovali mě do pokoje, kde bydlelo sedm lidí. Všichni byli z Běloruska. Neměli jsme proto mezi sebou konflikty ani problémy s komunikací.

Čekání se zdálo nekonečné. Okolo to vřelo. Za několik dnů se osudy lidí mohly zcela změnit. Samozřejmě každý měl své důvody, které ho přiměly přijet do České republiky. Některé z domova vyhnaly politické problémy, někoho ekonomické, jiní zase jen hledali dobrodružství a jednoduchý život. Všichni byli hozeni do jednoho pytle s nálepkou „azyl“. Soudě podle toho, že na každém rohu visely plakáty typu „Jestliže se chcete vrátit domů – pomůžeme vám“ bylo jasné, jaký měli zaměstnanci střediska cíl. Vytvořit tvrdé životní podmínky, a tím provést přirozený výběr. Což je opravdu nutné opatření. V takových podmínkách ale vznikne prostředí vzájemné nedůvěry a připraví se tak půda pro jakéhokoli podvodníka. Tolik lidí bylo podvedených. A k tomu ještě vlastními krajany. Což je dvakrát tak nepříjemné.

Ať je to jakkoli, čas dění nezastaví. Tato první fáze mého života v Čechách se blížila ke konci. Museli nás rozdělit do středisek, kde jsme měli strávit nějakou dobu před konečným rozhodnutím. Jak dlouho tam budeme nebo jak rychle prozkoumají váš případ, nikdo netušil. Pro mě bylo nejdůležitější, že mě už nebudou omezovat v pohybu. To je právě to, co v přijímacích středisku chybělo – pocit svobo-



dy. Avšak i v tomto pobytovém středisku mne mnoho věcí šokovalo. V podstatě, v zákoně o uprchlících jsem se dočetl, že policie má právo provést kontrolu a prohlídku obytných prostor i osobních věcí. Jak se provádí, jsem ale nikdy neměl možnost vidět. No, a jednou ve čtyři hodiny ráno se najednou dveře pokoje dokořán otevřely a dovnitř vtrhli lidé v černých maskách. V ten moment jsem si připadal jako doma. V téhle události jsem nenašel ani stopu evropské kultury. Naopak, všechno až moc připomínalo činy běloruského OMONu (Speciální jednotka ruské milice) při rozhánění mítinku opozice. Jediné, že mě nepoložili na zem. Moje otázka, proč, jemně řečeno, takoveto nekořektní chování, přivedla policisty do rozpaků. Ještě jednou mi citovali odstavec ze zákona a říkali, že na to mají právo. V podstatě jsem proti takové prohlídce nic neměl. Neměl jsem co skrývat, ale dveře bych jim býval mohl otevřít sám. Nikdo nemá právo vzít někomu pocit, že je člověk, a ne potenciální zločinec. Tato příhoda mě přiměla k tomu navázat bližší vztahy se zaměstnanci střediska. Hned jak jsem mohl, srozumitelně jsem jim vysvětlil svoji situaci. Jako odpověď mi sociální pracovník spolu s policistou z imigračního oddělení ještě jednou přečetli zákon. A tady jsem pochopil, jak je důležité začít se učit česky. Doposud pochybuju, že mě tenkrát dobře pochopili. Nevím, jestli hlavní příčinou byla jazyková bariéra nebo zkrátka neochota porozumět. Z každého slova vyzníval stále ten stejný smysl – jseš tady nezvaným hostem. Jedinou radu, kterou jsem dostal, bylo napsat žádost o přemístění do jiného střediska. Tohle jsem samozřejmě sám nemohl zvládnout. S tímto problémem mi pomohla naše učitelka českého jazyka. U ní jsem také začal chápat základy jazyka. Díky prvním úkolům jsem si udělal představu, nakolik je čeština náročný jazyk. Zkrátka, komunikace s tímhle člověkem mi přinášela pocit uspokojení. Prostý, lidský přístup, přání pomoci byly ostrým kontrastem ve srovnání se suchým, skoro protokolovým přístupem zaměstnanců střediska. Hrálo to na duši a dodávalo optimismus. Za týden mi přišla odpověď na žádost o přemístění do jiného střediska.

## Začínám se cítit jako člověk

A znova na cestě, do dalšího střediska. Opět standardní procedura s umístěním, kterou jsem už znal nazpaměť. Tentokrát aspoň nechybělo základní pohodlí. Teplo na pokojích, fungující zásuvky a teplá voda ve sprchách. V přístupu zaměstnanců byl cítit velký rozdíl. Nechovali se jako blízcí příbuzní, ale nebránili se kontaktu. To stačilo, abych se cítil jako člověk. Samozřejmě, byli i takoví, co se svoje antipatie vůči cizincům nesažili zakrýt. Na ty ale nemá ani smysl vzpomínat, bylo jich málo. Antipatie nebyly celonárodním charakterovým rysem. Za dobu, co jsem strávil v tomto středisku, jsem se seznámil s lidmi z řad místních obyvatel. Bylo jim jedno odkud jste, jazyková bariéra neexistovala. Touhle dobou jsem už začal trvale chodit do kurzů českého jazyka. Měl jsem už minimální slovní zásobu, která mi dovozovala se jakž takž vyjadřovat. Kontakt v praxi přinášel své plody. Bylo to jako svérázné hodiny dějepisu, jazyka a kultury.

Opravdu jediná nepříjemnost, kterou jsem pociťoval, byl nedostatek finančních prostředků. Ale to se do jisté míry týkalo všech. Stravování v jídelně bylo vesměs skromné, a ne vždy stačilo na všechny. Kapesné, co jsme dostávali, nestačilo ani na cigarety. K tomu všemu existoval zákon, že po dobu jednoho roku bylo zakázáno pracovat. Řešení se pro mě našlo naprosto nečekaným způsobem. Na hodinách češtiny vyšlo najevo, že trochu kreslím. Objevila se možnost přivydělat si v umělecké dílně. I přesto, že nemám pedagogické vzdělání, jsem měl za úkol učit děti. Uvědomoval jsem si míru důvěry, která mi byla prokázána. Nejvíce ze všeho jsem se ale zabýval tím, jak navážu styky se svými budoucími žáky. Do dílny chodily děti z celého tábora, úplně jiných národností a věku. Některé z nich česky vůbec nemluvíly. To hlavně ty mladší. Proto jsem měl trochu strach z toho, jak naleznu společný jazyk, získám si důvěru a ať klidně aspoň malou autoritu přísných „soudců“. Nemohu říct, že by se mi všechno hned podařilo a proběhlo tak, jak jsem si plánoval, ale postupně se všechno samo

rozjelo. Tato práce mi přinášela morální uspokojení. K tomu mi navíc dala možnost a podmínky k sebevyjádření. Začal jsem se kreslením vážně zabývat. Hodiny českého jazyka, práce v dílně, všechno tohle mi krásnilo monotónní všední dny a naplňovalo život ve středisku alespoň malým smyslem.

## Konečně zase spolu

Další události v Bělorusku s konečnou platností pohřbily naději na návrat domů. I když jsem nechápal proč, na moji ženu začali vyvíjet tlak. Písemný slib o nevycestování byl signálem, že úřady zase něco zamýšlí. I když na první pohled bylo jasné, že práci zfalšovali. Jiné řešení než co nejrychlejší odjezd ženy a syna do Čech jsme nenašli. Upřímně řečeno, nechtěl jsem, aby moje rodina musela projít všechny fáze „azylu“. Jiné východisko jsme ale neměli.

Samozřejmě, těžko jde popsat radost, kterou jsme měli při setkání po půlroční odluce. Všechny starosti, které jsme měli před sebou, se zdály jaksi bezvýznamné v porovnání s tím, že jsme byli zase spolu. Díky mým zkušenostem ze života ve střediscích se rodina rychle adaptovala na nové podmínky. Docela rychle se začala řešit otázka o uvolnění celé buňky pro nás. To už bylo skoro jako doma – kuchyň, balkón, dva pokoje. Ženu mile překvapily příjemné vztahy s většinou personálu střediska. Byl to veliký rozdíl oproti přijímacímu středisku. Byli tam ale i nevraživí zaměstnanci, kteří ani neodpovídali na pozdrav.

Dál šlo všechno ve svých kolejích. Hodiny českého jazyka, práce v umělecké dílně, spousty výletů a cesty na koncerty. Čarokrásný les okolo střediska, houby, lesní plody. Městské svátky, trhy. Všechno tohle postupně umožňovalo zotavit se z prožitého šoku a uklidnit se. Ale jistotu do dalšího dne to nedávalo. Jaké rozhodnutí padne? Jaký osud nás čeká? Jak dlouho to bude trvat? Každý den jsme si kladli tyhle otázky. Neurčitost nás zneklidňovala. Na příkladu jiných lidí, kteří s námi bydleli, nám bylo jasné, že projednání případu se může

protáhnout na roky. Známe rodiny, které ve středisku žily třeba čtyři roky. Znamenalo to, že musíme být trpěliví. Ale v duchu něco našepťávalo, že náš případ nebude odložen a bude se řešit co nejdříve.

Myslím si, že nemalou roli v řešení naší žádosti sehrál náš advokát. Pracoval pro nevládní organizaci OPU. Tento člověk nám dokázal profesionálním způsobem vysvětlit význam dokumentů, zákonů a jednoduše nás i morálně podpořit. Byly to pro nás takové osobité hodiny právní vědy. Měli jsme plně korektní a srdečný vztah. Mimochodem, v neustálém kontaktu jsme zůstali i jakmile nám byl udělen status azylantů.

A přišel den, kterého jsme stejně tak nemohli dočkat, jako jsme se ho báli. Den rozhodnutí, kdy byly dvě možnosti – kladná nebo záporná odpověď. Noc na tento den byla nejtěžší, citově i psychicky vypjatá. Člověk krásně pochopí, že jeho osud záleží na rozhodnutí nějakého člověka nebo skupiny lidí, kteří vás v nejlepším případě znají z fotografie nebo hodnocení druhých. Všechno jsou to lidské faktory. Do jaké míry to odpovídá tomu, co jsem se pokoušel vysvětlit na pohovoru? Všechno tohle mi způsobovalo určité vnitřní napětí. Naštěstí to nemohlo dopadnout lépe. Rozhodnutí v náš prospěch načrtlo naše vyhlídky na dalších pět let. Zároveň jsme se dozvěděli zprávu, která nás přivedla do rozpaků. Museli jsme se přestěhovat do jiného střediska, a to na druhý konec Čech. Znamenalo to, že si budeme muset zvyknout na jiné životní podmínky a na nové lidi. Uklidňovalo nás jenom to, že je to další fáze života, kterou musíme zkrátka projít. Důležité je udělat první krok bez strachu a pochyb a věřit, že zvolená cesta je ta správná. Osobně jsem byl z těchto přejezdů vyčerpaný a bylo už těžké určit, jestli jsme někam přijeli nebo opět odjždíme. Pocit, že většinu svého života trávíme s kufry, nás neopouštěl.

## První kroky do samostatného života

Při prvním seznámení se sociální pracovníci střediska, kam jsme se přestěhovali po udělení azylu, chovali s odstupem a zdrženlivě.

Dozvěděli jsme se o programu integrace cizinců v České republice. První kroky do samostatného života: zaregistrování na úřadu práce, oddělení sociální péče, odevzdání dokumentů do školy pro syna a tak dále. V tu dobu jsme už docela obstojně mluvili česky. To znamená, že jsme rozuměli všemu a snažili se vyjadřovat jasně, zkrátka tlumočnický už nebyl potřeba. Sociální pracovníci nám pouze ukázali, kam se máme jít zaevidovat a následující den jsme už sami chodili po úřadech. Na jedné straně to vypadalo, že nechtějí plnit své povinnosti a nechali nás samotné s našimi problémy. Ve skutečnosti to ale byla první zkouška v rámci integrace do české společnosti. Do jaké míry jsme samostatní a schopni řešit své problémy sami. Podle mě se nám všechno podařilo dostatečně dobře bez jakékoli pomoci. Komunikovali jsme s pracovníky magistrátu, s lékaři i s ředitelem školy a učiteli. Zaměstnanci státních institucí, se kterými jsme jednali, byli přátelštější a nevznikaly žádné konflikty.

Většinu času nám zabral kurz českého jazyka, měli jsme tři hodiny třikrát týdně. Svědomitě jsme dělali domácí úkoly, které nám denně zabraly tak dvě hodiny. Taky jsme navštěvovali kurzy výpočetní techniky, které se nám podařilo i úspěšně dokončit. Objevovaly se každodenní problémy, které se musely okamžitě řešit. Po večerech, kdy jsme měli volno, jsme se často procházeli po cestičkách podél střediska a plánovali budoucnost.

Nějak nečekaně jsem dostal pozvání od Mladých sociálních demokratů přijet na jejich seminář. Samozřejmě bylo velice zajímavé vidět, jak žijí kolegové. Měl jsem krátce vystoupit a pohovořit o životě běloruských sociálních demokratů. S tímhle mi opravdu musel pomoci překladatel. K tomu ještě měla i přijet mládež z Běloruska. Ve skutečnosti tam nikdo nepřijel a z nějakého důvodu chyběl i překladatel. Vypadalo to, že budu muset bez přípravy přednést referát. Jedna věc byla mluvit o přírodě, o počasí, ale úplně jiná věc je mluvit na téma politika. Soudě ale podle množství položených otázek jsem si s tímhle úkolem poradil.

## „Přijeli jste do mé země, tak se mnou prosím mluvíte česky“

Patrně jenom v tomto městě, kde jsme žili v integračním azylovém středisku, jsme mohli plně pocítit, jak se k nám cizincům chová místní obyvatelstvo. Často jsme totiž museli různé věci vyřizovat osobně. Vzpomínám si na první setkání s ředitelem školy. Byl to velmi energický a živý člověk. Jakmile si přečetl jméno, hned začal mluvit rusky. Evidentně mu lichotilo, že jazyk umí a může v něm svobodně komunikovat. Ale ani moje prosba mluvit česky nevyvolala zápornou reakci. Naopak, první, co řekl, když mě seznamoval s třídním učitelem, bylo: „Pán mluví česky.“ To okamžitě prolomilo ledy. Dále jsem se už nikdy s třídním učitelem bavit nemusel. První rodičovská schůzka, na kterou se mi podařilo dostat, mě velmi udivila. Vztah mezi rodiči a učitelem byl naprosto korektní. Jestliže jsou nějaké problémy, řeší se individuálně. Nevystavují se obecným komentářům. Takže se nesnižuje důstojnost ani žáka ani rodičů. To byl velký rozdíl proti tomu, co jsem viděl v Bělorusku. Pro mě to byl jasný znak evropské kultury. Jak jsem se později přesvědčil, takové vztahy jsou na všech školách. Velmi často jsem slyšel názor od svých krajanů, že Češi jsou nacionalisti, že se k cizincům nechovají dobře a ostře dávají najevo svoji patologickou nenávisť k Rusům. Podle mé zkušenosti se tato tvrzení nevztahují na všechny české občany. Možná pocit národní hrdosti, ten bezpochyby mají.

Ještě bych rád zmínil jednu příhodu. Přijela k nám na návštěvu manželčina kamarádka s dcerou. Jeli jsme na výlet, bylo krásné počasí. Rozhodli jsme se dítěti koupit zmrzlinu. Stáli jsme u stánku a diskutovali o tom, jaký druh koupit. Já jsem se už díval na prodavače. Byl to starší člověk. Výraz ve tváři měl, no řekněme rovnou, nepřátelský. Nevím, kvůli čemu. Možná kvůli tomu, že jsme si tak dlouho vybírali nebo proto, že jsme mluvili rusky. Něco mě napadlo. I přesto, že jsem přesně věděl, kde je kasa, česky jsem se ho zeptal, kde bych mohl kou-

pit lístky. Během vteřiny se ten člověk proměnil, na tváři se mu objevil úsměv. Měl jsem pocit, že kdyby neměl stánek se zmrzlinou, vzal by mě za rameno a odvedl mě k té kase. Do tohoto momentu jsem už několikrát slyšel větu: „Přijeli jste do mé země, tak se mnou prosím mluvíte česky.“ Samozřejmě těžko dávat jednoznačně za pravdu jedné frázi. Všichni turisté, kteří si sem přijedou odpočinout, přeci nemůžou umět místní jazyk. Je směšné se o to pokoušet. Ale pro cizince, kteří tady žijí, by to měla být samozřejmost jako si čistit zuby. Ať už by to byla třeba jen základní znalost jazyka, je to důkaz toho, že si člověk váží lidí, vedle kterých žije.

Poslední fáze našeho života po střediscích se blížila ke konci. Program integrace jsme úspěšně zvládli a prošli jsme jazykovými zkouškami. Jako odměnu nám osud věnoval dárek – přišla nám nabídka na byt. A ještě k tomu tam, kde jsme chtěli a na co jsme tak dlouho čekali. Byli jsme zkrátka šťastní, to bylo naše další malé vítězství. Ředitelství střediska nám pomohlo se stěhováním. První finanční pomoc poskytla vláda. Nevládní organizace SOZE nám za tyto prostředky pomohla nakoupit vše potřebné, například gauč, pračku, ledničku a povlečení.

## **Hledám práci: jsem cizinec – „člověk jiného druhu“**

Potom už začal vlastní samostatný život. Nechali jsme se zaevidovat na úřadu práce kvůli hledání zaměstnání. Přirozeně, po takové době života ve střediscích pro uprchlíky se z této vleklé „dovolené“ nahromadila únava. Bylo potřeba rychle najít práci. Samozřejmě jsem pochopil, že musím zapomenout na jakékoli ambice a na život se dívat reálně. Na rozdíl od mé ženy se mi nepodařilo doložit diplom středního vzdělání. U sebe jsem měl pouze notářsky ověřené kopie překladu. Proto jsme byli přesvědčeni, že pro ni bude lehčí najít si práci, jelikož měla vyšší a doložené vzdělání. Jaké ale bylo naše zklamání, když

jsme poprvé přišli na úřad práce. Úředníci prostě jen vedli evidenci a kontrolu. O nějaké pomoci se nedalo hovořit. První nabídka, která mě překvapila a zároveň i pobouřila, byla práce na kase v supermarketu. Druhá, do ruské firmy, tzv. „agentury“. První jsem zdvořile odmítl. Neodpovídala mému profilu a vzdělání. Druhá nabídka vůbec neměla smysl. Tyhle firmy, lépe řečeno agentury, jsou prostředníky zařizování práce, přičemž nic nevytváří, ale vydělávají pouze tím, že berou část peněz svých zaměstnanců. A přitom zaměstnanci, kteří pracují za nízkou hodinovou mzdu, musí pracovat až 12 hodin. Dalo by se říct, že tyhle firmy jsou ohniskem porušování zákoníku práce. Tuhle situaci všichni dobře znají. V moment, kdy mi navrhli, abych se obrátil na agenturu, jsem opravdu pocítil, že jsem člověk jiného druhu. Přitom tabule oznámení byla ověšena nabídkami práce přímo od zaměstnavatelů bez prostředníků.

Po druhé návštěvě tohoto úřadu jsem se obrátil na příslušného pracovníka, aby mi zařídil rekvalifikační kurz. Požádali mě, abych nějaký čas vyčkal, jelikož nevěděli, zda bude dostatek lidí, aby se kurzy mohly konat. Vytrvale jsem čekal a neustále se o situaci na trhu práce zajímal. Uplynul nějaký čas a opravdu mi zatelefonovali a nabídli mi třítýdenní kurz, který měl probíhat na univerzitě. Specializace byla „obsluha a programování strojů CNC“. Ještě jedno malé vítězství, které dávalo naději. Pracovníci úřadu práce se mi smáli a dělali nárazky ve smyslu, že kurzy ještě nikomu nepomohly. Přesto jsem byl přesvědčen, že jsem na správné cestě. Nemůžu tvrdit, že učení bylo lehké. Technické termíny a nulová zkušenost se stroji. Někdy jsem se musel naučit celé strany tištěného textu. Rozsáhlé informace byly zprostředkovány v krátkém čase. Všechno vyžadovalo soustředěnou práci. Přitom požadavky a přístup byl ke každému stejný. Tři týdny utekly jako jeden den. Zkoušky a osvědčení. Pravda je, že sám děkan fakulty uznal, že k tomu, aby se člověk stal expertem, je potřeba minimálně tříměsíční praxi. Za tuhle krátkou dobu výuky jsme získali pouze základy této profese.



V tuhle dobu jsem už měl určitou zkušenost s hledáním práce. Rozeslal jsem nějakých deset životopisů do různých podniků. Ale bohužel všude vyžadovali minimální zkušenost. Proto jsem dostával standardní odpověď, že jim bohužel nevyhovuji. V jednom podniku mi doporučili pracovat přes agenturu. Byl to jediný závod, ve kterém jsem měl pohovor. Musel jsem začít od začátku. Každodenní hledání na internetu, posílání životopisu... Zanedlouho mi byl osud opět nakloněn. Náš advokát z OPU, se kterým jsme byli stále v kontaktu, našel inzerát, kde potřebovali obsluhu CNC přesně podle mé kvalifikace. Tentokrát jsem ale změnil taktiku a poprosil ho, jestli by tam nezavolaal a nedomluvil mi schůzku. Hned jsem dostal datum. Ale v žádné euforii jsem z toho nebyl, dostat se na pohovor neznamena získat práci. Navíc, jeden známý se pokoušel do tohoto podniku dostat, ale nepřijali ho. Nejdůležitější bylo, že jsem musel přiznat, že nejsem v profesi odborník. Otázkou bylo jenom kdy. Přijímal mě slušný člověk, který již dávno pracuje na personálním oddělení. Seznámení, vyplnění formuláře. Když jsem se přiznal, podíval se na mě velmi udivenýma očima. Ten moment byl citově vypjatý. Nehledě na to mi dal přečíst výkresy a úkoly s měřicími přístroji. Potom mě provedl po závodu a přitom se mě pořád ptal, na jaké pozici bych chtěl pracovat. Došlo mi, že tohle je šance, která se třeba již nebude opakovat. K mému překvapení mi nabídli práci na mnohem vyšší pozici, než kterou jsem si původně vybral. Na požádání mi pracovník personálního oddělení prozradil, že rozhodující roli hrálo, že jsem mluvil pravdu. Tento den byl pro naši rodinu opravdový svátek. Později, když jsem to vše probíral, jsem pochopil, co je hlavním problémem při zařizování práce. Převážná většina českých firem netuší, že ne každý cizinec potřebuje pracovní povolení. Praktiky příjmu zaměstnanců přes agentury, které se hojně využívají, všechny hází do jednoho pytle. Proto, když na personálním vidí životopis cizince, mají okamžitou asociaci, že cizinci pracují přes prostředníky. S tímto problémem se dodnes potýká moje žena.

Ovšemže jsem první pracovní den byl trochu rozrušený. Jaké vztahy jsou v kolektivu? Jak se budou ke mně jako k cizinci chovat? Všechny tyhle otázky mě znepokojovaly. Ku podivu se obavy nenaplnily. Ani náznak diskriminace. Z cizinců pracujících bez zprostředkovatele jsem byl již druhý. Do kolektivu jsem se zapojil nepozorovaně a rychle. Ze stran kolegů jsem nepocítoval žádné povyšování nebo pohrdání. V práci byla normální zdravá atmosféra. Rozdíl mezi mnou a českými zaměstnanci nebyl a dosud není, ani co se týče výplaty nebo pracovních podmínek. Jediný případ, na který si vzpomínám za dva roky práce, byl na hranici vtipu. Když jsem šel po chodbě v šatně, uslyšel jsem kus věty: „Není to Rus, je to Bělorus.“, druhý hlas odpověděl: „Pro mě je to to samý.“, nebylo těžké pochopit, že řeč byla o mně. Když jsem se objevil, rozhovor ustál. Starý svářeč, který má vedle mě skříňku, se na mě podíval vystrašenýma očima. Jediné, co mohl říct, bylo: „Je to tak, ne?“ Zajímalo mě, co měl konkrétně na mysli. „No, že Rusů je všude na světě hrozně moc.“ Na to jsem odpověděl: „Ne, Číňanů je víc.“ Najednou se změnilo téma. Později jsme se nejednou vraceli z práce společně, povídali si, dohadovali se. O můj život se dost zajímal. Vztahy vznikaly samy od sebe.

Samozřejmě získání práce mělo vliv i na naši rodinu. Největší část zodpovědnosti teď leží na mně, žena nakládá s penězi na výdaje, syn pomáhá matce s propočítáním výdajů. Snažíme se rovnoměrně rozdělit role ve vedení domácnosti. Jestliže dříve všechny povinnosti ležely na mně a na manželce, tak nyní na sebe část vzal i náš syn. Snažíme se ho učit být samostatný. V létě zkoušel chodit na brigády. Za vydělané peníze byl v Itálii, a to bez naší pomoci. Někdy, záleží na náladě, vařím masová jídla. Rodina říká, že jsou dobrá, ale jsou jenom málokdy, přátelům chutnají, protože jsou různorodá a chutná. Hlavním úkolem manželky je hledání práce a zabývání se každodenními starostmi. Už když jsem pracoval v podniku, dokončil jsem masérský kurz. Teď je přede mnou úkol, jak tyto znalosti a um uplatnit. Jsem ale pevně přesvědčen, že naše rodina ještě svůj potenciál nevyčerpala a že před sebou máme hodně malých vítězství. Je potřeba se jenom snažit a věřit.

Chtěl bych také něco říct o národnostech. Jako člověk, co se narodil na Ukrajině, celý život prožil v Bělorusku a nyní žije v České republice, nebudu kritizovat. Je to jako národní kroj. Liší se barvou, možná střihem, ale nakonec je pod ním stejně člověk. A je jedno, jaké je národnosti nebo jaký kroj má na sobě, ale důležité je, jaký je to člověk. Proto mě velmi znepokojuje, že se v České republice zvedá vlna fašismu a extremismu. Jen v našem městě byly za minulý rok učiněny dva pokusy svolat pochod extremistických organizací. S rodinou jsme se účastnili protestních akcí. Ne proto, že je to hrozba pro nás jako cizince, ale je to hrozba pro celý demokratický státní systém. Velmi dobře rozumím SSSR a Lukašenkovi. Boji proti tomuhle režimu jsem zasvětil část svého života. Nejsměšnější na tom je, že tyhle organizace, jako nositelé nenávisti a nesnášenlivosti k jiným rasám, prý požadují demokratický přístup. Jestli se to všechno nezastaví, může to mít smutné důsledky. Občas by stálo za to znovu si pročíst dějiny, aby se neopakovaly chyby z minulosti.

Osobně moc dobře vím, že neexistuje země bez problémů. Kdyby taková země existovala, jmenovala by se Ráj. Česká republika není výjimkou. Jsou tu ekonomické, vnitropolitické problémy. Pro mě je ale nejdůležitější, aby si společnost přála tyto problémy řešit. V tisku se aktivně píše o problémech různého charakteru a o způsobech jejich řešení. Tím se Česko velmi liší od Běloruska.

V totalitním systému nelze řešit žádné otázky. A jestli problémy jsou, nemluví se o nich. Kdokoli se o nich snaží nahlas promluvit, je nepřítel národa. V tomto smyslu je Česká republika demokratický stát. Pro mě demokracie znamená právo na volbu. Tento fakt je pro mě opravdu nejdůležitější. Ostatní již závisí na mých schopnostech, mém úsilí, přáních a možnostech. Hlavní ale je, že sám bych nedokázal ani setinu toho, co mám. Pouze díky mé rodině jsme každodenní společnou prací dosáhli takovýchto výsledků.



## Závěrem

V této knize jsme především chtěly dát prostor k vyjádření samotným migrantům a migrantkám, kteří žijí v České republice a kteří měli odvahu a sílu svěřit se druhým se svou osobní „historií“. Jako úvod ke každému příběhu jsme vybraly a stručně pojmenovaly související problémy a témata, která se objevila v deníku odrážejícím reálný příběh konkrétního migranta nebo migrantky. Naším záměrem bylo přispět k většímu porozumění jednotlivých výpovědí tím, že uvedeme jejich osobní zkušenosti do souvislostí a vysvětlíme skutečnosti vztahující se zejména k důvodům migrace lidí, kteří do České republiky přicházejí, a také k podmínkám imigrace a integrace na území ČR.

Soužití s lidmi, kteří přijeli žít a pracovat do České republiky, je pro nás všechny, kteří jsme se zde narodili, nevyhnutelnou a nedílnou součástí každodenní reality. Integrace – začleňování příchozích do majoritní (české) společnosti – je dlouhodobý proces, na kterém se aktivně nepodílí jen samotní migranti/ky, ale rovnou měrou také obyvatelé země, do které přicházejí. Náš podíl může spočívat třeba i v tom, že budeme více otevření, nikoliv lhostejní a budeme se snažit porozumět „cizincům“, kteří spolu s námi žijí v naší společnosti.

V denících popisovali mnozí příchozí své dobré zkušenosti a blízký vztah k České republice, mnohdy však byli i kritičtí a svěřili se se svými

názory na migrační a azylovou politiku České republiky, na přístup a chování těch, kteří stát zastupují, i na přístup těch, kteří jim neustále staví do cesty často nepřekonatelné bariéry. Ukázali nám vlastní neúnavné úsilí začlenit se do nové společnosti a snahu osobně přispět k lepšímu porozumění mezi lidmi.

Základním předpokladem úspěšného začátku života v jiné zemi je bezpochyby znalost jazyka dané země a dostatečná informovanost o podmínkách pobytu, práce, přístupu ke službám, znalost vlastních práv a povinností a další. V denících se tato témata často objevovala.

Znalost jazyka je vstupní podmínkou pro další vzdělávání a pro začlenění na trh práce. Bohužel právě vzdělávání a informovanost jsou dva okruhy, kterým není věnována dostatečná pozornost. Kurzy českého jazyka jsou bezplatně poskytovány především azylantům/kám v rámci Státního integračního programu, tato výuka je ovšem nedostačující a v praxi se ukazuje, že je nutné poskytovat kurzy nejen pro základní výuku jazyka, ale je třeba se také zaměřit na specializovanou výuku, která by zvýšila možnosti pro zaměstnávání v oboru, pro který má dotyčný/á migrant/ka kvalifikaci. Kurzy pro jiné skupiny migrantů/tek jsou buď komerční kurzy nebo bezplatně poskytované kurzy nevládními neziskovými organizacemi, jejichž konání je z důvodu nešťastně řešeného financování často problematické.

Důležitou součástí společenské integrace je začlenění na pracovní trh. V této sféře jsou migranti/ky ve velké většině znevýhodněni, a to nejen kvůli jazykové bariéře. Při vstupu na trh práce nebo v zaměstnání se mnohdy setkávají s nerovným zacházením či diskriminací z důvodu etnické a národnostní příslušnosti, která je založena na stereotypech, předsudcích a neinformovanosti. Migrantů/tek se také dotýká problém vícečetné diskriminace, kdy působí zároveň více důvodů, například etnická, národnostní, rasová a genderová příslušnost. Práce má přitom pro příchozí velký význam, umožňuje jim ekonomickou soběstačnost, stejně jako posiluje jejich sebedůvěru a přináší pocit vlastní užitečnosti pro zemi, která je přijala.

Hledáme-li ten nejlepší a nejefektivnější způsob, jak zajistit „bezproblémové soužití“ s migranty/kami, můžeme přitom vycházet z jejich osobních zkušeností a názorů. Ukazuje se, že takovouto cestou je zejména zajištění rovného přístupu ke vzdělávání všem bez rozdílu, které představuje základní podmínku pro samostatnost migrantů a migrantek a umožňuje předcházet nejruznějším rizikovým a problematickým situacím (například v podobě nerovného zacházení a diskriminace). Migrační a integrační politika státu zahrnuje opatření týkající se zvyšování informovanosti či znalosti českého jazyka, v praxi však nejsou zajištěny rovné příležitosti pro všechny zájemce a zájemkyně (a to ani z cílové skupiny, na kterou se státní politika zaměřuje). Znevýhodnění některých skupiny migrantů/tek vychází z důvodu genderu a rodičovství, ekonomického a sociálního statusu, národnostní či regionální příslušnosti.

Nezastupitelnou roli v podpoře na této cestě mají nevládní neziskové organizace, o kterých se autoři a autorky v denících nejednou zmínili a jejichž pomoc oceňují.

Dalším aktérem ve vzájemném procesu integrace jsou instituce státní správy. Vzdělávání a zvyšování informovanosti by se mělo zaměřit také na pracovníky a pracovnice těchto institucí, kteří každodenně s migranty/kami jednají, ačkoliv jim chybí kvalitní a dostatečné znalosti, stejně jako kulturní a genderová senzitivita, která je pro tuto práci nezbytnou podmínkou.

## Použitá a doporučená literatura a zdroje informací

Aktualizovaná Koncepce integrace cizinců. 2006. Přijata usnesením vlády č. 126 ze dne 8. února 2006 ke Koncepci integrace cizinců v roce 2005.

Černík, J. 2005. „Klientský systém jako quasi-feudalismus v Česku.“  
Migraceonline.cz. Praha: Multikulturální centrum Praha.

Hofírek, O., Klvaňová, R. 2009. „K problematice přístupu žadatelů o azyl na trh práce v České republice.“ Migraceonline.cz. Praha: Multikulturální centrum Praha.

Krchová, A., Víznerová, H. 2008. Diskriminace azylantů a azylantek v ČR z genderové perspektivy. Fakta a doporučení. Praha: Evropská kontaktní skupina v České republice.

Nařízení Rady (ES) č. 343/2003.

Potůček, J. 2005. „Čečensko – neřešitelný konflikt?“ E-polis.cz. Dostupné na: [www.e-polis.cz/mezinarodni-bezpecnost/73-cecensko-neresitelnny-konflikt.html](http://www.e-polis.cz/mezinarodni-bezpecnost/73-cecensko-neresitelnny-konflikt.html).

Specifický program na podporu zaměstnanosti pro azylanty. 2005. Příloha č. 4 k usnesení vlády ze dne 26. ledna 2005 č. 104.

Šmíd, T., Vaďura, V. 2007. Etnické konflikty v postkomunistickém prostoru. Blansko: Centrum pro studium demokracie a kultury.

Úmluva o právním postavení uprchlíků ze dne 28. července 1951 (Ženevská konvence). Dostupné na: [www.unhcr.cz/zakladni/?cid=17#rights](http://www.unhcr.cz/zakladni/?cid=17#rights).

Výzkum obchodu s lidmi především za účelem nucené práce. 2005. Havířov: INTERMUNDIA

[www.cizinci.cz](http://www.cizinci.cz)

[www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/kapitola/uvod](http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/kapitola/uvod)

[www.diskriminace.eu](http://www.diskriminace.eu)

[www.domavcr.cz](http://www.domavcr.cz)

[www.kurdove.ecn.cz/statistiky.shtml](http://www.kurdove.ecn.cz/statistiky.shtml)

[www.migraceonline.cz](http://www.migraceonline.cz)

[www.migraceonline.cz/e-knihovna/?x=1955225](http://www.migraceonline.cz/e-knihovna/?x=1955225)

[www.mvcr.cz/clanek/dublinsky-system.aspx](http://www.mvcr.cz/clanek/dublinsky-system.aspx)

[www.mvcr.cz/clanek/integrace.aspx](http://www.mvcr.cz/clanek/integrace.aspx)

[www.mvcr.cz/clanek/prubeh-rizeni-o-udeleni-mezinarodni-ochrany.aspx](http://www.mvcr.cz/clanek/prubeh-rizeni-o-udeleni-mezinarodni-ochrany.aspx)

[www.mvcr.cz/clanek/zasady-politiky-vlady-v-oblasti-migrace-cizincu.aspx](http://www.mvcr.cz/clanek/zasady-politiky-vlady-v-oblasti-migrace-cizincu.aspx)

[www.rovneprilezitosti.cz](http://www.rovneprilezitosti.cz)

[www.strada.cz](http://www.strada.cz)

[www.unhcr.cz](http://www.unhcr.cz)

Zákon č. 325/1999 Sb., o azylu

Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky

Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti



## FENOMÉN MANUÁLNÍ PRÁCE Z DOMOVA V ČESKÉ REPUBLICE

Praha 2009

Publikace shrnuje výsledky výzkumu, který byl realizován EKS za podpory Ministerstva práce a sociálních věcí a českou pobočkou agentury EURES a který navázal na předchozí výzkumné šetření Práce žen z domova v České republice. Cílem výzkumu, který se tentokrát zaměřil výhradně na manuální práci z domova bylo zjistit více informací o pracovních podmínkách osob, které se živí manuální prací z domova a analyzovat možná rizika, která jsou s touto formou výdělečné činnosti spojená (pracovní podmínky, zdravotní rizika, dodržování bezpečnostních standardů, dodržování zákonných norem a jiné).

Publikace je zdarma k dispozici v kanceláři EKS nebo ke stažení ve formátu pdf.



## ŽIVOTY „TĚCH DRUHÝCH“ ANEB OSUDY CIZINEK ŽIJÍCÍCH V ČR

Praha 2008

Publikace zprostředkovává osudy jedenácti žen, které našly svůj domov v České republice. Obsahuje úryvky z jejich deníků a také fotografie, které připravila jedna z autorek Světlana Mazepina (fotografka, novinářka, v ČR získala azyl). Díky tomu se můžete dozvědět více o každodenním životě v Kyrgyzstánu, Bělorusku, Afghánistánu, Rusku a Ukrajině.

Publikace je k dispozici ve formátu pdf ke stažení na [www.ekscr.cz](http://www.ekscr.cz). V tištěné podobě ji můžete zakoupit v kanceláři EKS nebo v internetovém knihkupectví Gender Studies. Cena publikace je 100 Kč.

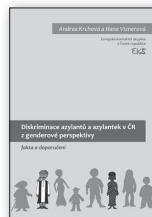
## DISKRIMINACE AZYLANTŮ A AZYLANTEK V ČR Z GENDEROVÉ PERSPEKTIVY

### Fakta a doporučení

Praha 2008

Publikace je výstupem stejnojmenného výzkumného projektu. Zaměřuje se na důležité oblasti života azytantů a azylantelek jako je integrace na trh práce, znalost českého jazyka a orientace ve společnosti. Zkoumá, zda čelí muži jiným překážkám nežli ženy a zda se liší jejich cesty k plnoprávnému začlenění do české společnosti. Cílem publikace je čtenářům/kám zprostředkovat zkušenosti a názory azytantů/tek. Jejich životní příběhy necháváme v publikaci zaznít ve formě vybraných citací z rozhovorů.

Publikace je zdarma k dispozici v kanceláři EKS nebo ke stažení ve formátu pdf. Publikace je k dispozici rovněž v angličtině na CD.



## PRÁCE ŽEN Z DOMOVA V ČESKÉ REPUBLICE

### Nejistá a nevhodná práce ukrytá za dveřmi domácností, nebo flexibilita pro skloubení rodinného a profesního života?

Praha 2007

Publikace shrnuje výsledky výzkumu, který provedla EKS v období od října 2005 do února 2006. Jde o vůbec první zpracovaný náhled na fenomén práce z domova v rámci České republiky, který přináší mnohé překvapivé informace o současných problémech žen na pracovním trhu.

Publikace je zdarma, je k dispozici rovněž v angličtině na CD.

## Životní a duchovní hodnoty žen jako klíč k tolerantní a multikulturní Evropě

### MEMORANDUM ŽEN Z ETNICKÝCH MENŠIN

Praha 2005

Publikace reprezentuje hlas žen z menšin a žen uprchlic, které žijí v Evropě. Nabízí náhled do jejich životů, problémů, kterým čelí v souvislosti se svou příslušností a zároveň předkládá návrhy pro efektivnější soužití menšin, které vycházejí z jejich vlastních zkušeností. V publikaci naleznete témata jako spiritualita v každodenním životě, Romské a Muslimské ženy v Evropě, rasismus a diskriminace, ale také praktické návrhy k vlastním aktivitám a příběhy žen.

Publikace je zdarma a je k dispozici rovněž v angličtině.



Chtěl bych také něco říct o národnostech. Jako člověk, co se narodil na Ukrajině, celý život prožil v Bělorusku a nyní žije v České republice, nebudu kritizovat. Je to jako národní kroj. Liší se barvou, možná střihem, ale nakonec je pod ním stejně člověk. A je jedno, jaké je národnosti nebo jaký kroj má na sobě, ale důležité je, jaký je to člověk. Proto mě velmi znepokojuje, že se v České republice zvedá vlna fašismu a extremismu. Jen v našem městě byly za minulý rok učiněny dva pokusy svolat pochod extremistických organizací. S rodinou jsme se účastnili protestních akcí. Ne proto, že je to hrozba pro nás jako cizince, ale je to hrozba pro celý demokratický státní systém. Velmi dobře rozumím SSSR a Lukašenkovi. Boji proti tomuhle režimu jsem zasvětil část svého života. Nejsměšnější na tom je, že tyhle organizace, jako nositelé nenávisti a nesnášenlivosti k jiným rasám, prý požadují demokratický přístup. Jestli se to všechno nezastaví, může to mít smutné důsledky. Občas by stálo za to znovu si pročíst dějiny, aby se neopakovaly chyby z minulosti.

*Úryvek z deníku pana Alexandra*



Tento projekt byl podpořen grantem z Islandu, Lichtenštejska a Norska v rámci Finančního mechanismu EHP a Norského finančního mechanismu prostřednictvím Nadace rozvoje občanské společnosti.